

Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. liepos 11 d.*

„Konkurencija — Karteliai — Parafino vaško rinka — Parafino šlamo rinka — Sprendimas, kuriuo konstatuojamas EB 81 straipsnio pažeidimas — Kainų nustatymas ir rinkų paskirstymas — Patronuojančiosios bendrovės atsakomybė už dukterinių bendrovių ir jai iš dalies priklausančios bendros įmonės padarytus konkurencijos taisyklių pažeidimus — Patronuojančiosios bendrovės daroma lemiamą įtaka — Prezumpcija 100 % kapitalo turėjimo atveju — Įmonių perleidimas — Proporcingumas — Vienodas požiūris — 2006 m. baudų dydžio apskaičiavimo gairės — Sunkinančios aplinkybės — Organizatoriaus vaidmuo — Baudos dydžio ribojimas — Neribota jurisdikcija“

Byloje T-541/08

Sasol, įsteigta Rosbanke (Pietų Afrikos Respublika),

Sasol Holding in Germany GmbH, įsteigta Hamburge (Vokietija),

Sasol Wax International AG, įsteigta Hamburge,

Sasol Wax GmbH, įsteigta Hamburge,

atstovaujamos advokatų W. Bosch, U. Denzel, C. von Köckritz,

ieškovės,

prieš

Europos Komisiją, atstovaujamą F. Castillo de la Torre ir R. Sauer, padedamų advokato M. Gray,

atsakovę,

visų pirma dėl prašymo iš dalies panaikinti 2008 m. spalio 1 d. Komisijos sprendimą C(2008) 5476 galutinis dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (Byla COMP/39.181 – Žvakių vaškas), o jei jis būtų nepatenkintas, dėl prašymo panaikinti ieškovėms skirtą baudą arba ją sumažinti

BENDRASIS TEISMAS (trečioji kolegija),

kuri sudaro pirmininkas O. Czúcz (pranešėjas), teisėjai I. Labucka ir D. Gratsias,

posėdžio sekretorius N. Rosner, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. liepos 3 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: anglų.

priima šį

Sprendimą

Faktinės bylos aplinkybės

1. Administracinė procedūra ir ginčijamo sprendimo priėmimas

- 1 2008 m. spalio 1 d. Sprendimu C(2008) 5476 galutinis dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (Byla COMP/39.181 – Žvakių vaškas) (toliau – ginčijamas sprendimas) Europos Bendrijų Komisija konstatavo, kad ieškovės *Sasol Wax GmbH*, *Sasol Wax International AG*, *Sasol Holding in Germany GmbH* ir *Sasol Limited* (toliau – *Sasol Ltd*) (toliau kartu ieškovės vadinamos *Sasol*) kartu su kitomis įmonėmis pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį ir EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalį, nes dalyvavo kartelyje, veikiančiame EEE parafino vaško rinkoje ir Vokietijos parafino šlamo rinkoje.
- 2 Ginčijamo sprendimo adresatės yra *Sasol* ir šios bendrovės: *ENI SpA*, *Esso Deutschland GmbH*, *Esso Société anonyme française*, *ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA* ir *Exxon Mobil Corp.* (toliau kartu vadinamos *ExxonMobil*), *H&R ChemPharm GmbH*, *H&R Wax Company Vertrieb GmbH* ir *Hansen & Rosenthal KG* (toliau kartu vadinamos *H&R*), *Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG*, *MOL Nyrt.*, *Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA*, *Repsol Petróleo SA* ir *Repsol YPF SA* (toliau kartu vadinamos *Repsol*), *Shell Deutschland Oil GmbH*, *Shell Deutschland Schmierstoff GmbH*, *Deutsche Shell GmbH*, *Shell International Petroleum Company Ltd*, *The Shell Petroleum Company Ltd*, *Shell Petroleum NV* ir *The Shell Transport and Trading Company Ltd* (toliau kartu vadinamos *Shell*), *RWE Dea AG* ir *RWE AG* (toliau kartu vadinamos *RWE*) ir *Total SA* ir *Total France SA* (toliau kartu vadinamos *Total*) (ginčijamo sprendimo 1 konstatuojamoji dalis).
- 3 Parafino vaškas išgaunamas iš žalios naftos ją rafinuojant. Parafino vaškas naudojamas produktų, kaip antai žvakių, chemikalų, padangų, kelių transporto priemonėms skirtų produktų, gamybai ir gumos, pakuočių, lipnių medžiagų ir kramtomosios gumos pramonėje (ginčijamo sprendimo 4 konstatuojamoji dalis).
- 4 Parafino šlamos yra parafino vaško gamybai reikalinga žaliava. Parafino šlamos gaunamas perdirbimo įmonėse kaip šalutinis produktas gaminant bazinę alyvą iš žalios naftos. Jis parduodamas ir galutiniams klientams, pavyzdžiui, medžio drožlių plokščių gamintojams (ginčijamo sprendimo 5 konstatuojamoji dalis).
- 5 Komisija pradėjo tyrimą po to, kai 2005 m. kovo 17 d. laišku *Shell Deutschland Schmierstoff* jai pranešė apie kartelio egzistavimą ir pateikė prašymą atleisti nuo baudų pagal Komisijos pranešimą apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju (OL C 45, 2002, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 155; toliau – 2002 m. pranešimas dėl bendradarbiavimo) (ginčijamo sprendimo 72 konstatuojamoji dalis).
- 6 2005 m. balandžio 28 ir 29 d. Komisija atliko patikrinimus vietoje *H&R/Tudapetrol*, *ENI*, *MOL* ir grupėms *Sasol*, *ExxonMobil*, *Repsol* ir *Total* priklausiusių bendrovių patalpose pagal 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB] 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 20 straipsnio 4 dalį (ginčijamo sprendimo 75 konstatuojamoji dalis).

- 7 Nuo 2007 m. gegužės 25 d. iki gegužės 29 d. Komisija išsiuntė pranešimą apie kaltinimus šio sprendimo 2 punkte išvardytoms bendrovėms, įskaitant ieškoves (ginčijamo sprendimo 85 konstatuojamoji dalis). 2007 m. rugpjūčio 13 d. raštu *Sasol Wax* ir *Sasol Wax International* kartu atsakė į pranešimą apie kaltinimus. Tos pačios dienos raštu *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* taip pat kartu atsakė į pranešimą apie kaltinimus.
- 8 2007 m. gruodžio 10 ir 11 d. Komisijai surengus žodinį bylos nagrinėjimą dalyvavo ieškovės (ginčijamo sprendimo 91 konstatuojamoji dalis).
- 9 Ginčijamame sprendime, atsižvelgusi į turimus įrodymus, Komisija nusprendė, kad adresatės, kurios sudaro EEE parafino vaško ir parafino šlamo gamintojų daugumą, dalyvavo darant vieną, sudėtinį ir tęstinį EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio pažeidimą, kuris apėmė EEE teritoriją. Šį pažeidimą sudaro susitarimai ar suderinti veiksmai dėl kainų nustatymo bei keitimasis slapta komercine informacija, susijusia su parafino vašku, ir jos atskleidimas (toliau – pagrindinis pažeidimo epizodas). RWE (vėliau – *Shell*), *ExxonMobil*, MOL, *Repsol*, *Sasol* ir *Total* pažeidimas dėl parafino vaško susijęs ir su klientų ar rinkų pasidalijimu (toliau – antras pažeidimo epizodas). Be to, RWE, *ExxonMobil*, *Sasol* ir *Total* padarytas pažeidimas susijęs ir su Vokietijos rinkoje galutiniais klientams parduotu parafino šlamu (toliau – su parafino šlamu susijęs pažeidimo epizodas) (ginčijamo sprendimo 2, 95, 328 konstatuojamosios dalys ir 1 straipsnis).
- 10 Neteisėtas elgesys pasireiškė per antikonkurencinius susitikimus, dalyvių vadintus „techniniais susitikimais“ ar kartais „Blauer Salon“ susitikimais, ir per „parafino šlamo susitikimus“, kurie buvo skirti būtent su parafino šlamu susijusiems klausimams.
- 11 Šiuo atveju skirtos baudos apskaičiuotos, remiantis Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairėmis (OL C, 210, p. 2; toliau – 2006 m. gairės), galiojusiomis pranešimo apie kaltinimus šio sprendimo 2 punkte nurodytoms bendrovėms pateikimo momentu.
- 12 Ginčijamame sprendime, be kita ko, nustatyta taip:

„1 straipsnis

Šios įmonės pažeidė [EB] 81 straipsnio 1 dalį ir nuo 1994 m. sausio 1 d. EEE susitarimo 53 straipsnį, nes per nurodytus laikotarpius dalyvavo sudarant tęstinį susitarimą ir (arba) atliko suderintus veiksmus bendrosios rinkos, o nuo 1994 m. sausio 1 d. ir EEE parafino vaško sektoriuje:

<...>

Sasol Wax GmbH: nuo 1992 m. rugsėjo 3 d. iki 2005 m. balandžio 28 d.;

Sasol Wax International AG: nuo 1995 m. gegužės 1 d. iki 2005 m. balandžio 28 d.;

Sasol Holding in Germany GmbH: nuo 1995 m. gegužės 1 d. iki 2005 m. balandžio 28 d.;

Sasol [Ltd]: nuo 1995 m. gegužės 1 d. iki 2005 m. balandžio 28 d.;

<...>

Šių įmonių pažeidimas susijęs ir su Vokietijos rinkoje galutiniais klientams parduotu parafino šlamu per nurodytus laikotarpius:

<...>

Sasol Wax GmbH: nuo 1997 m. spalio 30 d. iki 2004 m. gegužės 12 d.;

Sasol Wax International AG: nuo 1997 m. spalio 30 d. iki 2004 m. gegužės 12 d.;

Sasol Holding in Germany GmbH: nuo 1997 m. spalio 30 d. iki 2004 m. gegužės 12 d.;

Sasol [Ltd]: nuo 1997 m. spalio 30 d. iki 2004 m. gegužės 12 d.;

<...>

2 straipsnis

Už 1 straipsnyje minimus pažeidimus skiriamos tokio dydžio baudos:

ENI SpA: 29 120 000 eurų;

Esso Société anonyme française: 83 588 400 eurų,

iš kurių bendrai ir solidariai su:

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA ir *ExxonMobil Corporation* atsako už 34 670 400 eurų sumokėjimą, iš kurių bendrai ir solidariai su *Esso Deutschland GmbH* atsako už 27 081 600 eurų sumokėjimą;

Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG: 12 000 000 eurų;

Hansen & Rosenthal KG solidariai su *H&R Wax Company Vertrieb GmbH*: 24 000 000 eurų,

iš kurių bendrai ir solidariai su:

H&R ChemPharm GmbH atsako už 22 000 000 eurų sumokėjimą,

MOL Nyrt.: 23 700 000 eurų;

Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA bendrai ir solidariai su *Repsol Petróleo SA* ir *Repsol YPF SA*: 19 800 000 eurų;

Sasol Wax GmbH: 318 200 000 eurų,

iš kurių bendrai ir solidariai su:

Sasol Wax International AG, *Sasol Holding in Germany GmbH* ir *Sasol [Ltd]* atsako už 250 700 000 eurų sumokėjimą;

Shell Deutschland Oil GmbH, *Shell Deutschland Schmierstoff GmbH*, *Deutsche Shell GmbH*, *Shell International Petroleum Company Limited*, *the Shell Petroleum Company Limited*, *Shell Petroleum NV* ir *The Shell Transport and Trading Company Limited*: 0 eurų;

RWE-Dea AG bendrai ir solidariai su *RWE AG*: 37 440 000 eurų;

Total France SA bendrai ir solidariai su *Total SA*: 128 163 000 eurų.“

2. Dėl „Sasol“ grupės ir „Vara“ struktūros ir dėl atsakomybės ginčijamame sprendime priskyrimo patronuojančiosioms bendrovėms

- 13 Ginčijamo sprendimo 449 konstatuojamojoje dalyje Komisija, kiek tai susiję su *Sasol* grupe, iš pradžių nustatė bendrovę, tiesiogiai atsakingą už pažeidimą. Ji padarė išvadą, kad tarp techniniuose susitikimuose dalyvavusių asmenų nuo pat pažeidimo pradžios, t. y. 1992 m. rugsėjo 3 d., iki 1995 m. balandžio 30 d. buvo *Hans-Otto Schümann GmbH & Co. KG* (toliau – HOS) darbuotojų. Vėliau nuo 1995 m. gegužės 1 d. iki 2002 m. gruodžio 31 d. tai buvo *Schümann Sasol GmbH & Co. KG*, kuri 2000 m. tapo *Schümann Sasol GmbH* (toliau visos kartu vadinamos *Schümann Sasol*), darbuotojai. Nuo 2003 m. sausio 1 d. atitinkamų darbuotojų darbdavė buvo *Sasol Wax*.
- 14 Todėl ginčijamo sprendimo 452 konstatuojamojoje dalyje *Sasol Wax*, kaip HOS ir *Schümann Sasol* teisių ir pareigų perėmėja, buvo pripažinta atsakinga už pažeidimą kaip tiesioginė dalyvė laikotarpiu nuo 1992 m. rugsėjo 3 d. iki 2005 m. balandžio 28 d.
- 15 Komisija taip pat išnagrinėjo tai, kaip bėgant laikui kito HOS, *Schümann Sasol* ir *Sasol Wax* turimos akcinio kapitalo dalys. Šiuo atžvilgiu ji išskyrė tris laikotarpius (ginčijamo sprendimo 454 konstatuojamoji dalis).
- 16 Dėl pirmojo laikotarpio, trukusio nuo 1992 m. rugsėjo 3 d. iki 1995 m. balandžio 30 d. (toliau – *Schümann* laikotarpis), Komisija konstatavo, kad bendrovę HOS galiausiai asmeniškai kontroliavo H.-O. Schümann per bendrovę *Vara Holding GmbH & Co. KG* (toliau – *Vara*), kuri buvo vienintelė bendrovės HOS komanditorė (ginčijamo sprendimo 450 ir 457 konstatuojamosios dalys). Didžioji *Vara* kapitalo dalis priklausė H.-O. Schümann, o kiti akcininkai buvo jo šeimos nariai. Ginčijamame sprendime nei *Vara*, nei H.-O. Schümann nebuvo pripažinti atsakingais už HOS padarytą pažeidimą.
- 17 Antrasis laikotarpis truko nuo 1995 m. gegužės 1 d. iki 2002 m. birželio 30 d. (toliau – bendros įmonės laikotarpis). 1995 m. gegužės 1 d. *Sasol Ltd* įsigijo du trečdalius HOS kapitalo. Po reorganizacijos HOS tapo *Schümann Sasol* ir toliau buvo tiesiogiai atsakinga už pažeidimą. *Schümann Sasol* – tai dukterinė bendrovė, kurios 99,9 % kapitalo priklausė *Schümann Sasol International AG*; trečdalį pastarosios kapitalo kontroliavo *Vara*, o galiausiai – Schümann šeima. Du trečdaliai *Schümann Sasol International* kapitalo priklausė *Sasol Holding in Germany*; ši bendrovė buvo 100 % *Sasol Ltd* priklausanti dukterinė bendrovė. Dėl šio laikotarpio Komisija solidariai atsakingomis pripažino *Sasol Wax* (kaip *Schümann Sasol* teisių ir pareigų perėmėją), *Sasol Wax International* (kaip *Schümann Sasol International*, kuri yra *Schümann Sasol* patronuojančioji bendrovė, teisių ir pareigų perėmėją), *Sasol Holding in Germany* (kaip patronuojančiąją bendrovę, kuriai priklauso du trečdaliai *Schümann Sasol International* kapitalo) ir *Sasol Ltd* (kaip *Sasol Holding in Germany* patronuojančiąją bendrovę) (ginčijamo sprendimo 451 ir 478 konstatuojamosios dalys). Ji nusprendė, kad trys pastarosios bendrovės darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol* (ginčijamo sprendimo 453 punktą). Nei *Vara*, kuriai priklausė trečdalis *Schümann Sasol International* kapitalo, nei Schümann šeima, kuriai priklausė *Vara*, nebuvo pripažintos atsakingomis už pažeidimą, padarytą bendrovės *Schümann Sasol*, kuri tuo metu priklausė *Schümann Sasol International* (toliau – *Schümann Sasol International* arba bendra įmonė); pastaroji bendrai priklausė *Vara* ir *Sasol* grupei.
- 18 Trečiasis laikotarpis truko nuo 2002 m. liepos 1 d. iki 2005 m. balandžio 28 d., kai buvo baigtas pažeidimas (toliau – *Sasol* laikotarpis). 2002 m. birželio 30 d. *Sasol* grupė įgijo likusį *Schümann Sasol International* kapitalo trečdalį, kuris iki tol priklausė *Vara*. *Schümann Sasol*, kurios pavadinimas buvo pakeistas į *Sasol Wax*, išliko dukterinė bendrovė, priklausanti *Schümann Sasol International*; pastaroji savo ruožtu buvo pervadinta į *Sasol Wax International*. Nuo tada visas *Sasol Wax International* kapitalas priklausė *Sasol Holding in Germany*, o galiausiai – *Sasol Ltd*. Dėl to laikotarpio Komisija pripažino, kad už *Sasol Wax* padarytą pažeidimą bendrai ir solidariai yra atsakingos keturios ieškovės, ir padarė išvadą, kad trys pirmosios ieškovės darė lemiamą įtaką *Sasol Wax* (ginčijamo sprendimo 451 ir 453 punktai).

Procesas ir šalių reikalavimai

- 19 2008 m. gruodžio 15 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo ieškovės ieškinį.
- 20 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu, Bendrasis Teismas (trečioji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį. Taikydamas Procedūros reglamento 64 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones, jis paprašė šalių raštu atsakyti į tam tikrus klausimus ir pateikti tam tikrus dokumentus. Šalys šį prašymą įvykdė per nustatytą terminą.
- 21 Per 2013 m. liepos 3 d. posėdį buvo išklaustytos šalių kalbos ir atsakymai į Bendrojo Teismo pateiktus klausimus.
- 22 Atsižvelgdamas į faktines sąsajas su bylomis T-540/08 (*Esso ir kt. / Komisija*), T-543/08 (*RWE ir RWE Dea / Komisija*), T-544/08 (*Hansen & Rosenthal ir H&R Wax Company Vertrieb / Komisija*), T-548/08 (*Total / Komisija*), T-550/08 (*Tudapetrol / Komisija*), T-551/08 (*H&R ChemPharm / Komisija*), T-558/08 (*ENI / Komisija*), T-562/08 (*Repsol YPF Lubricantes y especialidades ir kt. / Komisija*) ir T-566/08 (*Total Raffinage Marketing / Komisija*) ir į pateiktų teisinių klausimų panašumą ir sudėtingumą Bendrasis Teismas nusprendė tas bylas išnagrinėti tik įvykus paskutiniam posėdžiui šioje byloje; jis įvyko 2013 m. liepos 3 d.
- 23 Ieškinyje ieškovės Bendrojo Teismo prašo:
- visų pirma panaikinti ginčijamą sprendimą, kiek jis susijęs su jomis;
 - nepatenkinus šio reikalavimo, panaikinti joms ginčijamu sprendimu skirtą baudą arba tinkamai sumažinti jos dydį;
 - priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.
- 24 Komisija Bendrojo Teismo prašo:
- atmesti visą ieškinį, įskaitant subsidiarius prašymus;
 - priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

- 25 Grįsdamos savo ieškinius ieškovės nurodo septynis pagrindus. Pirminis pagrindas siejamas su tuo, kad *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Wax International* buvo klaidingai pripažintos atsakingomis už *Schümann Sasol* padarytą pažeidimą bendros įmonės laikotarpiu. Antrasis pagrindas siejamas su tuo, kad *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Wax International* buvo klaidingai pripažintos atsakingomis už *Sasol Wax* padarytą pažeidimą *Sasol* laikotarpiu. Trečiasis pagrindas siejamas su vienodo požiūrio principo pažeidimu, nes Komisija nepripažino *Vara* solidariai atsakinga už *Schümann* laikotarpį ir bendros įmonės laikotarpį. Ketvirtasis pagrindas siejamas su tuo, kad buvo klaidingai nustatytas bazinis baudos dydis. Penktasis pagrindas siejamas su klaidingu atsižvelgimu į *Sasol* vaidintą organizatorės vaidmenį. Šeštasis pagrindas siejamas su tuo, kad neteisėtai buvo nustatyta tokia pati maksimali baudos dydžio riba už skirtingus pažeidimo laikotarpius. Septintasis pagrindas siejamas su tuo, kad *Sasol* neteisėtai buvo nesuteiktas visiškas atleidimas nuo tam tikrų baudos dalių.

1. Dėl ieškinio pirmojo pagrindo, siejamo su tuo, kad „Sasol Ltd“, „Sasol Holding in Germany“ ir „Sasol Wax International“ buvo klaidingai pripažintos atsakingomis už pažeidimą bendros įmonės laikotarpiu

- 26 Ieškovės mano, jog Komisija padarė klaidingą išvadą, kad tik *Sasol Ltd* per jai 100 % priklausančią dukterinę bendrovę *Sasol Holding in Germany* darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol International*, taigi suklydo, kai *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Wax International* pripažino atsakingomis už bendros įmonės laikotarpį. *Schümann Sasol* ir minėtas bendroves siejantys organizaciniai, ekonominiai ir teisiniai ryšiai, kuriais Komisija rėmėsi ginčijamame sprendime, nepatvirtina tokios išvados.
- 27 Ieškovės visų pirma teigia, kad bendros įmonės laikotarpiu kita patronuojančioji bendrovė *Vara* vienintelė darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol International*. Jei šis argumentas nebūtų priimtas, jos teigia, kad šią lemiamą įtaką kartu darė abi patronuojančiosios bendrovės.
- 28 Komisija atsako, kad *Sasol* buvo nubausta pagal 2006 m. gaires atsižvelgiant į jos atsakomybę. Be to, pagal nusistovėjusią teismo praktiką Komisija neturi motyvuoti, kodėl nepriėmė trečiosioms šalims skirto sprendimo dėl pažeidimo, o įmonė negali ginčyti jai skirtos sankcijos motyvuodama tuo, kad kita įmonė išvengė baudos.

Pirminės pastabos

- 29 Kalbant apie solidarią patronuojančiosios bendrovės atsakomybę už dukterinės bendrovės ar jai priklausančios bendros įmonės elgesį, reikia priminti, kad aplinkybės, jog dukterinė bendrovė ar bendra įmonė turi atskirą teisinį subjektiškumą, nepakanka atmesti tai, kad jos elgesys gali būti inkriminuotas patronuojančiajai bendrovei (šiuo klausimu žr. 1972 m. liepos 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Imperial Chemical Industries / Komisija*, 48/69, Rink. p. 619, 132 punktą).
- 30 Sąjungos konkurencijos teisė susijusi su įmonių veikla, o įmonės sąvoka apima bet kokią ekonominę veiklą vykdančią subjektą, neatsižvelgiant į šio subjekto teisinį statusą ir jo finansavimo būdą (2009 m. rugsėjo 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, C-97/08 P, Rink. p. I-8237, 54 punktas ir 2011 m. liepos 13 d. Bendrojo Teismo sprendimo *General Technic-Otis ir kt. / Komisija*, T-141/07, T-142/07, T-145/07 ir T-146/07, Rink. p. II-4977, 53 punktas).
- 31 Sąjungos teismas taip pat pažymėjo, kad įmonės sąvoka šiame kontekste turi būti suprantama kaip reiškianti ekonominį vienetą, net jeigu teisės požiūriu šį ekonominį vienetą sudaro keli fiziniai ar juridiniai asmenys (žr. 1984 m. liepos 12 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Hydrotherm Gerätebau*, 170/83, Rink. p. 2999, 11 punktą ir 30 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* 55 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką; 2000 m. birželio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *DSG / Komisija*, T-234/95, Rink. p. II-2603, 124 punktą). Taigi jis yra pabrėžęs, kad, taikant konkurencijos taisykles, formalus dviejų bendrovių atskyrimas dėl to, kad jos turi atskirą teisinį subjektiškumą, nėra lemiamas veiksnys, o svarbiausia tai, ar jos rinkoje elgiasi vienodai. Vadinasi, gali prireikti nustatyti, ar dvi arba kelios bendrovės, turinčios atskirą teisinį subjektiškumą, sudaro vieną įmonę ar ekonominį vienetą, kuris rinkoje elgiasi vienodai, ar jam priklauso (29 punkte minėto Sprendimo *Imperial Chemical Industries / Komisija* 140 punktas; 2005 m. rugsėjo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *DaimlerChrysler / Komisija*, T-325/01, Rink. p. II-3319, 85 punktas ir 30 punkte minėto Sprendimo *General Technic-Otis ir kt. / Komisija* 54 punktas).
- 32 Kai toks ekonominis vienetas pažeidžia konkurencijos taisykles, pagal asmeninės atsakomybės principą būtent jis turi atsakyti už šį pažeidimą (30 punkte minėtų sprendimų *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* 56 punktas ir *General Technic-Otis ir kt. / Komisija* 55 punktas).
- 33 Dukterinės bendrovės elgesys gali būti inkriminuotas patronuojančiajai bendrovei dėl to, kad jos priklauso tai pačiai įmonei, jei ši dukterinė bendrovė pati nesprendžia dėl savo elgesio rinkoje, nes jai šiuo klausimu lemiamą įtaką daro patronuojančioji bendrovė, atsižvelgiant visų pirma į ekonominius,

organizacinius ir teisinius šių dviejų teisės subjektų ryšius (šiuo klausimu žr. 30 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* 58 punktą ir 2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *HFB ir kt. / Komisija*, T-9/99, Rink. p. II-1487, 527 punktą).

- 34 Dukterinės bendrovės elgesiui rinkoje patronuojančioji bendrovė daro lemiamą įtaką, be kita ko, tuo atveju, kai dukterinė bendrovė iš esmės laikosi nurodymų, kuriuos jai šiuo atžvilgiu duoda patronuojančioji bendrovė (29 punkte minėto sprendimo *Imperial Chemical Industries / Komisija* 133, 137 ir 138 punktai ir 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Metsä-Serla ir kt. / Komisija*, C-294/98 P, Rink. p. I-10065, 27 punktą).
- 35 Dukterinės bendrovės elgesiui rinkoje patronuojančioji bendrovė iš principo taip pat daro lemiamą įtaką, jei ji turi tik teisę apibrėžti ar patvirtinti tam tikrus strateginius komercinius sprendimus, prireikus naudodamasi savo atstovais dukterinės bendrovės organuose, o teisę apibrėžti dukterinės bendrovės komercinę politiką *stricto sensu* yra suteikta ją administruoti turintiems vadovams, kuriuos pasirenka patronuojančioji bendrovė ir kurie atstovauja jos komerciniams interesams ir juos puoselėja (šiuo klausimu žr. 2011 m. rugsėjo 9 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Alliance One International / Komisija*, T-25/06, Rink. p. II-5741, 138 ir 139 punktus, šis sprendimas patvirtintas 2012 m. gruodžio 13 d. Teisingumo Teismo nutarties *Alliance One International / Komisija*, C-593/11 P, 30 punktu).
- 36 Jei dukterinės bendrovės ir jos patronuojančiosios bendrovės elgesio rinkoje vienodumas užtikrinamas, be kita ko, šio sprendimo 34 ir 35 punktuose aprašytais atvejais arba kitais atitinkamas bendroves siejančiais ekonominiais, organizaciniais ir teisiniais ryšiais, jos sudaro tą patį ekonominį vienetą, taigi vieną įmonę pagal teismo praktiką, minėtą šio sprendimo 31 punkte. Aplinkybė, kad patronuojančioji bendrovė ir jos dukterinė bendrovė sudaro vieną įmonę, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnį, leidžia Komisijai sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, adresuoti patronuojančiajai bendrovei, nekeliant reikalavimo įrodyti asmeninį šios bendrovės dalyvavimą darant pažeidimą (šiuo klausimu žr. 30 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* 59 punktą).
- 37 Šio sprendimo 29–36 punktuose minėta teismo praktika taip pat taikoma priskiriant atsakomybę vienai ar kelioms patronuojančiosioms bendrovėms už jų bendros įmonės padarytą pažeidimą (30 punkte minėto Sprendimo *General Technic-Otis ir kt. / Komisija* 52–56 punktai).
- 38 Atsižvelgiant į šias taisykles, reikia išnagrinėti ieškovių argumentus ir ginčijamame sprendime padarytų išvadų teisingumą, kiek tai susiję su ieškovių pripažinimu atsakingomis už atitinkamą pažeidimą dėl *Schümann Sasol* ir jos patronuojančiosios bendrovės *Schümann Sasol International*, kurios du trečdaliai kapitalo bendros įmonės laikotarpiu priklausė *Sasol Holding in Germany*, o vienas trečdalis – *Vara*, veiksmų.

Ginčijamas sprendimas

- 39 Ginčijamame sprendime Komisija atmetė ieškovių argumentus, kuriais siekiama įrodyti, kad bendros įmonės laikotarpiu *Schümann Sasol International* iš tikrųjų buvo kontroliuojama bendrovės *Vara*. Šią išvadą ji iš esmės grindė tokiais argumentais:

„<...>

- 471) Komisija mano, kad *Sasol* per jai 100 % priklausančią dukterinę bendrovę *Sasol Holding in Germany GmbH* darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol International*.
- 472) Kaip paaiškino *Sasol*, už einamąją veiklą atsakingą [direktorių tarybą] sudarė *Sasol* atstovas, *Vara* atstovas ir pirmininkas. Remiantis [direktorių tarybos] nuostatais ji kiek įmanoma savo sprendimus priima vienbalsiai arba paprastąja balsų dauguma. Kai balsai pasiskirsto po lygiai, lemiamą reikšmę turi [direktorių tarybos] pirmininko balsas. *Sasol* teigia, kad didžiąją bendros

įmonės laikotarpio dalį pirmininko pareigas ėjo *Vara* atstovas. Atlikusi išsamesnį tyrimą Komisija nesutinka su *Sasol* teiginiais šiuo klausimu. Šis asmuo pirmininko pareigas ėjo veikiau dėl turimų žinių apie veiklą ir dėl to, kad *Sasol* taip pat norėjo, jog jis vadovautų bendros įmonės [direktorių tarybai]. *Sasol*, kaip didžiąją kapitalo dalį turinčiai akcininkei, buvo svarbu [direktorių taryboje] turėti asmenį, kuris jau turėjo žinių apie ankstesnę HOS veiklą. Minėtas asmuo buvo dirbęs Vokietijoje įsteigtam bendrovės *Schümann Sasol International* pirmtakui ir todėl puikiai žinojo, kaip veikė bendrovė, kurią vėliau perėmė *Sasol*. Be to, tuo metu, kai minėtas asmuo tapo pirmininku (1995 m. gegužės 2 d.), jis nebuvo *Vara* darbuotojas. Iš tiesų šis asmuo bendrovėje *Vara* nedirbo iki 1997 m. Jis buvo bendros įmonės vadovas nuo 1995 m. gegužės 2 d. iki 2001 m. birželio 30 d., kai jį pakeitė [D. S. R.] iš *Sasol*.

- 473) Bendros įmonės stebėtojų tarybą sudarė šeši nariai: keturi *Sasol* atstovai ir du *Vara* atstovai. Kaip paaiškino *Sasol*, akcininkų susitarime dėl balsavimo teisių, sudarytame bendrovių *Sasol* ir *Vara*, buvo numatyta, kad *Sasol* ir *Vara* nutarimus priima vienbalsiai ir kiekviena iš jų turi po vieną balsą, taigi *Sasol* balsų dauguma stebėtojų taryboje buvo panaikinta. Nesant sutarimo, pasiūlymas buvo laikomas atmestu. Vis dėlto akcininkų susitarimo dėl balsavimo teisių 3 straipsnyje, susijusiame su stebėtojų tarybos nutarimais, taip pat nustatyta, kad šio susitarimo 1 straipsnis taikomas *mutatis mutandis*. To susitarimo 1.5 straipsnyje numatyta, kad jei dėl minėto straipsnio a–d punktuose išvardytų klausimų sprendimas negali būti priimtas vienbalsiai, *Sasol* pasiūlymas, atsižvelgiant į tai, kad jai priklauso daugiau kaip 50 % bendrovės kapitalo, turi viršenybę, o *Vara* turi balsuoti pagal *Sasol* pasiūlymą. Klausimai, į kuriuos pateikiama nuoroda 1.5 straipsnio a–d punktuose, yra šie: kasmetinis finansinių ataskaitų tvirtinimas, auditorių skyrimas, specialių auditorių skyrimas ir [bendrovės] ar vienos iš jos dukterinių bendrovių vykdomų [kapitalo] investicijų patvirtinimas.
- 474) [Kiek tai susiję su visuotiniu susirinkimu], *Sasol* paaiškina, kad *Vara* turėjo blokuojančią balsų mažumą, nes nutarimams priimti reikėjo trijų ketvirčių balsų daugumos, o *Vara* turėjo vieną trečdalį balsų. Be to, anot *Sasol*, akcininkų susitarime dėl balsavimo teisių numatyta, kad *Sasol* ir *Vara* įsipareigoja bendrai priimti bet kokius akcininkų sprendimus ir vienbalsiai balsuoti bet kokiomis aplinkybėmis, kiekvienai turint po vieną balsą, ir kad, jei sprendimo negalima priimti vienbalsiai, nei *Sasol*, nei *Vara* neturi imtis veiksmų, taigi *Vara* negali turėti mažesnės reikšmės priimant sprendimus. Vis dėlto, kaip paaiškinta pirma, akcininkų susitarimo dėl balsavimo teisių 1.5 straipsnyje, kuris taikomas [visuotiniam] susirinkimui, pateiktas tam tikrų klausimų, kuriais *Sasol* norai turi viršenybę, sąrašas [žr. 473 konstatuojamąją dalį].
- 475) Dėl 472–474 konstatuojamosiose dalyse aprašytos situacijos, visų pirma dėl *Sasol* galimybės primesti savo valią priimant svarbius strateginius sprendimus, kai nėra konsensuso, išvardytus akcininkų susitarimo dėl balsavimo teisių 1.5 straipsnyje (pavyzdžiui, kapitalo investicijų patvirtinimas), turi būti laikoma, kad *Sasol* faktiškai kontroliavo bendrą įmonę. Tai, kad, kaip teigia *Sasol*, [*Schümann Sasol*] vadovai prieš tai dirbo bendrovėje HOS, neprieštarauja šiai išvadai, nes tokiems sprendimams dėl įdarbinimo į aukštesnes valdymo pareigas priimti reikėjo stebėtojų tarybos leidimo (direktorių tarybos nuostatų 2 straipsnio 2 dalies c punktas), todėl *Sasol* turėjo galimybę su jais nesutikti.
- <...>
- 481) Dėl nurodytų motyvų Komisija mano, kad bendros įmonės laikotarpiu atsakomybė tenka ne tik veiklą vykdžiusiai bendrovei [*Schümann Sasol*], bet ir jos patronuojančiosioms bendrovėms *Sasol International AG*, *Sasol Ltd* ir *Sasol Holding in Germany GmbH*, nes nustatyta, kad *Sasol* kontroliavo bendrą įmonę <...> Kaip nustatyta 329–333 konstatuojamosiose dalyse, įvairios tai pačiai grupei priklausančios bendrovės sudaro ekonominį vienetą, taigi įmonę, kaip ji suprantama pagal [EB] 81 straipsnį, jei atitinkamos bendrovės savarankiškai nesprenžia dėl savo elgesio rinkoje. Bendros įmonės atveju galima daryti išvadą, kad bendra įmonė ir patronuojančiosios bendrovės sudaro vieną ekonominį vienetą pagal [EB] 81 straipsnį, jei bendra

įmonė savarankiškai nesprendė dėl savo elgesio rinkoje. Šiuo atveju [neturi reikšmės] tai, ar bendra įmonė laikytina vykdančia veiklą, nes faktiniai įrodymai patvirtina, kad buvo daroma lemiamą įtaka. Tai, kad bendros įmonės patronuojančiosios bendrovės gali būti pripažintos atsakingomis, atitinka šiuo konkrečiu klausimu Komisijos praktiką, kurioje laikomasi bendrųjų teisės principų, paaiškintų 340 konstatuojamojoje dalyje ir apibrėžtų Bendrijos teismų. Tai, kad kitomis aplinkybėmis sprendimas nebuvo skirtas bendros įmonės patronuojančiosioms bendrovėms, šiuo atveju nereiškia, kad *Sasol International AG*, *Sasol Ltd* ir *Sasol Holding in Germany GmbH*, kaip *Sasol* grupei priklausančios patronuojančiosios bendrovės, negali būti pripažintos atsakingomis už dukterinės bendrovės veiklą, nes Komisija turi diskreciją priimdama sprendimą priskirti atsakomybę už pažeidimą tam tikriems įmonę sudarantiems subjektams ir vertinimus atlieka atsižvelgdama į konkretų atvejį.“

Dėl EB 81 straipsnyje daromo kontrolės sąvokos atskyrimo nuo faktinės lemiamos įtakos darymo sąvokos

- 40 Iš pradžių reikia pažymėti, kad nagrinėjama galimybė bendros įmonės dukterinės bendrovės *Schümann Sasol* padarytą pažeidimą inkriminuoti kitai bendrovei Komisija nedarė aiškaus skirtumo tarp, viena vertus, sąvokų „kontrolė“ ir „galimybė kontroliuoti“ ir, kita vertus, sąvokų „ekonominis vienetas“ ir „faktinis lemiamos įtakos darymas komerciniam elgesiui“.
- 41 Ieškovės teigia, kad šis požiūris klaidingas, nes kontrolės sąvoka nereiškia faktinio lemiamos įtakos darymo.
- 42 Pirma, reikia priminti, kad pagal 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB susijungimų reglamentas) (OL L 24, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 40) 3 straipsnio 2 dalį „kontrolė susideda iš teisių, sutarčių arba kitų priemonių, kurios kiekviena atskirai arba visos kartu, atsižvelgiant į teisės ar fakto aplinkybes, suteikia galimybę daryti didelę įtaką įmonei“.
- 43 Pagal teismo praktiką tam, kad vienos bendrovės antikonkurencinį elgesį inkriminuotų kitai bendrovei pagal EB 81 straipsnį, Komisija negali remtis paprasčiausia galimybe daryti lemiamą įtaką, kurios reikalaujama pagal Reglamentą Nr. 139/2004 nustatant kontrolę, neprivalėdama patikrinti, ar ši įtaka iš tikrųjų buvo padaryta (30 punkte minėto Sprendimo *General Technic-Otis ir kt. / Komisija* 69 punktas).
- 44 Atvirkščiai, Komisija iš principo turi įrodyti tokią lemiamą įtaką remdamasi visais faktiniais duomenimis (žr. 2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Avebe / Komisija*, T-314/01, Rink. p. II-3085, 136 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Tarp šių duomenų yra ir duomenų apie tai, kad tie patys fiziniai asmenys eina vadovaujamas pareigas tiek patronuojančiojoje bendrovėje, tiek jos dukterinėje bendrovėje ar bendroje įmonėje (2011 m. liepos 12 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Fuji Electric / Komisija*, T-132/07, Rink. p. II-4091, 184 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 2005 m. birželio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 119 ir 120 punktus), arba apie tai, kad minėtos bendrovės turėjo laikytis nurodymų, kuriuos davė bendri jų vadovai, negalėdamos rinkoje elgtis nepriklausomai (šiuo klausimu žr. 33 punkte minėto Sprendimo *HFB ir kt. / Komisija* 527 punktą).
- 45 Nagrinėjamu atveju Komisija nesirėmė tokiu tiesioginiu įrodymu, kad *Sasol Ltd* ir *Sasol Holding in Germany* darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol International*.
- 46 Komisija iš esmės išnagrinėjo sprendimų priėmimo įgaliojimus, kuriais *Sasol* per savo atstovus galėjo naudotis bendros įmonės organuose. Šio aspekto analizė iš esmės grindžiama sprendimų priėmimo minėtuose organuose tvarkos abstrakčiu nagrinėjimu, paremtu akcininkų susitarimo ir direktorių tarybos nuostatų nuostatomis, kuriomis buvo perkelta bendros įmonės įstatuose numatyta balsavimo

tvarka. Be to, Komisija savo išvadą dėl *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* pripažinimo atsakingomis už *Schümann Sasol International* veiklą grindė, be kita ko, teiginiu, jog „nustatyta, kad *Sasol* kontroliavo bendrą įmonę“ (ginčijamo sprendimo 481 konstatuojamoji dalis).

- 47 Tai rodo, kad šiuo atveju Komisija konstatavo, jog *Sasol Ltd* ir *Sasol Holding in Germany* darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol International* komerciniam elgesiui, iš esmės remdamasi abstrakčia dokumentų, pasirašytų prieš pradedant veikti *Schümann Sasol International*, analize, kaip ir analizės, atliktos pagal koncentracijų leidimą reglamentuojančias taisykles, atveju.
- 48 Taigi, antra, Bendrasis Teismas turi išnagrinėti, kiek tokia abstrakti ir su ateities perspektyva susijusi analizė, atlikta koncentracijų srityje, kai sprendimas leisti koncentraciją priimtas prieš pradedant veikti bendrai įmonei, gali būti panaudota ir įrodant faktinę lemiamą įtaką bendros įmonės komerciniam elgesiui sprendime, kuriuo patronuojančiosios bendrovės pripažįstamos atsakingomis už EB 81 straipsnio pažeidimą, kurį anksčiau padarė minėta bendra įmonė.
- 49 Šiuo atžvilgiu iš teismo praktikos matyti, kad net jeigu teisę ar galimybę lemti bendros įmonės komercinius sprendimus savaime reiškia tik paprasčiausia teisė daryti lemiamą įtaką jos komerciniam elgesiui, taigi sąvoka „kontrolė“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 139/2004, Komisija ir Sąjungos teismas gali preziumuoti, kad teisės aktų nuostatos ir su minėtos įmonės veikimu susijusių susitarimų sąlygos, ypač bendros įmonės steigimo sutarties ir akcininkų susitarimo dėl balsų sąlygos, buvo įgyvendintos ir jų buvo laikomasi. Todėl nagrinėjimą, ar faktiškai buvo daroma lemiamą įtaka bendros įmonės komerciniam elgesiui, gali sudaryti abstrakti dokumentų, pasirašytų prieš jai pradedant veikti, analizė, kaip ir su kontrole susijusios analizės atveju. Konkrečiai kalbant, jei minėtose nuostatose ir sąlygose numatyta, kad, norint priimti nutarimus, bendros įmonės organuose reikia kiekvienos patronuojančiosios bendrovės balsų, Komisija ir Sąjungos teismas gali konstatuoti, jei neįrodyta priešingai, kad šiuos nutarimus bendrai lėmė patronuojančiosios bendrovės (šiuo klausimu žr. 44 punkte minėtų sprendimų *Avebe / Komisija* 137–139 punktus; *Fuji Electric / Komisija* 186–193 punktus ir 30 punkte minėto Sprendimo *General Technic-Otis / Komisija* 112 ir 113 punktus). Taip pat tuo atveju, kai pagal atitinkamas nuostatas tik patronuojančioji bendrovė gali lemti bendros įmonės organų sprendimus, Komisija ir Sąjungos teismas gali, nesant priešingų įrodymų, nustatyti, kad ši patronuojančioji bendrovė darė lemiamą įtaką minėtiems sprendimams.
- 50 Tačiau, kadangi daromos faktinės lemiamos įtakos nagrinėjimas yra retrospektyvus, todėl gali būti grindžiamas konkrečiais duomenimis, tiek Komisija, tiek suinteresuotosios šalys gali pateikti įrodymų, kad bendros įmonės komercinius sprendimus lėmė kitos aplinkybės nei tos, kurios išplaukia vien iš susitarimų, susijusių su bendros įmonės funkcionavimu, abstraktaus nagrinėjimo (šiuo klausimu žr. 44 punkte minėto Sprendimo *Fuji Electric / Komisija* 194 ir 195 punktus ir 30 punkte minėto Sprendimo *General Technic-Otis ir kt. / Komisija* 115–117 punktus). Konkrečiai kalbant, Komisija arba suinteresuotosios šalys gali pateikti įrodymų, kad, nepaisant vienos patronuojančiosios bendrovės teisės priimti atitinkamus sprendimus per savo atstovus bendros įmonės organuose, faktiškai juos vienbalsiai priimdavo kelios ar visos patronuojančiosios bendrovės.

Dėl Komisijos išvados, susijusios su „Schümann Sasol International“ padaryto pažeidimo inkriminavimu „Sasol Holding in Germany“ ir „Sasol Ltd“, pagrįstumo

- 51 Ieškovės iš esmės ginčija Komisijos analizę, susijusią su *Schümann Sasol International* padaryto pažeidimo inkriminavimu *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd*, dviem aspektais. Pirma, jos mano, kad Komisija padarė vertinimo klaidą, kai nepripažino, kad *Schümann Sasol International* direktorių tarybos pirmininkas B. I. buvo *Vara* atstovas. Anot jų, *Vara* per savo atstovą B. I. vienintelė galėjo lemti direktorių tarybos sprendimus didžiąją dalį bendros įmonės laikotarpio, nes, remiantis direktorių tarybos nuostatais, lemiamą reikšmę turėjo pirmininko balsas, jei šios tarybos narių balsai pasiskirstydavo po lygiai. Antra, jos teigia, kad pagal bendros įmonės įstatus ir akcininkų susitarimą *Vara* galėjo blokuoti esminius visuotinio susirinkimo ir bendros įmonės stebėtojų tarybos sprendimus,

todėl *Sasol Holding in Germany* savo atstovų balsais negalėjo viena priimti šių sprendimų. Tuo remdamasi ieškovės tvirtina, kad *Sasol Holding in Germany* negalėjo daryti lemiamos įtakos *Schümann Sasol International* komerciniam elgesiui.

- 52 Iš pradžių reikia priminti, kad, kiek tai susiję su atsakomybės už bendros įmonės padarytą pažeidimą priskyrimu kelioms patronuojančiosioms bendrovėms, Komisija gali įrodyti faktinį lemiamos įtakos darymą nustatydamas, kad bendrą įmonę jos patronuojančiosios bendrovės valdė bendrai. Vertindamas, ar buvo bendras valdymas, 44 punkte minėtame Sprendime *Avebe / Komisija* (136–138 punktai) Bendrasis Teismas nusprendė reikšmingais pripažinti įrodymus, iš kurių matyti, kad bendros įmonės organų nariai, kuriuos skyrė kiekviena patronuojančioji bendrovė ir kurie atstovavo jų komerciniams interesams, turėjo glaudžiai bendradarbiauti apibrėždami ir įgyvendindami bendros įmonės komercinę politiką ir kad jų priimtuose sprendimuose būtinai turėjo atsispindėti kiekvienos patronuojančiosios bendrovės, kurią Komisija pripažino atsakinga, valios suderinimas. Bendrasis Teismas nagrinėjo ne tik tai, kaip buvo priimami strateginiai sprendimai bendroje įmonėje, bet ir tai, kaip buvo tvarkomi einamieji reikalai, ir pažymėjo, kad abu direktoriai, kuriuos skyrė abi patronuojančiosios bendrovės, turėjo glaudžiai bendradarbiauti šiuo klausimu (44 punkte minėto Sprendimo *Avebe / Komisija* 136–138 punktai).
- 53 Vis dėlto šiuo atveju atsakomybę už *Schümann Sasol International* padarytą pažeidimą Komisija priskyrė ne abiem patronuojančiosioms bendrovėms, o tik *Sasol Holding in Germany* ir jos patronuojančiai bendrovei *Sasol Ltd*.
- 54 Tuo atveju, kai atsakomybę už bendros įmonės padarytą pažeidimą Komisija priskiria vienai iš jos patronuojančiųjų bendrovių, ji turi įrodyti, kad bendros įmonės komerciniam elgesiui lemiamą įtaką darė tik ši patronuojančioji bendrovė.
- 55 Iš ginčijamo sprendimo ir Komisijos rašytinių pastabų, pateiktų vykstant procesui Bendrajame Teisme, matyti, kad Komisija mano, jog nagrinėjamu atveju buvo įvykdyta šio sprendimo 54 punkte nurodyta sąlyga. Ginčijamo sprendimo 471 konstatuojamojoje dalyje ji konstatavo, kad „*Sasol [Ltd]* per jai 100 % priklausančią dukterinę bendrovę *Sasol Holding in Germany GmbH* darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol International AG*“. Be to, atsiliepimo į ieškinį 49 punkte Komisija tvirtina, kad „*Sasol [Ltd]* (per *Sasol Holding*) vykdė išimtinę [*Schümann Sasol International*] kontrolę“, o to atsiliepimo 67 punkte pažymi, kad „bendrovei *Vara* pažeidimas neturi būti inkriminuotas, nes *Sasol* vienintelė darė lemiamą įtaką bendrai įmonei“.
- 56 Taigi reikia išnagrinėti, ar Komisija, remdamasi ginčijamame sprendime surinktais įrodymais ir nepaisydama argumentų, kuriuos per administracinę procedūrą ieškovės pateikė dėl *Vara* reikšmės valdant bendrą įmonę, pagrįstai galėjo padaryti išvadą, kad *Sasol* vienašališkai darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol International*.

Dėl „Schümann Sasol International“ direktorių tarybos

- 57 Ieškovės pažymi, kad *Schümann Sasol International* direktorių tarybos nutarimai buvo priimami paprasta balsų dauguma, o balsams pasiskirsčius po lygiai, lemiamą reikšmę turėjo direktorių tarybos pirmininko balsas. Direktorių tarybos pirmininkas B. I. esą atstovavo *Vara* interesams.
- 58 Jos iš esmės teigia, jog Komisija padarė turimų įrodymų vertinimo klaidą, nes padarė išvadą, kad B. I. neatstovavo bendrovei *Vara*, o vadovavo bendrai įmonei bendrovės *Sasol* prašymu. Komisija savo išvadą grindė 2007 m. spalio 11 d. *Vara* pareiškimu, kuriame B. I. *Vara* vardu atsakė į Komisijos klausimus ir paradoksaliai (nors ir prisistatė kaip *Vara* atstovas visais kitais klausimais, kuriuos gali pateikti Komisija) pareiškė, kad jis neatstovavo bendrovei *Vara* bendros įmonės laikotarpiu.

- 59 Be to, ieškovės pateikia nuorodą į savo 2008 m. balandžio 18 d. pareiškimą, kuriame teigiama, kad B. I. iš tikrųjų nuolat veikė kaip dešinioji H.-O. Schümann ranka ir atstovavo bendrovei *Vara* bendroje įmonėje su *Sasol*. Iki bendros įmonės laikotarpio B. I. buvo fizinis asmuo, einantis vadovaujamas pareigas *Vara* kontroliuojamoje bendrovėje HOS; jis ėjo pastarosios bendrovės generalinio direktoriaus pareigas nuo 1987 m. ir veikė kaip H.-O. Schümann patikėtinis. Be to, B. I. taip pat buvo *Vara* ir kitų H.-O. Schümann priklausančių bendrovių valdybų narys bendros įmonės laikotarpiu ir po jo. Glaudūs B. I. ryšiai su *Vara* ir H.-O. Schümann taip pat matyti iš 1995 m. birželio 6 d. pranešimo apie bendros įmonės sukūrimą.
- 60 Ieškovės teigia, kad per administracinę procedūrą Komisija žinojo apie šias faktines aplinkybes, tačiau į jas neatsižvelgė ir be pagrindo nutarė labiau remtis *Vara* pareiškimu, kurį asmeniškai buvo pateikęs B. I., t. y. asmuo, kuriam kaip komanditoriui (*Kommanditist*) priklausė dalis *Vara* kapitalo.
- 61 Komisija visų pirma remiasi tuo, kad lemiamos įmonės sąvoka yra susijusi ne su bendros įmonės veiklos valdymu, bet su esminėmis gairėmis dėl jos komercinės politikos. Kaip matyti iš *Schümann Sasol International* įstatų, direktorių tarybą kontroliavo stebėtojų taryba ir pastaroji iš pradžių turėjo patvirtinti direktorių tarybos aktus, susijusius su svarbiais jos komercinės politikos aspektais.
- 62 Toliau Komisija tvirtina, kad B. I. neatstovavo bendrovei *Vara*, bet pareigas gavo dėl savo žinių *Schümann Sasol* veiklos klausimais, o jo paskyrimas atitiko *Sasol* norus. 2007 m. spalio 11 d. pareiškimu *Vara* informavo Komisiją apie tai, kad B. I. buvo paskirtas *Sasol International* direktoriumi, nes *Sasol* pageidavo pasinaudoti išsamiomis jo žiniomis apie HOS veiklą, taigi paskirti jį į direktorių tarybą. Anot Komisijos, ši informacija patikima, nes *Sasol* buvo labai suinteresuota tuo, kad bendra įmonė būtų gerai valdoma, ir norėjo užtikrinti jos valdymo tęstinumą, patikėdama kasdieninę veiklą direktorių tarybos nariui, žinančiam parafino vaško sektorių, ypač ankstesnę HOS veiklą. Bet kuriuo atveju tripliko 10 punkte Komisija pažymėjo, kad ginčijamo sprendimo 472 konstatuojamojoje dalyje pateiktos jos išvados reiškia, jog *Schümann Sasol International* direktorių taryboje B. I. atstovavo bendrovei *Sasol*, o ne *Vara*.
- 63 Bendrasis Teismas mano, kad iš pradžių reikėtų išnagrinėti, kokį vaidmenį B. I. vaidino *Schümann Sasol International* direktorių taryboje, o paskui bendresnį klausimą, ar *Sasol* galėjo vienašališkai lemti šios tarybos priimamus nutarimus.
- Dėl B. I. vaidmens
- 64 Reikia priminti, kad beveik per visą bendros įmonės laikotarpį B. I. ėjo *Schümann Sasol International* direktorių tarybos pirmininko pareigas.
- 65 Per administracinę procedūrą ieškovės teigė, kad B. I. buvo *Vara* atstovas, o *Vara* tvirtino, kad jo paskyrimas atitiko *Sasol* norus, todėl jis *Vara* neatstovavo.
- 66 Iš pradžių pažymėtina, kad ginčijamo sprendimo 472 konstatuojamojoje dalyje pateiktos išvados tiksliai atspindi 2007 m. spalio 11 d. *Vara* pareiškimo turinį. Kita vertus, Komisija atmetė 2008 m. balandžio 18 d. *Sasol* pareiškimė išdėstytą poziciją, kad B. I. Atstovavo bendrovei *Vara*, ir ją patvirtinančius dokumentus.
- 67 Kiek tai susiję su Komisijos teiginių dėl B. I. vaidmens turiniu, ieškovės iš esmės tvirtina, kad Komisija padarė vertinimo klaidą, kai nepripažino, kad direktorių taryboje jis atstovavo *Vara*.
- 68 Pirma, reikia pažymėti, kad B. I. ėjo svarbias pareigas H.-O. Schümann ir *Vara* grupei priklausančiose bendrovėse prieš bendros įmonės laikotarpį, per jį ir po jo.

- 69 Reikia priminti, kad B. I. 1996 m. lapkričio 29 d. tapo *Vara*, t. y. vienos iš *Schümann Sasol International* tiesioginių patrunuojančiųjų bendrovių, komanditoriumi. Šis statusas reiškė, kad jam priklausė dalis *Vara* kapitalo, o kiti *Vara* savininkai buvo Schümann šeimos nariai. Bendrasis Teismas šiuo klausimu mano, kad akcinio kapitalo dalies turėjimas yra aplinkybė, galinti įrodyti, kad B. I. galėjo būti svarbūs specifiniai *Vara* komerciniai interesai.
- 70 Be to, bent jau dalį bendros įmonės laikotarpio B. I., eidamas *Schümann Sasol International* direktorių tarybos pirmininko pareigas, kartu buvo ir *Vara* generalinis direktorius.
- 71 Iš teismo praktikos matyti, kad vienalaikis vadovaujamųjų pareigų ėjimas vienoje iš patrunuojančiųjų bendrovių ir jų bendrojoje įmonėje yra svarbus požymis, kad ši patrunuojančioji bendrovė daro įtaką bendros įmonės komerciniams sprendimams, naudodamasi įgaliojimais priimti sprendimus, kuriuos turi toks bendros įmonės valdybos narys (šiuo klausimu žr. 44 punkte minėto Sprendimo *Fuji Electric / Komisija*, 199 punktą).
- 72 Toliau nuo 1995 m. birželio 15 d. B. I. ėjo *Vara Beteiligungsgesellschaft mbH* vykdomojo direktoriaus pareigas. Remiantis vienu iš ieškovių pateiktų įrodymų, 2001 m. jis vis dar ėjo šias pareigas kartu su H.-O. Schümann. Be to, jis buvo *Beteiligungsgesellschaft Hans-Otto Schümann mbH* vykdomasis direktorius nuo 1989 m. balandžio 4 d. iki 1996 m. rugsėjo 13 d., kai ši bendrovė buvo likviduota. Minėta bendrovė taip pat yra susijusi su pagrindiniu *Vara* steigėju ir savininku H.-O. Schümann.
- 73 Be to, reikia pažymėti, kad 2001 m. liepos 1 d., kai D. S. R. pakeitė B. I., kaip *Schümann Sasol International* direktorių tarybos pirmininką, B. I. tapo vienu iš šešių minėtos bendrovės stebėtojų tarybos narių. Taip B. I. pakeitė E. B. R., kuris, anot Komisijos, taip pat buvo *Vara* atstovas, o likę stebėtojų tarybos nariai nepasikeitė. Tai rodo, kad B. I. stebėtojų taryboje atstovavo *Vara*. Beje, vien šios aplinkybės pakanka, kad būtų atmestas Komisijos teiginys, jog B. I. direktorių taryboje atstovavo bendrovei *Sasol*, nes nesuprantama, kaip tokiu atveju iš karto po to, kai pasibaigė jo įgaliojimai, jis galėjo pradėti atstovauti *Vara* stebėtojų taryboje.
- 74 Galiausiai reikia pažymėti, kad visiems HOS darbuotojams skirtame 1995 m. vasario 2 d. laiške H.-O. Schümann ir B. I. šiuos darbuotojus informavo apie derybas, kurias jie vedė su *Sasol*. Tame laiške jie nurodo: „ateityje galėsime daryti įtaką [naujai bendros įmonės valdybai], kaip tai buvo anksčiau“.
- 75 Tuo remdamasis Bendrasis Teismas konstatavo, kad jau per administracinę procedūrą ieškovės pateikė įrodymų, patvirtinančių, kad B. I. palaikė glaudžius ryšius su *Vara* grupe ir H.-O. Schümann, kad jam buvo svarbūs specifiniai *Vara* komerciniai interesai, visų pirma dėl jo, kaip komanditoriaus, statuso, ir kad *Vara* galėjo daryti didelę įtaką bendros įmonės direktorių tarybos sprendimams dėl to, kad B. I. vienu metu ėjo kelerias pareigas, o tai galėjo lemti *Schümann Sasol International* komercinės politikos derinimą su *Vara* komercine politika.
- 76 Todėl Komisija padarė vertinimo klaidą, kai savo analizėje atmetė visus šiuos reikšmingus įrodymus, o ginčijamame sprendime tik pabrėžė, kad B. I. paskyrimas atspindėjo *Sasol* norus. Tokie tvirtinimai iškraipo reikšmingas bylos aplinkybes ir netenkina reikalavimo, kad atsakomybė už EB 81 straipsnio pažeidimą turi būti nustatyta remiantis tiksliais ir nuosekliais įrodymais ir kad Komisija turi nešališkai atsižvelgti į visas jai nurodytas reikšmingas teises ir faktines aplinkybes (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 27 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Dresdner Bank ir kt. / Komisija*, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP ir T-61/02 OP, Rink. p. II-3567, 59–63 punktus; pagal analogiją žr. 2001 m. gegužės 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *IECC / Komisija*, C-450/98 P, Rink. p. I-3947, 57 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 77 Komisijos argumentai negali paneigti šios išvados.
- 78 Pirma, Komisija remiasi tuo, kad *Sasol* sutiko, jog B. I. būtų paskirtas direktorių tarybos pirmininku.

- 79 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, remiantis *Schümann Sasol International* įstatais ir akcininkų susitarimu, visus direktorių tarybos narius ir jos pirmininką skiria stebėtojų taryba, *Vara* ir *Sasol* atstovams balsuojant vienbalsiai. Todėl, viena vertus, direktorių tarybos sudėtis turėjo atspindėti abiejų patronuojančiųjų bendrovių susitarimą, t. y. kiekvienos iš jų valią. Kita vertus, *Vara* taip pat turėjo sutikti su *Sasol* nominuotų narių, kuriuos Komisija laikė šios bendrovės atstovais, paskyrimu.
- 80 Vadinasi, *Sasol* sutikimas, kad B. I. būtų paskirtas direktorių tarybos pirmininku, neleidžia nei konstatuoti, kad jis atstovavo *Sasol* komerciniams interesams, viršydamas tai, ko reikia abiem patronuojančiosioms bendrovėms priklausančiai bendrai įmonei sąžiningai administruoti, nei atmesti ieškovų pateiktų įrodymų, kuriais siekiama įrodyti, kad *Vara* darė įtaką direktorių taryboje per B. I. įgaliojimus priimti sprendimus.
- 81 Antra, reikia pažymėti, kad vienintelis konkretus įrodymas, kuriuo Komisija grindė savo išvadą, kad B. I. neatstovavo bendrovei *Vara*, o jo paskyrimas atspindėjo *Sasol* norus, yra šio sprendimo 66 punkte paminėtas 2007 m. spalio 11 d. *Vara* pareiškimas.
- 82 Anot Komisijos, šis pareiškimas yra itin patikimas, nes buvo atsiųstas atsakant į šios institucijos prašymą pateikti informacijos. *Vara* buvo labai suinteresuota teisingai paaiškinti savo situaciją, nes už klaidingus parodymus galėjo būti skirta bauda, numatyta Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 1 dalyje.
- 83 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pirmame 2007 m. spalio 11 d. atsakymo į prašymą pateikti informacijos puslapyje, kuriame pateiktas minėtas pareiškimas, nurodyta, kad už atsakymus visų pirma yra atsakingas B. I. Taip pat neginčytina, kad, kaip teigia ieškovės, tuo metu B. I. vis dar buvo *Vara* komanditorius.
- 84 Be to, konstatuotina, kad nei *Vara* skirtame prašyme pateikti informacijos, nei ginčijamame sprendime Komisija neapibrėžė, kaip ji supranta sąvoką „atstovavimas“. Todėl, atsižvelgiant į tai, kad B. I. nebuvo oficialiai įgaliotas atstovauti *Vara* bendros įmonės direktorių taryboje, *Vara* savo pareiškime galėjo teigti, jog jai nebuvo atstovaujama, ir nerizikavo, kad jai bus skirta bauda.
- 85 Be to, reikia pabrėžti, kad bendrą įmonę ir patronuojančiąją bendrovę siejančių organizacinių ryšių nagrinėjimas nebūtinai susijęs su patronuojančiosios bendrovės atstovavimu, išplaukiančiu iš šios bendrovės formalaus įgaliojimo, duoto bendros įmonės vadovui. Svarbiau yra atsižvelgti į atstovavimą patronuojančiosios bendrovės komerciniams interesams plačiąja prasme (žr. šio sprendimo 35 punktą) ir įtaką bendros įmonės organų sprendimams, siekiant suderinti šios įmonės komercinę politiką su patronuojančiosios bendrovės komercine politika; tokį derinimą, be kita ko, rodo tai, kad tie patys asmenys eina vadovaujamas pareigas patronuojančioje bendrovėje ir bendroje įmonėje, taip pat tai, kad dalis patronuojančiosios bendrovės kapitalo priklauso bendros įmonės vadovui (žr. šio sprendimo 44 punktą).
- 86 Turint tai omenyje reikia pridurti, kad atstovavimas patronuojančiosios bendrovės komerciniams interesams bendros įmonės direktorių taryboje nėra paprasčiausia aplinkybė, kurią paneigus pagrįstai gali būti skirta bauda, jei faktinės aplinkybės buvo iškraipytos. Atvirkščiai, ši klausimą turi išnagrinėti Komisija, nešališkai atsižvelgdama į visas reikšmingas faktines ir teisineis aplinkybes, kurias jai nurodė patronuojančiosios bendrovės, kurios dažnai turi priešingų interesų, todėl pabrėžia vieną ar kitą iš šių reikšmingų aplinkybių. Be to, reikia pažymėti, kad šiuo atveju Komisija neskyrė baudos nei *Sasol*, nei *Vara*, nors jos šiuo klausimu davė visiškai priešingus parodymus.
- 87 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia išnagrinėti, ar, analizuojant B. I. vaidmenį, Komisijos padaryta vertinimo klaida (žr. šio sprendimo 76 punktą) gali turėti poveikį įtakos, kurią *Sasol* darė *Schümann Sasol International* direktorių tarybai, vertinimui.

Dėl lemiamos įtakos *Schümann Sasol International* direktorių tarybos sprendimams

- 88 Ieškovės teigia, kad dėl *Vara* atstovaujančių direktorių tarybos narių, visų pirma B. I., dominuojančio vaidmens *Sasol Ltd* ir *Sasol Holding in Germany* negalėjo lemti šios tarybos sprendimų.
- 89 Pirma, reikia pažymėti, kad savo 1995 m. birželio 6 d. pranešime, skirtame *Schümann Sasol AG* (dabar – *Schümann Sasol International*) darbuotojams, B. I. apibrėžė bendros įmonės direktorių tarybos narių vaidmenį. B. I. pažymėjo, kad jis „bus atsakingas ne tik už direktorių tarybos darbo koordinavimą, bet ir už rinkodarą, pardavimus, pirkimus ir dukterinių bendrovių kontrolę“, o D. S. R. (iš *Sasol*) išlaikys savo pareigas Pietų Afrikoje ir rūpinsis gamyba ir techniniais aspektais. B. I. taip pat nurodė, kad trečiasis narys bus paskirtas į Hamburgą (Vokietija).
- 90 Konstatuotina, kad B. I. įgaliojimai priimti sprendimus yra požymis, kad jis vaidino svarbiausią vaidmenį *Schümann Sasol International* direktorių taryboje.
- 91 Antra, reikia pažymėti, kad 1995 m. vasario 2 d. laiške, kurį B. I. ir H.-O. Schümann adresavo visiems HOS darbuotojams, jie pažymėjo, kad galės daryti įtaką naujai bendros įmonės direktorių tarybai kaip ir anksčiau, kai *Vara* buvo vienintelė HOS akcininkė (žr. šio sprendimo 74 punktą).
- 92 Iš šio laiško taip pat matyti, kad B. I. ir H.-O. Schümann tikėjosi, jog pastarasis ir *Vara* galės per B. I. vaidinti pagrindinį vaidmenį *Schümann Sasol International* direktorių taryboje.
- 93 Trečia, tuo atveju, jei pasitvirtintų, kad *Schümann Sasol International* direktorių taryboje B. I. iš tikrųjų atstovavo bendrovei *Vara* ir H.-O. Schümann, reikia pažymėti, kad ginčijamame sprendime Komisija nepaminėjo jokio įrodymo, kuris galėtų patvirtinti, kad, nepaisant B. I. įgaliojimų priimti sprendimus ir jo, kaip pirmininko, balso lemiamos reikšmės balsams pasiskirsčius po lygiai, *Sasol* galėjo vienašališkai lemti direktorių tarybos sprendimus.
- 94 Ketvirta, toks *Sasol* gebėjimas lemti direktorių tarybos sprendimus taip pat neišplaukia iš ieškovių per administracinę procedūrą pateiktų įrodymų, susijusių su įvairios sudėties direktorių taryba.
- 95 Nuo 1995 m. gegužės 2 d. iki spalio 31 d. *Schümann Sasol International* direktorių tarybą sudarė B. I. ir *Sasol* atstovas D. S. R. Kaip teisingai teigia ieškovės, B. I. direktorių taryboje galėjo lemti savo sprendimų priėmimą dėl lemiamą reikšmę turinčio savo balso.
- 96 Nuo 1995 m. lapkričio 1 d. iki 2001 m. birželio 30 d. *Schümann Sasol International* direktorių tarybą sudarė jos pirmininkas B. I., D. S. R. ir H. G. B. Ieškovės mano, kad pastarasis atstovavo *Vara*, o Komisija laikosi nuomonės, kad jis atstovavo *Sasol*.
- 97 Konstatuotina, kad ginčijamame sprendime Komisija neišnagrinėjo to, ar H. G. B. iš tiesų atstovavo vienos ar kitos patronuojančiosios bendrovės komerciniams interesams. Be to, yra požymių, liudijančių, kad H. G. B. atstovavo *Vara* interesams (žr. šio sprendimo 99 punktą). Todėl ši direktorių tarybos sudėtis taip pat neleidžia padaryti išvados, kad *Sasol* vienašališkai lėmė direktorių tarybos sprendimus.
- 98 Nuo 2001 m. liepos 1 d. iki 2002 m. gegužės 16 d. D. S. R. (iš *Sasol*) ėjo direktorių tarybos pirmininko pareigas, kitas narys buvo H. G. B.
- 99 Iš pradžių reikia pažymėti, kad iš šios tarybos sudėties matyti, jog H. G. B. buvo *Vara* atstovas. Nėra pagrindo manyti, kad *Vara*, kuriai priklausė trečdalis *Schümann Sasol International* kapitalo, būtų sutikusi, jog direktorių tarybą sudarytų tik *Sasol* atstovai.
- 100 Ieškovės teigia, kad šiuo laikotarpiu visi direktorių tarybos nutarimai buvo priimti vienbalsiai.

- 101 Reikia pabrėžti, kad ginčijamame sprendime nėra jokios nagrinėjamo laikotarpio analizės. Kadangi visa atsakomybė už bendros įmonės padarytą pažeidimą buvo priskirta tik *Sasol*, Komisija turėjo įrodyti, kad *Sasol* vienašališkai darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol International* komercinei politikai (žr. šio sprendimo 54 punktą).
- 102 Vis dėlto reikia priminti (žr. šio sprendimo 52 punktą), kad tai, jog direktorių tarybos nutarimai buvo priimti vienbalsiai, rodo glaudų patronuojančiųjų bendrovių atstovų bendradarbiavimą, taigi – bendros įmonės bendrą valdymą, o tai yra požymis, kad lemiamą įtaką buvo daroma bendrai, o ne kad šią įtaką darė tik viena iš patronuojančiųjų bendrovių (šiuo klausimu žr. 44 punkte minėtų sprendimų *Avebe / Komisija* 137 ir 138 punktus ir *Fuji Electric / Komisija* 194 punktą).
- 103 Todėl ši direktorių tarybos sudėtis taip pat nepagrindžia išvados, kad *Sasol* vienašališkai lėmė *Schümann Sasol International* sprendimus.
- 104 Galiausiai nuo 2002 m. gegužės 17 d. iki 2002 m. rugsėjo 24 d. *Schümann Sasol International* direktorių tarybą sudarė D. S. R., H. G. B. ir C. D. I.
- 105 Ieškovės teigia, kad H. G. B. ir C. D. I. atstovavo bendrovei *Vara*, todėl D. S. R., netgi einančio pirmininko pareigas, balsas galėjo sudaryti mažumą.
- 106 Konstatuotina, kad ginčijamame sprendime nėra išnagrinėta lemiamą įtaką, kurią viena ar kita iš šių patronuojančiųjų bendrovių darė per G. B. ir C. D. I., ir netgi nėra bendrai pristatyta ši direktorių tarybos sudėtis. Be to, yra požymių, kad H. G. B. atstovavo *Vara* interesams (žr. šio sprendimo 99 punktą). Todėl iš ginčijamo sprendimo nematyti, kad šiuo laikotarpiu *Sasol* galėjo vienašališkai per savo atstovus direktorių taryboje lemti pastarosios sprendimus.
- 107 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad ginčijamame sprendime Komisija neįrodė, jog, atsižvelgiant į B. I. ir kitų direktorių tarybos narių, kurie galėjo būti susiję su *Vara*, įgaliojimus priimti sprendimus, *Sasol* iš tiesų vienašališkai lėmė *Schümann Sasol International* direktorių tarybos sprendimų turinį per narius, kurie atstovavo jos komerciniams interesams ir prižiūrėjo, kad *Schümann Sasol International* veiksmai atitiktų *Sasol* veiksmus. Be to, ginčijamame sprendime nėra tiesioginių įrodymų (žr. šio sprendimo 44 punktą), kurie galėtų patvirtinti tokią bendrovės *Sasol* lemiamą įtaką.

Dėl veiklos valdymo reikšmės

- 108 Komisija nurodo, kad *Schümann Sasol International* direktorių taryba buvo atsakinga už šios bendrovės einamąją veiklą. Pagal 2007 m. gruodžio 12 d. Bendrojo Teismo sprendimą *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* (T-112/05, Rink. p. II-5049, 63–65, 82 ir 83 punktai) dukterinės bendrovės veiklos valdymas neturi reikšmės vertinant, ar dukterinė bendrovė ir jos patronuojančioji bendrovė sudaro vieną ekonominį vienetą, nes komercinės politikos *stricto sensu* kontrolė nėra sąlyga pripažinti, kad patronuojančioji bendrovė sudaro įmonę su dukterine bendrove. Atvirkščiai, pakanka, kad patronuojančioji bendrovė vaidina svarbų vaidmenį klausimais, kurie apibrėžia dukterinės bendrovės komercinę politiką.
- 109 Reikia pabrėžti, kad Bendrojo Teismo sprendimas, į kurį Komisija pateikia nuorodą, susijęs su faktine situacija, kai patronuojančiajai bendrovei priklauso 100 % dukterinės bendrovės kapitalo.
- 110 Iš tiesų, veiklos valdymo klausimas gali būti nereikšmingas, jei tai yra dukterinė bendrovė, kurios 100 % kapitalo priklauso vienintelei patronuojančiajai bendrovei, nes dukterinės bendrovės veiklos savarankiškumo įrodymas savaime negali paneigti lemiamos įtakos darymo prezumpcijos (žr. šio sprendimo 153 punkte nurodytą teismo praktiką).

- 111 Vis dėlto vienintelio akcininko atveju visus sprendimus, įskaitant susijusius su dukterinės bendrovės veiklos valdymu, priima vadovai, kuriuos tiesiogiai ar netiesiogiai (per organus, kurių narius skiria patronuojančioji bendrovė) skiria vienintelė patronuojančioji bendrovė. Be to, nesant kito akcininko, dukterinėje bendrovėje iš principo atstovaujama tik vienintelio akcininko komerciniams interesams. Taigi Komisija gali preziumuoti faktinį lemiamos įtakos darymą net tais atvejais, kai dukterinės bendrovės vadovai veiklą valdo savarankiškai.
- 112 Kita vertus, bendrų įmonių atveju yra ne vienas akcininkas, o bendros įmonės organų sprendimus priima nariai, atstovaujantys įvairių patronuojančiųjų bendrovių komerciniams interesams; šie interesai gali ir sutapti, ir skirtis. Todėl svarbu tai, ar patronuojančioji bendrovė iš tikrųjų darė įtaką bendros įmonės veiklos valdymui, visų pirma per vadovus, kuriuos skyrė ši bendrovė ar kurie tuo pat metu ėjo patronuojančiosios bendrovės vadovų pareigas.
- 113 Galiausiai reikia priminti, kad veiklos valdymui priklausančių sprendimų priėmimo tvarką Bendrasis Teismas išsamiai išnagrinėjo 44 punkte minėtame Sprendime *Fuji Electric / Komisija* (195 punktas) ir 30 punkte minėtame Sprendime *General Technic-Otis ir kt. / Komisija* (112–117 punktai) tam, kad įvertintų, ar ieškovės tose bylose darė lemiamą įtaką, atsižvelgiant į jų bendrų įmonių elgesį rinkoje.
- 114 Todėl reikia atmesti Komisijos argumentą, kad bendros įmonės komercinei politikai *stricto sensu* jos patronuojančiosios bendrovės daroma lemiamą įtaka neturi reikšmės nagrinėjant, ar jos sudaro vieną ekonominį vienetą.

Išvada dėl *Schümann Sasol International* direktorių tarybos

- 115 Pirma, reikia priminti, kad ginčijamame sprendime Komisija padarė vertinimo klaidą, nagrinėdama B. I. vaidmenį (žr. šio sprendimo 76 punktą). Negalima atmesti galimybės, kad nesant šios klaidos ji būtų padariusi išvadą, jog didelę bendros įmonės laikotarpio dalį *Vara* darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol International* direktorių tarybos sprendimams. Antra, bet kuriuo atveju Komisija neįrodė, kad *Sasol* iš tikrųjų vienašališkai lėmė *Schümann Sasol International* direktorių tarybos sprendimų turinį (žr. šio sprendimo 107 punktą). Trečia, reikia pabrėžti, kad įtaka bendros įmonės direktorių tarybos sprendimams yra reikšminga nagrinėjant atsakomybės už šios įmonės padarytą pažeidimą priskyrimo jos patronuojančiosioms bendrovėms klausimą (žr. šio sprendimo 114 punktą).

Dėl „*Schümann Sasol International*“ stebėtojų tarybos ir visuotinio susirinkimo

- 116 Ieškovės teigia, kad Komisija negali pagrįstai tvirtinti, jog *Sasol* darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol International* stebėtojų tarybos ir visuotinio susirinkimo priimamiems sprendimams dėl *Vara* turimų įgaliojimų priimti sprendimus.
- 117 Reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 473 ir 474 konstatuojamosiose dalyse Komisijos pateikti duomenys rodo, kad tiek *Sasol*, tiek *Vara* galėjo blokuoti visus *Schümann Sasol International* visuotinio susirinkimo ir stebėtojų tarybos sprendimus, išskyrus tuos, apie kuriuos kalbama akcininkų susitarimo 1.5 straipsnyje.
- 118 Remiantis Komisijos suvestiniu pranešimu dėl jurisdikcijos pagal Reglamentą (EB) Nr. 139/2004 (OL C 95, 2008, p. 1), iš akcininkų susitarimo 1.5 straipsnyje minimų sprendimų tik investicijų patvirtinimas priklauso prie strateginių komercinių sprendimų, darančių poveikį bendrai įmonei, kategorijos
- 119 Be to, reikia pažymėti, kad pagal Komisijos suvestinio pranešimo dėl jurisdikcijos pagal Reglamentą (EB) Nr. 139/2004 69 punktą svarbiausios *veto* teisės yra susijusios su aukščiausio lygio vadovų paskyrimu ir atšaukimu bei bendros įmonės biudžeto tvirtinimu. Jame taip pat nurodyta, kad teisė bendrai nustatyti aukščiausio lygio vadovybės, kaip antai valdybos, struktūrą paprastai suteikia jos

turėtojų teise daryti lemiamą įtaką įmonės komercinei politikai. Tą patį galima pasakyti ir apie sprendimus dėl biudžeto, nes nuo biudžeto priklauso bendros įmonės veiklos ribos, ypač investicijos, kurias ji gali įgyvendinti.

- 120 Remiantis teisės aktų nuostatomis ir bendros įmonės *Schümann Sasol International* veiklą reglamentuojančių susitarimų sąlygomis, *Sasol Holding in Germany* turėjo įgaliojimus vienašališkai lemti tik sprendimus dėl investicijų patvirtinimo, o ne svarbiausius strateginius komercinius sprendimus, t. y. susijusius su biudžetu ir vadovų paskyrimu bei atšaukimu, ar sprendimus, susijusius su verslo planu.
- 121 Todėl Komisija, pateikusi abstrakčią analizę, pagrįstą teisės aktais ir bendros įmonės veikimą reglamentuojančių susitarimų sąlygomis (žr. šio sprendimo 49 punktą), neįrodė, kad *Schümann Sasol International* stebėtojų taryboje ir visuotiniame susirinkime *Sasol* vienintelė galėjo lemti visus strateginius komercinius sprendimus, darančius tai įmonei poveikį. Atvirkščiai, iš abstrakčios analizės matyti, kad svarbiausius iš šių sprendimų turėjo bendrai priimti *Sasol Holding in Germany* ir *Vara*.
- 122 Be to, ginčijamame sprendime nėra pateikta konkrečių įrodymų (žr. šio sprendimo 50 punktą), iš kurių būtų galima daryti išvadą, kad iš tikrųjų *Sasol Ltd* ir *Sasol Holding in Germany* vienintelės, nepaisant *Vara* turimų įgaliojimų blokuoti sprendimus, lėmė bendros įmonės *Schümann Sasol International* strateginius komercinius sprendimus.
- 123 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Bendrasis Teismas daro išvadą, kad Komisija neįrodė, jog *Sasol* vienašališkai lėmė *Schümann Sasol International* stebėtojų tarybos ir visuotinio susirinkimo svarbiausius sprendimus, visų pirma su šia bendrove susijusius strateginius komercinius sprendimus dėl biudžeto, verslo plano ir vadovų įdarbinimo.

Dėl faktinės „Sasol Holding in Germany“ lemiamos įtakos „Schümann Sasol International“ elgesiui rinkoje

- 124 Reikia priminti, kad pagal ginčijamo sprendimo 475 konstatuojamąją dalį „dėl 472–474 konstatuojamosiose dalyse aprašytos situacijos, visų pirma dėl *Sasol* galimybės primesti savo valią priimant svarbius strateginius sprendimus, kai nėra konsensuso, išvardytus akcininkų susitarimo dėl balsavimo teisių 1.5 straipsnyje (pavyzdžiui, kapitalo investicijų patvirtinimas), turi būti laikoma, kad *Sasol* faktiškai kontroliavo bendrą įmonę“. Ginčijamo sprendimo 481 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymėjo, kad „nustatyta, jog *Sasol* kontroliavo bendrą įmonę“ ir kad „faktiniai įrodymai patvirtina lemiamą įtaką“, kurią bendrovė *Sasol Holding in Germany* darė *Schümann Sasol International*.
- 125 Iš pateiktos analizės matyti, kad ginčijamame sprendime Komisija neįrodė, jog *Sasol* vienašališkai lėmė *Schümann Sasol International* direktorių tarybos nutarimus ir šios įmonės visuotinio susirinkimo bei stebėtojų tarybos priimtus pagrindinius strateginius sprendimus (žr. šio sprendimo 115 ir 123 punktus).
- 126 Taip pat reikia priminti, jog Komisija nepateikė tiesioginių įrodymų, kad *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* darė lemiamą įtaką *Schümann Sasol International* komerciniam elgesiui.
- 127 Todėl Komisijos analizėje, kurią atlikus atsakomybė už *Schümann Sasol International* dukterinės bendrovės *Schümann Sasol* padarytą pažeidimą buvo priskirta *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd*, yra padaryta vertinimo klaidų. Vadinas, pirmąjį pagrindą reikia pripažinti pagrįstu, o ginčijamas sprendimas turi būti panaikintas, kiek jame *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* pripažintos atsakingomis už *Schümann Sasol* padarytą pažeidimą.

- 128 Taigi ginčijamas sprendimas turi būti panaikintas, kiek Komisija konstatavo, kad *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* dalyvavo darant pažeidimą iki 2002 m. liepos 1 d.

Dėl ieškovių pasiūlymo dėl įrodymų

- 129 Ieškovės siūlo kaip liudytoją apklausti C. D. I. (dabartinį *Sasol Wax International* valdybos narį), kiek tai susiję su tuo, kad bendros įmonės laikotarpiu pagrindinę bendros įmonės strategijos ir komercinės veiklos kryptį nustatydavo *Vara*, tarpininkaujama H.-O. Schümann ir B. I.
- 130 Atsižvelgdamas į pateiktą analizę, Bendrasis Teismas mano, kad ši apklausa nėra reikalinga, todėl pasiūlymas dėl įrodymų atmetamas.

2. Dėl ieškinio antrojo pagrindo, siejamo su klaidingu atsakomybės už pažeidimą „Sasol“ laikotarpiu priskyrimu „Sasol Ltd“, „Sasol Holding in Germany“ ir „Sasol Wax International“

- 131 Ieškovės teigia, kad Komisija atsakomybę už *Sasol Wax* veiksmus nepagrįstai priskyrė jos patronuojančiajai bendrovei *Sasol Wax International*, pastarosios patronuojančiajai bendrovei *Sasol Holding in Germany* ir grupei vadovaujančiai bendrovei *Sasol Ltd* dėl *Sasol* laikotarpio, trukusio nuo 2002 m. liepos 1 d. iki 2005 m. balandžio 28 d.

Dėl pirmos dalies, siejamos su teisės klaida, kiek tai susiję su galimybe dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą inkriminuoti jos patronuojančiajai bendrovei remiantis vien prezumpcija, pagrįsta 100 % kapitalo turėjimu

- 132 Ginčijamo sprendimo 494 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė:

„Teismo praktikoje nustatyta, kad Komisija gali preziumuoti, jog patronuojančiosios bendrovės daro lemiamą įtaką joms 100 % priklausančioms dukterinėms bendrovėms. Pritaikius tokią prezumpciją, šiuo atveju bendrovėms *Sasol Wax International AG*, *Sasol Holding in Germany GmbH* ir *Sasol Ltd* būtų patronuojančiosios bendrovės turi ją paneigti, pateikdamos įrodymų, kad jų dukterinė bendrovė dėl savo elgesio rinkoje sprendė savarankiškai.“

- 133 Anot ieškovių, Komisija padarė teisės klaidą, nes pritaikė klaidingą teisės normą. Joks galiojantis teisės pagrindas neleidžia preziumuoti, kad vien 100 % kapitalo turėjimo pakanka, kad būtų nustatyta, jog patronuojančioji bendrovė yra atsakinga už kartelį, kuriame dalyvavo jos dukterinė bendrovė. Tokia prezumpcija pažeidžia asmeninės teisinės atsakomybės ir nekaltumo prezumpcijos principus.
- 134 Primintina, kad konkrečiu atveju, kai patronuojančiajai bendrovei priklauso 100 % jos Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės kapitalo, viena vertus, ši patronuojančioji bendrovė gali daryti lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės elgesiui ir, kita vertus, egzistuoja nugrinčijama prezumpcija, kad ši patronuojančioji bendrovė iš tikrųjų daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui. Tokiomis aplinkybėmis Komisijai pakanka įrodyti, jog patronuojančiajai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas, tam, kad būtų preziumuojama, jog patronuojančioji bendrovė daro lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės komercinei politikai. Tada Komisija gali pripažinti, kad patronuojančioji bendrovė solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, nebent ši patronuojančioji bendrovė, kuri turi paneigti šią prezumpciją, pateiktų pakankamai įrodymų, patvirtinančių, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje elgiasi savarankiškai (žr. 30 punkte minėto 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* 60 ir 61 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

- 135 Be to, remiantis teismo praktika, atsakomybės prezumpcija, kurią lemia tai, kad vienai bendrovei priklauso visas kitos bendrovės kapitalas, taikoma ne tik tuo atveju, kai yra tiesioginis ryšys tarp patrunuojančiosios bendrovės ir jos dukterinės bendrovės, bet ir tuo atveju, kaip yra ir šioje byloje, kai ryšys yra netiesioginis dėl kitos bendrovės tarpininkavimo (2011 m. sausio 20 d. Teisingumo Teismo sprendimo *General Química ir kt. / Komisija*, C-90/09 P, Rink. p. I-1, 90 punktas).
- 136 Todėl Komisija nepadarė teisės klaidos, kai priėjo prie išvados, kad tuo atveju, kai patrunuojančiajai bendrovei priklauso 100 % dukterinės bendrovės kapitalo, ji gali preziumuoti, jog ši patrunuojančioji bendrovė ir netiesioginės patrunuojančiosios bendrovės iš tikrųjų darė lemiamą įtaką dukterinės bendrovės komercinei politikai.
- 137 Jei prezumpcija, kad patrunuojančioji bendrovė daro lemiamą įtaką dukterinei bendrovei, nepaneigta, Komisija gali konstatuoti, kad dukterinė bendrovė ir tiesioginės ir netiesioginės patrunuojančiosios bendrovės sudaro tą patį ekonominį vienetą, taigi vieną įmonę, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 31 punkte minėtą teismo praktiką. Aplinkybė, kad patrunuojančiosios bendrovės ir dukterinė bendrovė sudaro vieną įmonę, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnį, leidžia Komisijai sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, adresuoti patrunuojančiosioms bendrovėms, nekeliant reikalavimo įrodyti asmeninį jų dalyvavimą darant pažeidimą (žr. šio sprendimo 36 punkte nurodytą teismo praktiką).
- 138 Tai nepažeidžia asmeninės atsakomybės principo. *Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* buvo asmeniškai nubaustos už pažeidimą, kurį, kaip pripažinta, padarė pačios dėl glaudžių ekonominių ir teisinių ryšių, kurie jas siejo su *Sasol Wax* ir kuriuos lėmė viso šios bendrovės kapitalo turėjimas (šiuo klausimu žr. 34 punkte minėto Sprendimo *Metsä-Serla ir kt. / Komisija* 34 punktą).
- 139 Kiek tai susiję su tariamu nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimu, reikia priminti, kad pagal jį kiekvienas kaltinamas asmuo yra laikomas nekaltu tol, kol teisėtai neįrodyta jo kaltė. Taigi šis principas draudžia bet kokią formalų konstatavimą ir net bet kokią aliuziją dėl kaltinamojo asmens atsakomybės už konkretų pažeidimą sprendime, kuriuo baigiama procedūra, jei šis asmuo negalėjo pasinaudoti visomis teisės į gynybą įgyvendinimo garantijomis, suteikiamomis esant normaliai procedūrai, kuri baigiasi sprendimu dėl prieštaravimo pagrįstumo, eigai (2007 m. spalio 12 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse / Komisija*, T-474/04, Rink. p. II-4225, 76 punktas).
- 140 Nekaltumo prezumpcijos principas konkurencijos teisės srityje turi būti taikomas atsižvelgiant į tai, kad, priešingai nei baudžiamojo proceso, kuris būtinai susijęs su asmeniu (fiziniu ar juridiniu), atveju, konkurencijos teisė taikoma įmonei, būtent ekonominiam vienetui, kurį atitinkamais atvejais gali sudaryti keli juridiniai asmenys. Be to, grupei vadovaujančios bendrovės gali reorganizuoti savo vidinę struktūrą, pavyzdžiui, tam tikrai veiklai įkurdamos konkrečias bendroves, turinčias atskirą teisinį subjektiškumą.
- 141 Tokiomis aplinkybėmis, siekiant užtikrinti Sąjungos konkurencijos teisės veiksmingumą, vien to, kad patrunuojančiajai bendrovei priklauso visas ar beveik visas dukterinės bendrovės, tiesiogiai dalyvavusios darant pažeidimą, kapitalas, Komisijai gali pakakti pripažinti jos atsakomybę. Komisijai pareiškus tokį kaltinimą, patrunuojančioji bendrovė turi pateikti priešingų įrodymų, siekdama įrodyti, kad ji nesudaro ekonominio vieneto su savo dukterine bendrove. Nagrinėjamu atveju Komisija laikėsi tokio požiūrio, nes alternatyviai išnagrinėjo ieškovių pateiktus įrodymus, taigi paisė nekaltumo prezumpcijos principo.
- 142 Darytina išvada, kad antrojo pagrindo pirma dalis turi būti atmesta.

Dėl antros dalies, siejamos su tariamai klaidingu konstatavimu, kad prezumpcija nebuvo paneigta

- 143 Ieškovės mano, kad savo atsakymuose į pranešimą apie kaltinimus pateiktais įrodymais jos įrodė, kad iš tikrųjų *Sasol Wax International* nedarė lemiamos įtakos *Sasol Wax*, nes ji nesikišo nei priimant *Sasol Wax* strateginius komercinius sprendimus, nei valdant jos veiklą.

Dėl ginčijamo sprendimo

- 144 Dėl ieškovių atsakymuose į pranešimą apie kaltinimus pateiktų įrodymų Komisija ginčijamame sprendime nurodė:

„<...>

498) Dėl *Sasol Wax GmbH* vykdomųjų direktorių ir stebėtojų tarybos sudėties bei vaidmens *Sasol* pripažino, kad *Sasol Wax International AG* turėjo įgaliojimus skirti *Sasol Wax GmbH* vykdomuosius direktorius ir stebėtojų tarybos narius. Taip pat patvirtinta, kad keli *Sasol Wax GmbH* stebėtojų tarybos nariai eilę metų ėjo *Sasol Wax International AG* valdybos narių pareigas. Tačiau *Sasol* teigia, kad šie faktai nepagrįsti, nes stebėtojų taryba nevaidino svarbaus vaidmens (faktiškai nebuvo kontroliuojamas *Sasol Wax GmbH* valdymas ir (arba) strategija), ji priklausė buvusiems *Vara* darbuotojams ir neturėjo jokios įtakos *Sasol Wax GmbH* veiksmams. Pirma, pakanka, kad *Sasol International AG* turėjo įgaliojimus skirti vykdomuosius direktorius ir stebėtojų tarybos narius, kad neturėtų reikšmės tai, ar ji tebe priklausė nuo buvusių *Vara* darbuotojų. Antra, kiek tai susiję su stebėtojų tarybos vaidmeniu, įstatuose pateiktas sąrašas tam tikrų klausimų, kuriais stebėtojų taryba turi kompetenciją, pavyzdžiui, vadovų paskyrimas, atleidimas ir kontrolė, kasmetinių finansinių ataskaitų ir biudžeto tvirtinimas, didesnių nei 0,5 mln. eurų investicijų ir komercinės struktūros pakeitimų tvirtinimas. Nors *Sasol* teigia, kad nė vienas iš šių įgaliojimų nevaidino didelio vaidmens *Sasol Wax GmbH* komerciniame elgesyje, kad nebuvo atvejų, kai stebėtojų taryba darė kokią nors įtaką *Sasol Wax GmbH* veiklos valdymui ir kad *Sasol Wax GmbH* vadovai buvo įpratę imtis esminių priemonių dėl *Sasol Wax GmbH* strateginio komercinio elgesio neprašydami stebėtojų tarybos pritarimo, iš stebėtojų tarybai suteiktų įgaliojimų matyti, jog buvo nustatyta, kad ši taryba iš tikrųjų vaidina strateginį ir finansinį vaidmenį ir ji atsako už kitus klausimus nei einamųjų bendrovės reikalų tvarkymas, kuri paprastai vykdo bendrovės valdyba ir direktoriai.

499) *Sasol* taip pat tvirtina, jog *Sasol Wax International AG* įtakos nedarymą patvirtina tai, kad techniniuose susitikimuose *Sasol* toliau atstovavo buvę *Vara* darbuotojai ir kad komercinių poskyrių, su kurių veikla buvo susiję techniniai susitikimai, vadovai neturėjo jokio ryšio su *Sasol Ltd*. Kiek tai susiję su vadinamųjų buvusių *Vara* darbuotojų elgesiu, tuo metu, kai atliko neteisėtus veiksmus, šie asmenys buvo *Sasol* grupės darbuotojai, o tai, kad jie anksčiau buvo *Vara* darbuotojai ar kad jų tiesioginis darbdavys buvo *Sasol Wax International AG*, *Sasol Holding in Germany GmbH* ar *Sasol Ltd* dukterinė bendrovė, neturi reikšmės, jei galima įrodyti, kad patronuojančiosios bendrovės darė lemiamą įtaką šiai dukterinei bendrovei.“

Bendrosios pastabos

- 145 Remiantis teismo praktika, tam, kad paneigtų šio sprendimo 134 punkte nurodytą prezumpciją, kad patronuojančioji bendrovė darė lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės elgesiui, ieškovės turi pateikti visus įrodymus, susijusius su *Sasol Wax* ir *Sasol Wax International* siejančiais organizaciniais, ekonominiais ir teisiniais ryšiais, kurie, jų manymu, gali patvirtinti, jog jos nesudaro vieno ekonominio vieneto. Savo vertinime Bendrasis Teismas turi atsižvelgti į visus pateiktus įrodymus, kurių pobūdis ir reikšmė gali skirtis – nelygu, kokios kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybės (108 punkte minėto 2007 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*

65 punktas, šis sprendimas patvirtintas 30 punkte minėtu 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimu *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* ir 2011 m. liepos 13 d. Sprendimo *Eni / Komisija*, T-39/07, Rink. p. II-4457, 95 punktu).

- 146 Nagrinėjama prezumpcija grindžiama nuomone, kad, pirma, išskyrus visiškai išimtines aplinkybes, visą dukterinės bendrovės kapitalą turinti bendrovė vien dėl tokios kapitalo dalies gali daryti lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės elgesiui ir, antra, faktinio nepasinaudojimo šia įtakos teise paprastai prasmingiausia ieškoti subjektų, kuriems ši prezumpcija taikoma, atveju (2011 m. rugsėjo 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, Rink. p. I-8947, 60 punktas).
- 147 Be to, tokios prezumpcijos taikymą pateisina tai, kad tuo atveju, kai patronuojančioji bendrovė yra vienintelė dukterinės bendrovės akcininkė, ji turi visas reikiamas priemones, kad dukterinės bendrovės komercinį elgesį padarytų panašų į savąjį. Konkrečiai kalbant, būtent vienintelis akcininkas iš principo apibrėžia dukterinės bendrovės savarankiškumo mastą priimdamas jos įstatus, parenka jos vadovus ir priima ar patvirtina dukterinės bendrovės strateginius komercinius sprendimus, prirėkęs skirdamas atstovus į jos organus. Be to, patronuojančiąją bendrovę ir dukterinę bendrovę sudarantis ekonominis vienetas paprastai yra saugomas ir iš valstybių narių bendrovių teisės kylančių pareigų, pavyzdžiui, pareigos vykdyti konsoliduotą apskaitą, dukterinės bendrovės pareigos periodiškai atsiskaityti už savo veiklą patronuojančiajai bendrovei ir to, kad dukterinės bendrovės metines finansines ataskaitas tvirtina visuotinis susirinkimas, kurį sudaro tik patronuojančioji bendrovė, o tai būtinai reiškia, kad patronuojančioji bendrovė bent jau bendrai prižiūri dukterinės bendrovės komercinę veiklą.
- 148 Be to, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad tuo atveju, kai visas arba beveik visas dukterinės bendrovės kapitalas priklauso vienai patronuojančiajai bendrovei, iš principo yra vienas komercinis interesas, o dukterinės bendrovės organų narius skiria vienas akcininkas, kuris gali duoti jiems bent jau neformalius nurodymus ir nustatyti rezultatų kriterijus. Todėl tokiu atveju dukterinės bendrovės ir patronuojančiosios bendrovės vadovus būtinai sieja pasitikėjimo ryšys, o minėti vadovai būtinai atstovauja tik esamiems komerciniams, t. y. patronuojančiosios bendrovės, interesams ir juos puoselėja (taip pat žr. šio sprendimo 35 punktą). Taigi patronuojančiosios bendrovės ir jos dukterinės bendrovės elgesio rinkoje vienodumas užtikrinamas nepaisant dukterinės bendrovės vadovams suteikto savarankiškumo, susijusio su pastarosios bendrovės valdymu, kuris priklauso nuo jos komercinės politikos *stricto sensu* apibrėžimo. Be to, paprastai būtent vienintelis akcininkas pats pagal savo interesus apibrėžia dukterinės bendrovės sprendimų priėmimo tvarką ir nusprendžia, koks turi būti jos veiklos savarankiškumo mastas, o tai jis gali panorėjęs pakeisti pakeisdamas dukterinės bendrovės veikimą reglamentuojančias taisykles arba įvykdydamas restruktūrizaciją ar net sukurdamas neformalias sprendimų priėmimo struktūras.
- 149 Taigi patronuojančiosios bendrovės daromos faktinės lemiamos įtakos dukterinės bendrovės komerciniam elgesiui prezumpcijos taikymas pateisinamas, jei ji apima tipines situacijas, kiek tai susiję su dukterinės bendrovės ir vienintelės patronuojančiosios bendrovės santykiais, numatant, kad tai, jog visas ar beveik visas dukterinės bendrovės kapitalas priklauso vienintelei patronuojančiajai bendrovei, iš principo reiškia, kad jos rinkoje elgiasi vienodai.
- 150 Vis dėlto suinteresuotosios bendrovės, gavusios pranešimą apie kaltinimus, turi galimybę įrodyti, kad normaliai neveikė šio sprendimo 147 ir 148 punktuose aprašytas mechanizmas, kuris paprastai lemia dukterinės bendrovės komercinio elgesio atitiktį jos patronuojančiosios bendrovės komerciniam elgesiui, todėl buvo išardyta grupės ekonominė vienybė.

Dėl *Sasol Wax* veiklos valdymo

- 151 Ieškovės teigia įrodžiusios, kad *Sasol* grupė laikėsi politikos nesikišti į dukterinės bendrovės *Sasol Wax* savarankišką veiklą. Šiuo klausimu jos remiasi pranešimu, kurį *Sasol Wax International* vadovai pasirašė 2001 m. balandžio 9 d.

- 152 Taigi, anot ieškovių, „kasdieninius veiklos klausimus turėjo spręsti *Sasol Wax* <...>, kaip savarankiškas subjektas“, o „viziją, misiją ir strategiją“ turėjo nustatyti *Sasol Wax International*. Be to, *Sasol Wax* vadovams niekuomet neteko susidurti su *Sasol Wax International* pasinaudojimu veto teise, o pastarosios vadovai neprisimena, kad būtų davę nurodymų *Sasol Wax* vadovams *Sasol* laikotarpiu.
- 153 Šiuo klausimu Bendrasis Teismas jau yra nusprendęs, kad tai, jog dukterinė bendrovė turi savo vietos administraciją ir priemones, savaime neįrodo, kad savo elgesį rinkoje ji apibrėžia nepriklausomai nuo patronuojančiosios bendrovės. Dukterinių bendrovių ir jų patronuojančiųjų bendrovių užduočių pasiskirstymas, ypač tai, kad einamosios veiklos valdymas patikėtas 100 % priklausančios dukterinės bendrovės vietos vadovams, yra didelių įmonių, kurias sudaro daug dukterinių bendrovių, kurios galiausiai priklauso tai pačiai vadovaujančiai įmonei, įprasta praktika. Todėl tuo atveju, kai visas arba beveik visas dukterinės bendrovės, tiesiogiai dalyvavusios darant pažeidimą, kapitalas yra valdomas, šiuo klausimu pateikti įrodymai negali paneigti prezumpcijos, kad patronuojančioji bendrovė ir vadovaujanti bendrovė daro faktinę lemiamą įtaką dukterinės bendrovės elgesiui (šiuo klausimu žr. 35 punkte minėto Sprendimo *Alliance One International / Komisija* 130 ir 131 punktus).
- 154 Tokią išvadą, beje, pateisina šio sprendimo 35, 147 ir 148 punktuose pateikti argumentai, iš kurių matyti, kad visiškai arba beveik visiškai vienai patronuojančiajai bendrovei priklausančios dukterinės bendrovės vadovai paprastai atstovauja tik esamiems komerciniams interesams, t. y. vienintelės patronuojančiosios bendrovės interesams, ir tik juos puoselėja. Taigi jie, naudodamiesi savarankiškais įgaliojimais, užtikrina, kad dukterinės bendrovės komercinis elgesys atitiktų likusios grupės dalies komercinį elgesį.
- 155 Darytina išvada, kad turi būti atmesti ieškovių argumentai, siejami su *Sasol Wax* veikimo savarankiškumu, nes jais negali būti įrodyta, jog jos ir *Sasol Wax International* ekonominė vienybė buvo išardyta.

Dėl strateginių komercinių sprendimų

- 156 Pirma, ieškovės nurodo, kad *Sasol Wax International* nesinaudojo savo įgaliojimais skirti *Sasol Wax* vadovus ir nepakeitė ankstesnės HOS vadovybės. *Sasol Wax* kaip nepriklausomą ekonominę vienetą pagal Schumann šeimos tradiciją valdė trys buvę HOS vadovai. Komisija padarė teisės klaidą, kai ginčijame sprendime neigė šios aplinkybės reikšmę ir konstatavo, kad pakanka, jog *Sasol Wax International* turėjo įgaliojimus skirti vadovus.
- 157 Reikia pažymėti, kad tokį argumentą Bendrasis Teismas jau buvo atmetęs šio sprendimo 35 punkte minėtame Sprendime *Alliance One / Komisija* (137 punktą). Atsižvelgiant į tai, kad vienintelis akcininkas, šiuo atveju *Sasol Wax International*, turėjo įgaliojimus pasirinkti *Sasol Wax* vadovus įgijus visą pastarosios kapitalą, šie vadovai buvo palikti eiti savo pareigas tik vienintelės patronuojančiosios bendrovės sprendimu ir tai rodo jų sąsają su *Sasol Wax International*. Todėl šis veiksnys negali paneigti patronuojančiosios bendrovės faktinės lemiamos įtakos dukterinės bendrovės elgesiui prezumpcijos.
- 158 Antra, ieškovės pabrėžia, kad jos pateikė visų *Sasol Wax* ir *Sasol Wax International* stebėtojų tarybos susirinkimų protokolus. Nė viename iš šių dokumentų nėra įrodymų, kad bendrovei *Sasol Wax* patronuojančiosios bendrovės tiesiogiai ar netiesiogiai darė didelę įtaką. Be to, *Sasol Wax* vadovai paprastai imdavosi iniciatyvų dėl strateginio komercinio elgesio, neprašydami stebėtojų tarybos ar akcininkų sutikimo. Taip buvo ilgalaikio tiekimo sutarčių su *ExxonMobil* ir *Shell*, dėl kurių derėjosi ir kurias sudarė tik *Sasol Wax* vadovai, ir *Sasol Wax* padalinių personalo įdarbinimo atveju, taip pat išlaidų mažinimo programos ir rangos sutarčių dėl *Sasol Wax* logistikos paslaugų su trečiaisiais asmenimis sudarymo atveju.

159 Konstatuotina, kad *Sasol Wax* vadovų iniciatyvos nesusijusios su strateginiais komerciniais sprendimais, kurie svarbiausi vertinant dukterinės bendrovės ir jos patronuojančiosios bendrovės elgesio rinkoje vienodumą, kaip antai dėl biudžeto, verslo plano, didelių investicijų ar vadovybės paskyrimo. Be to, ieškovės neginčija, kad stebėtojų taryba turėjo kompetenciją patvirtinti *Sasol Wax* metines finansines ataskaitas.

160 Taigi, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia daryti išvadą, kad ieškovių argumentai neįrodo, jog įprastas mechanizmas, užtikrinantis patronuojančiosios bendrovės ir jai visiškai priklausančios dukterinės bendrovės elgesio rinkoje vienodumą, kuris yra faktinės lemiamos įtakos prezumpcijos pagrindas, buvo išardytas (žr. šio sprendimo 147 ir 148 punktus), todėl Komisija galėjo pagrįstai konstatuoti ekonominio subjekto, atitinkančio EB 81 straipsnyje vartojamą įmonės sąvoką, buvimą.

Dėl prezumpcijos nepaneigiamo pobūdžio

161 Anot ieškovių, jei būtų pripažinta, kad nepaisant visų įrodymų, kuriuos pateikė ieškovės, jų nepakanka patronuojančiosios bendrovės faktinės lemiamos įtakos dukterinės bendrovės elgesiui prezumpcijai paneigti, ši prezumpcija iš tikrųjų būtų nepaneigiama, pažeidžiant Reglamento Nr. 1/2003 2 straipsnį, pareigą motyvuoti, taip pat asmeninės atsakomybės ir nekaltumo prezumpcijos principus.

162 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad ieškovių argumentuose, pateiktuose siekiant paneigti nagrinėjamą prezumpciją, aprašomas įprastas didelės tarptautinės įmonės funkcionavimas: jos vietinį subjektą *Sasol Wax* administruoja vadovai, palikti eiti pareigas patronuojančiosios bendrovės *Sasol Wax International*, kuriai priklauso visas jos kapitalas, sprendimu; ši patronuojančioji bendrovė taip pat nusprendė teisę apibrėžti komercinę politiką *stricto sensu* suteikti minėtiems vadovams ir pasiliko teisę priimti strateginius komercinius sprendimus *Sasol Wax* stebėtojų taryboje ir visuotiniame susirinkime.

163 Tačiau patronuojančiosios bendrovės faktinės lemiamos įtakos jos dukterinės bendrovės elgesiui prezumpcijos paneigimas nėra įrodymų kiekio ir išsamumo klausimas, jei šiais įrodymais patvirtinama didelės daugianacionalinės įmonės įprasta organizacinė situacija, kai teisė valdyti suteikta jos vietinių subjektų vadovams. Norint paneigti šią prezumpciją, reikia nurodyti neįprastas aplinkybes, kurios parodytų, kad nepaisant to, jog visas grupės dukterinių bendrovių kapitalas priklausė jų patronuojančiosioms bendrovėms, grupės ekonominė vienybė buvo išardyta, nes normaliai neveikė mechanizmas, užtikrinantis dukterinių ir patronuojančiųjų bendrovių komercinio elgesio atitiktį.

164 Nagrinėjamu atveju ieškovės tokių įrodymų nepateikė.

165 Taip pat reikia priminti, kad Teisingumo Teismas ir Bendrasis Teismas jau yra konstatavę, jog patronuojančiosios bendrovės lemiamos įtakos jos dukterinės bendrovės elgesiui prezumpcija nėra nepaneigiama. Iš teismo praktikos matyti, kad net ir sunkiai paneigiama prezumpcija neperžengia priimtinum ribų, jeigu ji proporcinga siekiamam teisėtam tikslui, egzistuoja galimybė pateikti priešingus įrodymus ir užtikrinama teisė į gynybą (146 punkte minėto Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija* 62 punktas ir 2012 m. rugsėjo 27 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Shell Petroleum ir kt. / Komisija*, T-343/06, 54 punktas). Taip yra prezumpcijos, kad dukterinė bendrovė ir vienintelė jos patronuojančioji bendrovė sudaro vieną ekonominį vienetą, atveju, atsižvelgiant ir į tai, kas išdėstyta šio sprendimo 147–150 punktuose.

166 Todėl turi būti atmestas ieškovių kaltinimas, siejamas su nagrinėjamos prezumpcijos nepaneigiamu pobūdžiu.

Išvada

- 167 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Komisija teisingai konstatavo, jog *Sasol Wax* ir *Sasol Wax International* sudarė vieną ekonominį vienetą, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 36 punkte minėtą teismo praktiką, o šį vienetą sudarančias bendroves galima pripažinti solidariai atsakingomis už nagrinėjamą pažeidimą.
- 168 Be to, reikia pažymėti, kad ieškovės nepateikia jokių konkrečių įrodymų, kiek tai susiję su prezumpcijos, kad *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* darė faktinę lemiamą įtaką *Sasol Wax International* komerciniam elgesiui, paneigimu.
- 169 Todėl reikia atmesti visą antrąją pagrindą.

Dėl ieškovių pasiūlymo dėl įrodymų

- 170 Ieškovės siūlo C. D. I. ir R. G. S., kurie *Sasol Wax* vadovavo *Sasol* laikotarpiu, apklausti kaip liudytojus dėl to, kad nei *Sasol Wax International*, nei *Sasol Ltd* nedavė nurodymų savo dukterinei bendrovei ir kad *Sasol Wax* savarankiškai sprendė dėl savo komercinio elgesio.
- 171 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Bendrasis Teismas konstatuoja, kad šie parodymai negali turėti įtakos nagrinėjant *Sasol Wax* padaryto pažeidimo inkriminavimą *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd*. Todėl nėra reikalo priimti ieškovių pasiūlymo dėl įrodymų.

3. Dėl ieškinio trečiojo pagrindo, siejamo su solidarios „Vara“ atsakomybės „Schümann“ laikotarpiu ir bendros įmonės laikotarpiu nebuvimu

- 172 Ieškovės teigia, kad *Schümann* laikotarpiu pažeidimą tiesiogiai dariusią bendrovę HOS kontroliavo *Vara*, o galiausiai asmeniškai H.-O. Schümann. Bendros įmonės laikotarpiu *Vara* taip pat bent jau bendrai kontroliavo veiklą vykdančią subjektą *Schümann Sasol*. Bendrovei *Vara* nepriskyrusi atsakomybės už HOS ir *Schümann Sasol* veiklą ir už bendros įmonės laikotarpį solidariai atsakinga pripažinusi tik *Sasol* Komisija vykdė *Sasol* diskriminaciją *Vara* atžvilgiu.
- 173 Komisija nepaaiškina priežasčių, dėl kurių ji skirtingai vertino, viena vertus, *Sasol* ir, kita vertus, *Vara* / Hans-Otto Schümann. Be to, ieškovės primena 33 punkte minėtame Sprendime *HFB ir kt. / Komisija* (105 punktas) nustatytus principus.
- 174 Tokiu požiūriu Komisija esą daro didelę žalą teisių gynimo priemonėms, kurias *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Wax International* turi tam, kad pareikštų regresinį ieškinį H.-O. Schümann ar *Vara*, nes *Sasol* turėtų įrodyti, kad jie dalyvavo darant pažeidimą. Tai įrodyti būtų ypač sunku, nes ieškovės turėtų paaiškinti priežastis, dėl kurių Komisija nepripažino *Vara* ar H.-O. Schümann atsakingais. Be to, solidarios jų atsakomybės pripažinimas buvo juo labiau svarbus *Sasol*, atsižvelgiant į tai, kad kartelį įkūrė, be kita ko, HOS ir H.-O. Schümann, tuo metu, kai *Sasol* nevykdė jokios veiklos Europos parafino vaško sektoriuje.
- 175 Galiausiai nekonstatavusi solidarios *Vara* atsakomybės Komisija negalėjo taikyti Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje numatytos 10 % nuo *Vara* apyvartos maksimalios ribos.
- 176 Komisija teigia, kad ji, atsižvelgdama į konkretaus atvejo aplinkybes, turi diskreciją nuspręsti, kokius vienos įmonės subjektus ji laiko atsakingais už pažeidimą, ir kad ji neprivalo motyvuoti, kodėl trečiųjų šalių atžvilgiu nepriėmė aktų, panašių į tuos, kurie skirti atsakingais pripažintiems subjektams.

- 177 Bet kuriuo atveju Komisija pažymi, kad pagal teismo praktiką, jei įmonė savo veiksmais pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį, ji negali išvengti sankcijų, motyvuodama tuo, kad bauda nebuvo skirta kitai įmonei. Net jeigu Komisija padarė klaidą neinkriminuodama pažeidimo *Vara*, vienodo požiūrio principo laikymasis turi derėti su teisėtumo principo, pagal kurį niekas negali savo naudai remtis pažeidimu, padarytu kito asmens naudai, laikymusi.
- 178 Iš pradžių reikia pažymėti, kad pirmąjį pagrindą pripažinus pagrįstu nėra reikalo nagrinėti, ar buvo pažeistas vienodo požiūrio principas, kiek tai susiję su bendros įmonės laikotarpiu, nes ginčijamas sprendimas šiuo klausimu panaikintas.
- 179 Toliau Bendrasis Teismas nagrinės tik ieškovių kaltinimą dėl diskriminavimo *Vara* ir H.-O. Schümann atžvilgiu, kiek tai susiję su *Schümann* laikotarpiu.
- 180 Visų pirma pažymėtina, kad Komisija ginčijamo sprendimo 457 konstatuojamojoje dalyje aiškiai pripažino, jog „tiesiogiai pažeidimą dariusi bendrovė HOS galiausiai asmeniškai priklausė H.-O. <...> Schümann ir kad atsakomybė už šiuo laikotarpiu darytą pažeidimą galiausiai tenka H.-O. Schümann“. Vis dėlto Komisija už HOS padarytą pažeidimą solidariai atsakinga nepripažino nei jos tiesioginės patronuojančiosios bendrovės *Vara*, nei H.-O. Schümann.
- 181 Pagal teismo praktiką vienodo požiūrio principas, pagal kurį reikalaujama, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos – vienodai, nebent toks vertinimas būtų objektyviai pagrįstas, yra bendras Sąjungos teisės principas, įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20 ir 21 straipsniuose (2012 m. birželio 15 d. Teisingumo Teismo nutarties *Otis Luxembourg ir kt. / Komisija*, C-494/11 P, 53 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 2010 m. rugsėjo 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Akzo Nobel Chemicals ir Akros Chemicals / Komisija*, C-550/07 P, Rink. p. I-8301, 54 ir 55 punktus).
- 182 Be to, reikia pažymėti, kad šio sprendimo 36 punkte minėtoje teismo praktikoje numatyta galimybė patronuojančiai bendrovei skirti sankciją už dukterinės bendrovės neteisėtą elgesį savaime netrukdo nubausti pačios dukterinės bendrovės. Įmonei, t. y. ūkio subjektui, kurį sudaro asmenys ir materialūs ir nematerialūs elementai (1962 m. liepos 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Mannesmann / Haute Autorité*, 19/61, Rink. p. 675, 705 ir 706), vadovauja jos įstatuose numatyti organai ir bet koks sprendimas, kuriuo jai skiriama bauda, gali būti adresuotas įmonės įstatuose numatyta vadovybei (valdybai, administracijai, prezidentui, direktoriui ir t. t.), net jei finansines pasekmes galiausiai patiria savininkai. Ši taisyklė būtų pažeista, jei iš įmonės neteisėtą elgesį nagrinėjančios Komisijos būtų reikalaujama visuomet patikrinti, kas yra lemiamą įtaką įmonei darantis savininkas, kad ji galėtų skirti sankciją tik jam (šiuo klausimu žr. 2004 m. balandžio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. / Komisija*, T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 ir T-252/01, Rink. p. II-1181, 279–281 punktus). Taigi galimybė už dukterinės bendrovės elgesį nubausti patronuojančiąją bendrovę neturi įtakos sprendimo, adresuoto tik darant pažeidimą dalyvavusiai dukterinei bendrovei, teisėtumui, nes Komisija gali pasirinkti nubausti arba pažeidimą dariusią dukterinę bendrovę, arba patronuojančiąją bendrovę, kuri ją kontroliavo šiuo laikotarpiu (2006 m. gruodžio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. / Komisija*, T-259/02-T-264/02 ir T-271/02, Rink. p. II-5169, 331 punktas).
- 183 Tokį pasirinkimą Komisija turi ir dukterinės bendrovės ekonominio kontrolės perėmimo atveju. Nors tokiu atveju dukterinės bendrovės elgesį laikotarpiu iki jos perėmimo Komisija gali inkriminuoti ankstesnei patronuojančiajai bendrovei, o laikotarpiu po perėmimo – naujai patronuojančiajai bendrovei, ji neprivalo to padaryti ir gali nubausti tik dukterinę bendrovę už jos elgesį (182 punkte minėto Sprendimo *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. / Komisija* 332 punktas).
- 184 Nagrinėjamu atveju ieškovės neginčija HOS padaryto pažeidimo inkriminavimo bendrovei *Sasol Wax* dėl tarp šių bendrovių įvykusio teisinio perėmimo. Tokį inkriminavimą, beje, pateisina teismo praktika, pagal kurią konkurencijos taisyklės pažeidusios subjekto teisinės ar organizacinės reformos nebūtinai

lemia, kad sukuriama nauja įmonė, kuri nėra atsakinga už pirmtakės atliktus konkurencijos taisyklėms prieštaraujančius veiksmus, jei ekonominiu požiūriu abu subjektai yra identiški (žr. 2009 m. rugsėjo 24 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Erste Group Bank ir kt. / Komisija*, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ir C-137/07 P, Rink. p. I-8681, 79 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

185 Vis dėlto ieškovės mano, kad Komisija, už *Sasol* laikotarpį pripažinusi kartu su *Sasol Wax* solidariai atsakingomis *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd*, negalėjo nepažeisdama vienodo požiūrio principo atleisti HOS patronuojančiųjų bendrovių nuo solidarios atsakomybės, kiek tai susiję su *Schümann* laikotarpiu.

186 Konstatuotina, kad bendrovių *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd*, kurios *Sasol* laikotarpiu kontroliavo visą tiesiogiai dariusios pažeidimą bendrovės kapitalą, situacija buvo identiška *Vara* ir H.-O. Schümann situacijai *Schümann* laikotarpiu.

187 Taigi Komisija dvi panašias situacijas vertino skirtingai.

188 Kiti Komisijos argumentai nepaneigia šios išvados.

189 Pirma, Komisija teigia, kad Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnyje nustatytos su senatimi susijusios taisyklės neleido jai pripažinti *Vara* ir H.-O. Schümann solidariai atsakingais už HOS padarytą pažeidimą, nes visas HOS kapitalas jiems priklausė tik iki 1995 m. balandžio 30 d.

190 Šiuo klausimu, nors šiame procese Bendrasis Teismas neturi nuspręsti dėl *Vara* ir H.-O. Schümann atsakomybės už *Schümann Sasol* padarytą pažeidimą, reikia pažymėti, kad įmanoma, jog tokios atsakomybės egzistavimo klausimą Komisija išnagrinėjo nepadarydama teisės klaidų, kaip antai nurodytų nagrinėjant pirmąjį pagrindą. Jei Komisija būtų pripažinusi, kad *Vara* ir H.-O. Schümann atsakomybė susijusi su bendros įmonės laikotarpiu, kuris šiuo atveju tęsėsi iki 2002 m. birželio 30 d., nė vienas iš Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnyje numatytų senaties terminų nebūtų pasibaigęs 2005 m. kovo 17 d., kai Komisija buvo informuota apie kartelį ir HOS dalyvavimą.

191 Darytina išvada, kad su senatimi susijusius Komisijos argumentus reikia atmesti, nes siekdama pateisinti skirtingą požiūrį ji negali pagrįstai remtis tuo, kad, viena vertus, *Vara* ir H.-O. Schümann, ir, kita vertus, ieškovių situacija buvo skirtinga, nes šio skirtumo galėtų nebūti, jei ji nebūtų padariusi vertinimo klaidų.

192 Antra, Komisijos nurodyta teismo praktika negali kompensuoti skirtingo požiūrio, apie kurį kalbama šio sprendimo 187 punkte. Šio sprendimo 182 punkte minėtame Sprendime *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. / Komisija* (331 punktas) Bendrasis Teismas patvirtino, kad Komisija pagrįstai galėjo atsakinga pripažinti „arba dariusią pažeidimą dukterinę bendrovę, arba patronuojančiąją bendrovę, kuri ją kontroliavo šiuo laikotarpiu“, tačiau neteigė, kad Komisija gali solidariai atsakinga pripažinti naują patronuojančiąją bendrovę už laikotarpį po dukterinės bendrovės perėmimo ir kartu atleisti nuo solidarios atsakomybės ankstesnę patronuojančiąją bendrovę už laikotarpį iki perėmimo. Taip pat teismo praktikoje pripažįstama Komisijos praktika atsakinga pripažinti arba tik tiesiogiai kartelyje dalyvavusią bendrovę, arba solidariai su dukterine bendrove tiek buvusią, tiek naują patronuojančiąją bendrovę (2010 m. rugsėjo 13 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Trioplast Industrier / Komisija*, T-40/06, Rink. p. II-4893, 72 punktas ir 2011 m. kovo 3 d. Sprendimo *Areva ir kt. / Komisija*, T-117/07 ir T-121/07, Rink. p. II-633, 137 punktas). Kita vertus, Komisija nenurodo jokio teismo praktikos atvejo, kuris patvirtintų atsakomybės padalijimą, kaip antai jos atliktą nagrinėjamu atveju.

193 Taigi reikia išnagrinėti šio sprendimo 187 punkte konstatuoto skirtingo požiūrio pasekmes.

194 Pagal teismo praktiką vienodo požiūrio principo laikymasis turi derėti su teisėtumo principo, pagal kurį niekas negali savo naudai remtis pažeidimu, padarytu kito asmens naudai, laikymusi. Galimas pažeidimas, padarytas kitos įmonės, kuri nėra proceso Bendrajame Teisme šalis, naudai, neleidžia

Bendrajam Teismui konstatuoti diskriminacijos ir pažeidimo ieškovių atžvilgiu. Toks požiūris reikštų, kad reikia įtvirtinti „vienodo požiūrio esant neteisėtumui“ principą ir įpareigoti Komisiją neatsižvelgti į turimus įrodymus siekiant nubausti pažeidimą padariusią įmonę tik dėl to, kad kita įmonė, kurios situacija gali būti panaši, neteisėtai išvengė tokios sankcijos. Be to, įmonė, savo elgesiu pažeidusi EB 81 straipsnio 1 dalį, negali išvengti sankcijos dėl to, kad kitiems ūkio subjektams nebuvo paskirta bauda, kai, kaip šiuo atveju, dėl šių ūkio subjektų situacijos nebuvo kreiptasi į Sąjungos teismą (1993 m. kovo 31 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ahlström Osakeyhtiö ir kt. / Komisija*, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ir C-125/85-C-129/85, Rink. p. I-1307, 197 punktas ir 2006 m. lapkričio 16 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Peróxidos Orgánicos / Komisija*, T-120/04, Rink. p. II-4441, 77 punktas).

- 195 Konstatuotina, kad Komisija padarė pagrįstą išvadą, jog *Sasol Wax* yra atsakinga už HOS, kurią ji pakeitė kaip tiesiogiai kartelyje dalyvaujanti bendrovė, padarytą pažeidimą (žr. šio sprendimo 184 punktą), todėl *Sasol Wax* teisėtai galėjo būti pripažinta atsakinga už laikotarpį nuo 1992 m. rugsėjo 3 d. iki 2005 m. balandžio 28 d.
- 196 Be to, iš antrojo pagrindo analizės matyti, kad Komisija nepadarė klaidos, kai bendrovėms *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* priskyrė atsakomybę už pažeidimą, kurį *Sasol* laikotarpiu tiesiogiai darė *Sasol Wax*. Taigi Komisija teisėtai jas pripažino solidariai atsakingomis už laikotarpį nuo 2002 m. liepos 1 d. iki 2005 m. balandžio 28 d., todėl šią pagrindo dalį reikia atmesti.
- 197 Vis dėlto šio sprendimo 187 punkte konstatuotas skirtingas požiūris pateisina ginčijamo sprendimo pakeitimą, kiek dėl jo padidėja *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* atsakomybė už baudos dalį, skirtą už *Schümann* laikotarpį (žr. šio sprendimo 452 punktą).
- 198 Be to, reikia pabrėžti, jog tai, kad ginčijamas sprendimas nepanaikintas, kiek tai susiję su *Vara* ir H.-O. Schümann atsakomybės už HOS veiksmus nepripažinimu, neturi įtakos galimai ieškovių teisei pareikšti regresinį ieškinį nacionaliniame teisme.

4. Dėl ieškinio ketvirtojo pagrindo, siejamo su klaidingu bazinio baudos dydžio nustatymu

Dėl pirmos dalies, siejamos su ginčijamo sprendimo tinkamo teisinio pagrindo nebuvimu

- 199 Pirma, ieškovės teigia, kad Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalis nėra tinkamas teisinis pagrindas ginčijamam sprendimui priimti.
- 200 Ši nuostata neatitinka „aiškaus ir nedviprasmiško pagrindo“ reikalavimo, taikomo Komisijos sprendimams, kuriais skiriamos sankcijos, visų pirma atsižvelgiant į 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnį ir Pagrindinių teisių chartiją, nes ji suteikia Komisijai visišką laisvę skirti baudas, neperžengiant atitinkamos įmonės 10 % apyvartos ribos.
- 201 Reikia priminti, kad tokius argumentus Bendrasis Teismas jau yra išnagrinėjęs ir atmetęs.
- 202 Iš pradžių pažymėtina, jog ieškovių argumentą, kad nėra „aiškaus ir nedviprasmiško teisinio pagrindo“, reikia suprasti taip, kad jos remiasi nusikaltimų ir bausmių teisėtumo principu (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), įtvirtintu, be kita ko, Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalyje. Pagal šį principą reikalaujama, kad Sąjungos teisės aktuose būtų aiškiai apibrėžti pažeidimai ir sankcijos už juos (šiuo klausimu žr. 2011 m. kovo 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *ThyssenKrupp Nirosta / Komisija*, C-352/09 P, Rink. p. I-2359, 80 punktą).

- 203 Be to, pagal teismo praktiką, kai Komisija priima sprendimus, kuriais skiriamos baudos už dalyvavimą neteisėtuose karteliuose, ji neturi neribotos diskrecijos nustatyti tokios baudos dydį, nes taikytinuose nuostatose numatyta maksimali baudų riba, atsižvelgiant į atitinkamų įmonių apyvartą, t. y. objektyvų kriterijų. Nors nėra absoliučios, visiems konkurencijos taisyklių pažeidimams taikomos maksimalios ribos, vis dėlto galimai baudai taikoma skaičiais išreikšta ir absoliuti maksimali riba, apskaičiuojama kiekvienai įmonei už kiekvieną pažeidimą, todėl iš anksto galima numatyti maksimalų galimos baudos dydį, kuris gali būti skirtas konkrečiai įmonei (2006 m. balandžio 5 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Degussa / Komisija*, T-279/02, Rink. p. II-897, 74–76 punktai; 2008 m. spalio 8 d. Sprendimo *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik / Komisija*, T-69/04, Rink. p. II-2567, 35 ir 36 punktai ir 2012 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Ecka Granulate ir non ferrum Metallpulver / Komisija*, T-400/09, 28 punktas).
- 204 Be to, visiškai pripažįstant, kad Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 3 dalyje nurodyti pažeidimo sunkumo ir trukmės kriterijai palieka Komisijai didelę diskreciją, tai yra kriterijai, kuriuos kiti teisės aktų leidėjai nustatė panašioms nuostatomis ir kurie leidžia Komisijai pritaikyti sankcijas, atsižvelgiant į atitinkamo elgesio neteisėtumo laipsnį (203 punkte minėtų sprendimų *Degussa / Komisija* 76 punktas; *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik / Komisija*, 37 punktas ir *Ecka Granulate ir non ferrum Metallpulver / Komisija*, 29 punktas).
- 205 Be to, nustatydamą baudų, kaip antai nagrinėjamų šiuo atveju, dydį Komisija turėjo laikytis bendrųjų teisės principų, ypač vienodo požiūrio ir proporcingumo principų, išplėtotų jos ir Teisingumo Teismo praktikoje. Beje, Komisijos administracinei praktikai taikoma neribota Sąjungos teismų kontrolė. Ši kontrolė, įtvirtinta nusistovėjusioje ir paskelbtoje teismo praktikoje, iš tiesų leido patikslinti neapibrėžtas sąvokas, galimai vartojamas Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 ir 3 dalyse (203 punkte minėtų sprendimų *Degussa / Komisija* 77 ir 79 punktai; *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik / Komisija* 41 punktas ir *Ecka Granulate ir non ferrum Metallpulver / Komisija* 30 punktas).
- 206 Be to, reikia pabrėžti, kad, nors konkurencijos teisė iš tiesų yra panaši į baudžiamąją teisę, vis dėlto ji nepriklauso baudžiamosios teisės „centrai“. Nepatekdamos į baudžiamosios teisės „branduolį“ EŽTK 6 straipsnyje įtvirtintos baudžiamosios teisės srities garantijos nebūtinai taikomos griežtai (žr. 2006 m. lapkričio 23 d. EŽTT sprendimą *Jussila / Suomija*, *Recueil des arrêts et des décisions*, 2006-XIV, § 43).
- 207 Šiomis aplinkybėmis taip pat reikia pažymėti, kad konkurencijos teisės srityje, priešingai nei baudžiamosios teisės atveju, tiek nauda iš neteisėtos veiklos, tiek sankcijos už ją yra piniginio pobūdžio, kaip ir pažeidėjų, kurie, vykdydami veiklą, beje, laikosi ekonominės logikos, motyvai. Todėl galimybė daugiau ar mažiau tiksliai nuspėti baudos, skirtos už dalyvavimą neteisėtame kartelyje, dydį labai pakenktų Sąjungos konkurencijos politikos veiksmingumui, nes pažeidimus darančios įmonės galėtų tiesiogiai palyginti savo neteisėtos veiklos kainą ir naudą ir atsižvelgti į galimybę tokią veiklą nustatyti, taigi jie galėtų pamėginti užtikrinti šios veiklos pelningumą (šiuo klausimu žr. 203 punkte minėtų sprendimų *Degussa / Komisija* 83 punktą; *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik / Komisija* 45 punktą ir *Ecka Granulate ir non ferrum Metallpulver / Komisija* 32 punktą).
- 208 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, darytina išvada, kad Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalis yra ir pagrindas, leidžiantis Komisijai veiksmingai įgyvendinti Sąjungos konkurencijos politiką, ir pakankamai aiškus ir tikslus teisinis pagrindas priimti sprendimus, kuriais kartelio dalyviams skiriamos baudos. Todėl reikia atmesti ieškovių šiuo klausimu pateiktą kaltinimą.
- 209 Antra, ieškovės mano, kad Komisija pažeidė negaliojimo atgaline data principą, nes ginčijamame sprendime taikė 2006 m. gaires, nors nagrinėjamas pažeidimas buvo pabaigtas 2005 m. balandžio mėn.

- 210 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad tai, jog Komisija anksčiau už tam tikros rūšies pažeidimus skirdavo tam tikro dydžio baudas, nekliudo jai, neperžengiant Reglamente Nr. 1/2003 nustatytų ribų, padidinti baudas, jei to reikia Sąjungos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti. Norint veiksmingai taikyti Sąjungos konkurencijos taisykles, reikia, kad Komisija galėtų bet kuriuo metu pritaikyti baudų dydį prie šios politikos poreikių (1983 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. / Komisija*, 100/80-103/80, Rink. p. 1825, 109 punktas; 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Aristrain / Komisija*, C-196/99 P, Rink. p. I-11005, 81 punktas ir 44 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija* 169 punktas).
- 211 EB 81 ir 82 straipsniais Komisijai pavesta priežiūros funkcija apima ne tik užduotį nustatyti atskirus pažeidimus ir skirti už juos sankcijas, bet ir pareigą vykdyti bendrą politiką, siekiant taikyti konkurencijos srityje Sutartyje įtvirtintus principus ir atitinkamai reguliuoti įmonių elgesį (210 punkte minėto Sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. / Komisija* 105 punktas ir 44 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija* 170 punktas).
- 212 Todėl atitinkamos įmonės privalo atsižvelgti į tai, kad Komisija bet kuriuo metu gali nuspręsti pakelti baudų lygį, palyginti su anksčiau taikytomis baudomis. Tai pasakytina ne tik apie atvejus, kai Komisija pakelia baudų lygį skirdama baudas individualiais sprendimais, bet ir kai baudos padidinamos konkrečiais atvejais, taikant visuotines elgesio taisykles, kaip antai gaires (44 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija* 229 ir 230 punktai).
- 213 Todėl 1998 m. gairių pakeitimą nauju baudų apskaičiavimo metodu, įtvirtintu 2006 m. gairėse, jei darytume prielaidą, kad dėl šio metodo skiriamų baudų lygis padidėjo, kartelio dalyvės galėjo protingai numatyti, atsižvelgdamos į kartelio įgyvendinimo laikotarpį. Be to, reikia priminti, kad pagal šio sprendimo 206 punkte nurodytą teismo praktiką EŽTK 6 straipsnyje įtvirtintos baudžiamosios teisės srities garantijos nebūtinai taikomos griežtai konkurencijos teisės srityje. Šios teismo praktikos taikymo sritis pagal analogiją turi būti išplėsta taip, kad apimtų EŽTK 7 straipsnį. Bet kuriuo atveju priėmus naujas gaires nebuvo pakeistas maksimalus baudų dydis, numatytas Reglamente Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje, kuri yra vienintelis taikytinas teisinis pagrindas. Vadinas, ginčijamame sprendime taikydama 2006 m. gaires pažeidimams, padarytiems iki jų priėmimo, Komisija nepažeidė negaliojimo atgalime data principo (šiuo klausimu žr. 44 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija* 231 ir 232 punktus).
- 214 Galiausiai reikia pažymėti, kad jei Komisija privalėtų taikyti gaires, galiojusias pažeidimo darymo laikotarpiu, kuris šiuo atveju tęsėsi trylika metų, dėl tokios prievolės netektų prasmės šio sprendimo 210 punkte nurodytoje teismo praktikoje pripažinta Komisijos teisė baudos apskaičiavimo metodus pritaikyti atsižvelgiant į jos pareigą veiksmingai taikyti Sąjungos konkurencijos taisykles.
- 215 Darytina išvada, kad antras ieškovių kaltinimas taip pat turi būti atmestas, todėl reikia atmesti visą ketvirtojo pagrindo pirmą dalį.
- Dėl antros dalies, siejamos su tuo, kad mikrovaško pardavimas buvo klaidingai įtrauktas į „Sasol“ pardavimų vertę*
- 216 Remiantis 2006 m. gairių 13 punktu, siekdama nustatyti bazinį skirtinos baudos dydį, Komisija turi remtis tiesiogiai ar netiesiogiai su pažeidimu susijusių įmonės prekių ar paslaugų pardavimo verte atitinkamame geografiniame EEE teritorijos sektoriuje. Remiantis su minėtu punktu susijusia išnaša, į netiesioginius pardavimus atsižvelgiama, pavyzdžiui, kai buvo vykdomas horizontalus tam tikros prekės kainos susitarimas, ir tos prekės kaina yra pagrindas aukštesnės ar žemesnės kokybės prekių kainai nustatyti.

- 217 Ieškovės mano, kad mikrovaškas nebuvo susijęs su karteliu, todėl Komisija padarė klaidą, kai su šiuo produktu susijusią apyvartą įtraukė į pardavimų vertę, į kurią atsižvelgiama apskaičiuojant baudą.

Dėl įrodymų vertinimo principų

- 218 Pagal teismo praktiką Komisija turi pagrįsti nustatytus pažeidimus ir pateikti pakankamai įrodymų, teisiškai patvirtinančių pažeidimą sudarančias aplinkybes (žr. 1998 m. gruodžio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Baustahlgewebe / Komisija*, C-185/95 P, Rink. p. I-8417, 58 punktą ir 76 punkte minėto Sprendimo *Dresdner Bank ir kt. / Komisija* 59 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 219 Kiek tai susiję su teisminės kontrolės apimtimi, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, nagrinėdamas ieškinį dėl sprendimo taikyti EB 81 straipsnio 1 dalį panaikinimo, Bendrasis Teismas paprastai turi atlikti išsamų patikrinimą, ar buvo įvykdytos visos EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos (žr. 2000 m. spalio 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Bayer / Komisija*, T-41/96, Rink. p. II-3383, 62 punktą ir nurodytą teismo praktiką).
- 220 Šiomis aplinkybėmis teismo abejonės turi būti aiškinamos įmonės, kuriai skirtas sprendimas dėl pažeidimo, naudai. Todėl teismas negali pripažinti, kad Komisija pateikė pakankamus teisinius pažeidimo buvimo įrodymus, jei šiuo klausimu vis dar turi abejonių, ypač nagrinėjant ieškinį dėl sprendimo, kuriuo paskirta bauda, panaikinimo (76 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Dresdner Bank ir kt. / Komisija* 60 punktas ir 2011 m. liepos 12 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Hitachi ir kt. / Komisija*, T-112/07, Rink. p. II-3871, 58 punktas).
- 221 Iš tikrųjų tokioje situacijoje būtina atsižvelgti į nekaltumo prezumpcijos principą, išplaukiantį, be kita ko, iš EŽTK 6 straipsnio 2 dalies, vieną iš pagrindinių teisių, kurios sudaro bendruosius Sąjungos teisės principus. Atsižvelgiant į nagrinėjamų pažeidimų pobūdį ir už juos skirtų sankcijų pobūdį bei griežtumą, nekaltumo prezumpcijos principas taikomas ir procedūroms dėl įmonėms galiojančių konkurencijos taisyklių pažeidimo, per kurias gali būti skiriamos vienkartinės ar periodinės baudos (220 punkte minėto Sprendimo *Hitachi ir kt. / Komisija* 59 punktas; šiuo klausimu žr. 76 punkte minėto Sprendimo *Dresdner Bank ir kt. / Komisija* 61 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 222 Taigi būtina, kad Komisija pateiktų tikslų ir neprieštaringų įrodymų, patvirtinančių, kad pažeidimas buvo padarytas. Vis dėlto reikia pabrėžti, kad nebūtinai kiekvienas Komisijos pateiktas įrodymas turi atitikti šiuos kriterijus dėl kiekvieno pažeidimo elemento. Pakanka, kad šį reikalavimą atitiktų bendrai vertinama įrodymų, kuriais remiasi institucija, visuma (žr. 76 punkte minėto Sprendimo *Dresdner Bank ir kt. / Komisija* 62 ir 63 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).
- 223 Ginčijamame sprendime Komisijos panaudoti įrodymai, skirti įmonės padarytam EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimui įrodyti, turi būti vertinami ne kiekvienas atskirai, o kaip visuma (žr. 2008 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BPB / Komisija*, T-53/03, Rink. p. II-1333, 185 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 224 Taip pat reikia pažymėti, kad praktikoje Komisijai dažnai tenka įrodinėti pažeidimo padarymą nepalankiomis aplinkybėmis, nes pažeidimą sudarančios aplinkybės galėjo susiklostyti prieš daug metų ir tam tikros įmonės, dėl kurių atliekamas tyrimas, aktyviai su ja nebendradarbiavo. Nors Komisija būtinai turi įrodyti, kad neteisėtas kainų nustatymo susitarimas buvo sudarytas, būtų per daug reikalauti įrodyti ir tikslų mechanizmą, kaip turėjo būti pasiektas šis tikslas. Dėl pažeidimo kaltai įmonei būtų labai lengva išvengti bet kokių sankcijų, jeigu ji galėtų remtis argumentu, kad apie neteisėto susitarimo veikimą pateikta informacija yra neaiški, nesvarbu, jog susitarimo sudarymo faktas ir jo antikonkurencinis tikslas yra pakankamai įrodyti. Esant tokiai situacijai įmonės gali veiksmingai gintis, nes turi galimybę pareikšti nuomonę dėl visų Komisijos prieš jas pateiktų įrodymų (2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *JFE Engineering ir kt. / Komisija*, T-67/00, T-68/00, T-71/00 ir T-78/00, Rink. p. II-2501, 203 punktas).

- 225 Kiek tai susiję su įrodinėjimo priemonėmis, kuriomis galima remtis įrodant EB 81 straipsnio pažeidimą, pagal Sąjungos teisę visų pirma reikia remtis laisvo įrodymų vertinimo principu (2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Dalmine / Komisija*, T-50/00, Rink. p. II-2395, 72 punktas ir 220 punkte minėto Sprendimo *Hitachi ir kt. / Komisija* 64 punktas).
- 226 Kalbant apie atskirų įrodymų įrodomąją galią, pažymėtina, kad vienintelis pateiktiems įrodymams vertinti svarbus kriterijus yra jų patikimumas (225 punkte minėto Sprendimo *Dalmine / Komisija* 72 punktas).
- 227 Remiantis bendromis įrodinėjimo taisyklėmis, dokumento patikimumas, taigi ir jo įrodomoji galia, priklauso nuo jo kilmės, parengimo aplinkybių, adresato ir turinio (2000 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. / Komisija*, T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, Rink. p. II-491, 1053 ir 1838 punktai ir 220 punkte minėto Sprendimo *Hitachi ir kt. / Komisija* 70 punktas).
- 228 Jei Komisija remiasi tik aptariamų įmonių elgesiu rinkoje tam, kad nuspręstų, jog padarytas pažeidimas, pastarosioms pakanka nurodyti aplinkybes, leidžiančias kitaip pažvelgti į Komisijos nustatytas faktines aplinkybes, ir pateikti kitokią įtikinamą tokių aplinkybių paaiškinimą nei tas, kuriuo rėmėsi Komisija, nuspręsdama, kad padarytas Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimas (šiuo klausimu žr. 224 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. / Komisija*, 186 punktą).
- 229 Kita vertus, jei Komisija rėmėsi rašytiniais įrodymais, atitinkamos įmonės turi ne paprasčiausiai nurodyti įtikinamą Komisijos teiginio alternatyvą, bet įrodyti, kad ginčijamame sprendime pateiktų įrodymų nepakanka pažeidimui konstatuoti (224 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. / Komisija* 187 punktas). Toks įrodymų vertinimas nepažeidžia nekaltumo prezumpcijos principo (šiuo klausimu žr. 1999 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Montecatini / Komisija*, C-235/92 P, Rink. p. I-4539, 181 punktą).
- 230 Atsižvelgiant į akivaizdų antikonkurencinių susitarimų draudimo pobūdį, iš Komisijos negalima reikalauti pateikti dokumentų, aiškiai patvirtinančių atitinkamų ūkio subjektų tarpusavio ryšius. Bet kuriuo atveju Komisijos turimus fragmentiškus ir pavienius įrodymus gali papildyti dedukcijos būdu padarytos išvados, iš kurių būtų galima atkurti reikšmingas aplinkybes. Todėl antikonkurencinė praktika arba susitarimas gali būti nustatomi iš tam tikro skaičiaus sutapimų ir požymių, kurie, nagrinėjami kartu ir nesant kito logiško paaiškinimo, gali įrodyti konkurencijos taisyklių pažeidimą (2004 m. sausio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 55–57 punktai; taip pat žr. 76 punkte minėto Sprendimo *Dresdner Bank ir kt. / Komisija* 64 ir 65 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).
- 231 Vertinant rašytinių įrodymų įrodomąją galią didelę svarbą reikia suteikti tam, kad dokumentas buvo parengtas esant glaudžiai sąsajai su faktinėmis aplinkybėmis (1999 m. kovo 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Ensidesa / Komisija*, T-157/94, Rink. p. II-707, 312 punktas ir 2003 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ir Technische Unie / Komisija*, T-5/00 ir T-6/00, Rink. p. II-5761, 181 punktas), arba tam, kad jį parengė tiesioginis šių aplinkybių liudytojas (224 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. / Komisija* 207 punktas).
- 232 Tai, kad dokumente nėra datos arba parašo, arba tai, kad jis prastai parašytas, nepašalina šio dokumento įrodomosios galios, jeigu jo kilmė, galima data ir turinys gali būti pakankamai užtikrintai nustatyti (2006 m. gruodžio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *FNCBV ir kt. / Komisija*, T-217/03 ir T-245/03, Rink. p. II-4987, 124 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 1992 m. kovo 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Shell / Komisija*, T-11/89, Rink. p. II-757, 86 punktą).

- 233 Pagal laisvo įrodymų vertinimo principą, net jei rašytinių įrodymų nebuvimas gali būti reikšmingas bendrai vertinant visus Komisijos pateiktus įrodymus, vien jo nepakanka, kad atitinkama įmonė, pateikusi alternatyvų faktinių aplinkybių paaiškinimą, paneigtų Komisijos tvirtinimus. Taip yra tik tuo atveju, kai Komisijos pateikti įrodymai neleidžia vienareikšmiškai ir be papildomo aiškinimo patvirtinti pažeidimo (220 punkte minėto Sprendimo *Hitachi ir kt. / Komisija* 65 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 2007 m. rugsėjo 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Coats Holdings ir Coats / Komisija*, T-36/05, neskelbiamo Rinkinyje, 74 punktą).
- 234 Be to, jokia Sąjungos teisės nuostata ar bendrasis principas nedraudžia Komisijai vertinant vieną įmonę remtis kitų įmonių, kaltinamų dalyvavimu kartelyje, pareiškimais. Antraip Komisijos pareiga pateikti EB 81 straipsnio pažeidimo įrodymų būtų neįvykdoma ir nesuderinama su jos užduotimi prižiūrėti tinkamą šių nuostatų taikymą (224 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. / Komisija* 192 punktas ir 220 punkte minėto Sprendimo *Hitachi ir kt. / Komisija* 67 punktas).
- 235 Ypač didelė įrodomoji galia gali būti suteikta tiems pareiškimams, kurie, pirma, yra patikimi, antra, padaryti įmonės vardu, trečia, pateikti asmens, kuris saistomas profesinės pareigos atstovauti šios įmonės interesams, ketvirta, prieštarauja pareiškėjo interesams, penkta, padaryti tiesioginio aplinkybių, su kuriomis jie susiję, liudininko ir, šešta, buvo pateikti raštu, apgalvotai ir po ilgų svarstymų (220 punkte minėto Sprendimo *Hitachi ir kt. / Komisija* 71 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 224 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. / Komisija* 205–210 punktus).
- 236 Vis dėlto dalyvavimu kartelyje kaltinamos įmonės pareiškimai, kurių tikslumas ginčijamas kai kurių kitų atitinkamų įmonių, negali būti laikomi pakankamu tų kitų įmonių padaryto pažeidimo įrodymu, jeigu jie nėra pagrįsti kitais įrodymais; žinoma, reikalaujamas patvirtinimo kitais įrodymais lygis gali būti žemesnis atsižvelgiant į atitinkamų pareiškimų patikimumą (224 punkte minėto Sprendimo *JFE Engineering ir kt. / Komisija* 219 ir 220 punktai ir 220 punkte minėto Sprendimo *Hitachi ir kt. / Komisija* 68 punktas).
- 237 Be to, nors iš esmės gali būti tam tikras nepasitikėjimas pagrindinių neteisėto kartelio dalyvių savanoriškais pareiškimais, atsižvelgiant į tai, kad šie dalyviai gali stengtis sumažinti savo ir padidinti kitų dalyvių įtaką darant pažeidimą, prašymas remtis 2002 m. pranešimu dėl bendradarbiavimo, siekiant, kad būtų panaikinta ar sumažinta bauda, nebūtinai skatina pateikti iškreiptus įrodymus apie kitus kartelio dalyvius. Bet koks bandymas suklaidinti Komisiją gali sukelti abejonių pareiškėjo nuoširdumu ir bendradarbiavimo išsamumu, todėl gali kilti pavojus, kad jis neteks galimybės visapusiškai pasinaudoti 2002 m. pranešimu dėl bendradarbiavimo (220 punkte minėto Sprendimo *Hitachi ir kt. / Komisija* 72 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 194 punkte minėto Sprendimo *Peróxidos Orgánicos / Komisija* 70 punktą).
- 238 Konkrečiai kalbant, reikia daryti išvadą, jog tai, kad asmuo prisipažino padaręs pažeidimą ir taip pripažino kitas faktines aplinkybes nei tos, apie kurias buvo galima spręsti tiesiogiai remiantis nagrinėjamais dokumentais, *a priori* reiškia, kad, jei nėra konkrečių tam prieštaraujančių aplinkybių, tas asmuo yra apsisprendęs sakyti tiesą. Taigi pareiškimai, nenaudingi juos pateikiančiam asmeniui, iš principo turi būti laikomi ypač patikimais įrodymais (224 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *JFE Engineering ir kt. / Komisija* 211 ir 212 punktai; 2007 m. balandžio 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Bolloré ir kt. / Komisija*, T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 ir T-136/02, Rink. p. II-947, 166 punktas ir 2008 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Lafarge / Komisija*, T-54/03, neskelbiamo Rinkinyje, 59 punktas).
- 239 Minėta teismo praktika pagal analogiją taikoma ir EEE susitarimo 53 straipsniui.

Dėl ginčijamo sprendimo ir kartelio dalyvių pareiškimų

240 Iš pradžių reikia priminti, kad pagal ginčijamo sprendimo 111 konstatuojamąją dalį:

„Per daugumą techninių susitikimų bendrai buvo tariamasi dėl parafino vaško kainų ir tik retais atvejais dėl skirtingų parafino vaško rūšių (pavyzdžiui, dėl visiškai rafinuoto parafino vaško ar pusiau rafinuoto parafino vaško, vaško mišinių, specialaus vaško, kieto parafino vaško ar vandeniliu išvalyto vaško). Be to, visoms įmonėms buvo aišku, kad visų rūšių parafino vaško kainos didinamos tokia pačia suma ar tokia pačia procentine dalimi.“

241 2005 m. balandžio 26 d. *Shell* pareiškime, į kurį Komisija daro nuorodą ginčijamo sprendimo 111 konstatuojamojoje dalyje, pažymėta, kad buvo nustatomos visų parafino vaško rūšių kainos. *Shell* nurodė, kad per techninius susitikimus dalyviai iš esmės suprato, kad visų parafino vaško rūšių kainos bus padidintos tokiu pačiu dydžiu ar procentine dalimi.

242 Be to, 2007 m. kovo 21 d. žodiniame pareiškime *Shell* taip pat tvirtino, kad tik retais atvejais buvo minimos skirtingos parafino vaško rūšys (pavyzdžiui, visiškai ar pusiau rafinuotas parafino vaškas, kietas parafino vaškas, vaško mišiniai, specialus vaškas). Dalyviai sutiko, kad visų parafino vaško rūšių kainos būtų padidintos tokiu pat dydžiu ar procentine dalimi.

243 Toliau *Total* pareiškė, kad kainų padidinimai iš esmės buvo susiję su įprastos kokybės parafino vašku, daugiausia naudojamu žvakių sektoriuje, o tai buvo vienintelis parafino vaškas, kuris iš tikrųjų domino *Sasol* ir kitus vokiečių gamintojus (*DEA* ir *Hansen & Rosenthal*). Kadangi parafino vaškas Europoje daugiausia naudojamas žvakėms, kainų pokyčiai šioje rinkoje lėmė kainų pokyčius kituose jo panaudojimo sektoriuose.

244 *Sasol* taip pat patvirtino šią praktiką, kai nurodė, kad per techninius susitikimus sudaryti susitarimai lėmė didesnes ar mažesnes tendencijas kituose šio produkto segmentuose, nes dalyviai dažnai mėgino sutartus kainų padidinimus panašiai taikyti kitoms produkto kategorijoms.

245 Todėl nuoseklūs kartelio dalyvių pareiškimai patvirtina ginčijamo sprendimo 111 konstatuojamosios dalies turinį.

Dėl tariamo susitarimų dėl mikrovaško kainų nebuvimo

246 Ieškovės neginčia, kad per techninius susitikimus apie mikrovašką buvo kalbama retai. Vis dėlto iš kartelyje dalyvavusių įmonių pareiškimų, gautų per administracinę procedūrą, matyti, kad visiškai ar pusiau rafinuotas parafino vaškas buvo pagrindinis „Blauer Salon“ susitikimų klausimas. Be to, pažeidimo laikotarpiu nevyko joks susitikimas, per kurį dalyviai būtų susitarę dėl mikrovaško kainų ar būtų pasidaliję klientais, kiek tai susiję su šiuo produktu. Tai patvirtina *Shell* pareiškimai.

247 Pirma, reikia pažymėti, kad 2006 m. birželio 14 d. *Shell* pareiškime, į kurį ieškovės pateikia nuorodą, tik aprašomos mikrovaško ypatybės ir pateikiami patikslinimai dėl žaliavų, iš kurių jis padarytas. Jame nekalbama apie tai, ar dėl šio produkto buvo padaryta pažeidimų.

248 Antra, svarbu pažymėti, kad su parafino vašku susijusį pažeidimą, kuris inkriminuojamas ieškovėms, sudarė susitarimai ir suderinti veiksmai dėl kainų nustatymo bei keitimosi slapta komercine informacija, susijusia su parafino vašku, ir jos atskleidimo (pirmasis pažeidimo epizodas) ir klientų ar rinkų pasidalijimas (antrasis pažeidimo epizodas).

249 Ieškovės neginčia, kad pirmoji kartelio dalis yra sudėtinė, t. y. susijusi su susitarimais dėl kainų, suderintais veiksmais ir keitimusi slapta informacija.

- 250 Pagal EB 81 straipsnio 1 dalį: „kaip nesuderinami su bendrąja rinka yra draudžiami visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškreipimas bendrojoje rinkoje“.
- 251 Tam, kad būtų susitarimas, kaip jis suprantamas pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, pakanka, kad atitinkamos įmonės būtų išreiškusios bendrą valią elgtis rinkoje tam tikru būdu (1991 m. gruodžio 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Hercules Chemicals* / Komisija, T-7/89, Rink. p. II-1711, 256 punktas ir 33 punkte minėto Sprendimo *HFB ir kt.* / Komisija 199 punktas). Galima manyti, kad susitarimas, kaip jis suprantamas pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, sudarytas, jeigu yra suderinta valia dėl paties konkurencijos ribojimo principo, net jeigu dėl konkrečių siekiamo apribojimo elementų dar vyksta derybos (2011 m. birželio 16 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Heineken Nederland ir Heineken* / Komisija, T-240/07, Rink. p. II-3355 45 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 33 punkte minėto Sprendimo *HFB ir kt.* / Komisija 151–157 ir 206 punktus).
- 252 Sąvoka „suderinti veiksmai“ reiškia koordinavimo tarp įmonių formą, kai jos, nepasiekusios konkretaus susitarimo, sąmoningai pakeičia konkurencijos keliamą riziką praktiniu tarpusavio bendradarbiavimu (1999 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija / Anic Participazioni*, C-49/92 P, Rink. p. I-4125, 115 punktas ir 1999 m. liepos 8 d. Sprendimo *Hüls* / Komisija, C-199/92 P, Rink. p. I-4287, 158 punktas).
- 253 Šiuo požiūriu pagal EB 81 straipsnio 1 dalį draudžiami bet kokie tiesioginiai ar netiesioginiai ūkio subjektų tarpusavio kontaktai, kuriais būtų galima daryti įtaką esamo ar potencialaus konkurento elgesiui rinkoje arba atskleisti tokiam konkurentui, kokių veiksmų atitinkamas ūkio subjektas yra nusprendęs ar numatęs imtis rinkoje, kai tokių kontaktų tikslas arba pasekmė yra konkurencijos ribojimas (251 punkte minėto Sprendimo *Heineken Nederland ir Heineken* / Komisija 47 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 252 punkte minėto Sprendimo *Komisija / Anic Participazioni* 116 ir 117 punktus).
- 254 Todėl mikrovaško pardavimo apyvartą įtraukdama į dalyvių pardavimų vertę Komisija neprivalėjo įrodyti, jog susitarimai dėl jo kainos buvo sudaryti per techninius susitikimus. Darytina išvada, jog ieškovių argumentus, susijusius su tuo, kad tariamai nebuvo sudaryta susitarimų dėl mikrovaško kainos nustatymo ir klientų pasidalijimo dėl šio produkto, reikia atmesti kaip netinkamus.

Dėl rašytinių įrodymų, susijusių su mikrovašku

- 255 Reikia išnagrinėti ginčijamame sprendime pateiktus rašytinius įrodymus, susijusius su mikrovašku, ir dokumentus, į kuriuos tame sprendime pateikiama nuoroda ir kurie buvo perduoti ieškovėms per administracinę procedūrą.
- 256 Pirma, MOL užrašų dėl 1994 m. birželio 24 d. Budapešte (Vengrija) vykusio techninio susitikimo, į kuriuos Komisija pateikia nuorodą ginčijamo sprendimo 132 konstatuojamojoje dalyje esančioje išnašoje, dalyje „*Repsol*“ teigiama:
- „pardavimai: 60 000 t [20 000 t importo]
- Cepsa/Elf* 15–2000 t incl. 3 000 t micro
- ERT tik parafino šlamas 15 000 to“
- 257 Iš šių duomenų, kurie nepateikti ginčijamame sprendime, tačiau ieškovėms perduoti per administracinę procedūrą, matyti, kad dalyviai nurodė parafino vaško, įskaitant mikrovašką, parduoto ar skirto parduoti įvairiems klientams, siekiant pasidalyti rinkas ir klientus, kiekį tonomis.

- 258 Antra, ginčijamo sprendimo 145 konstatuojamojoje dalyje nurodytuose MOL užrašuose dėl 1997 m. spalio 30 ir 31 d. Hamburge vykusio techninio susitikimo pažymėta:

„Trūkumas 50/52 micro -> *Repsol Mobil Agip*

<...>

mikrovaškas – Prancūzijos kaina 1 500-1 600 padidinta 10 %“

- 259 Trečia, MOL užrašuose dėl 1998 m. gegužės 5 ir 6 d. Budapešte vykusio susitikimo, į kuriuos Komisija pateikia nuorodą ginčijamo sprendimo 147 konstatuojamojoje dalyje esančioje išnašoje, nurodyta:

„*Total* – [neįskaitoma] 5 500-6 500 micro [klampumas] 14-15 [;] à *Cepsa* 4 900 emu [neįskaitoma] + 4 % *Total/E*“

- 260 Atsižvelgiant ir į kitus įrodymus, Komisijos minimus ginčijamo sprendimo 147 konstatuojamojoje dalyje, iš šių įvairių duomenų matyti, kad dalyviai nurodė parafino vaško, įskaitant mikrovašką, parduoto ar skirtu parduoti įvairiems klientams, siekiant pasidalyti rinkas ir klientus, kiekį tonomis.

- 261 Ketvirta, ginčijamo sprendimo 153 konstatuojamojoje dalyje nurodytuose MOL užrašuose dėl 1999 m. balandžio 13 ir 14 d. Miunchene (Vokietija) vykusio susitikimo pateikta lentelė, kurios viena skiltis pavadinta „Micro“. Kitose skiltyse, kuriose išskiriamos kitos parafino vaško rūšys atsižvelgiant į jų lydymosi temperatūrą, pateikti duomenys nepalieka abejonių dėl to, kad minėtas pavadinimas reiškia mikrovašką.

- 262 Penkta, *Sasol* parengtame „Blauer Salon“ susitikimo protokole dėl 2001 m. birželio 26 ir 27 d. Paryžiuje (Prancūzija) vykusio susitikimo, cituojamame ginčijamo sprendimo 163 konstatuojamojoje dalyje, nurodyta:

„Liepos mėn.: kaip galima greičiau, pavyzdžiui, per 30 dienų, atšaukti kainas tam tikriems klientams (= tiems, kurie neperka arba pirkė labai mažai praėjusiais / finansiniais metais), Tikslas: sukurti ženklą!

Rugpjūčio pabaiga[:] atšaukti visas kainas iki 01.09.30.

01.10.01 + 7 EUR

Mediena / emulsijos + kaučiukas / padangos = vėliau

Jei klientai reikalautų kainų tendencijų per antrą metų pusmetį:

Tendencija rodo kainų didėjimą, nes visi finansiniai rodikliai, pvz., žaliavinė nafta – 25,- \$ / dolerio keitimo kursas 2 DM, yra gerokai viršyti. Be to, mikrovaškas + maždaug 30 % / labai retas ir brangus aukštos kokybės parafino vaškas.“

- 263 Iš šių duomenų matyti, kad, pirma, kartelio dalyvės manė, jog visų parafino vaško rūšių kainų padidinimai buvo susiję ir, antra, jos buvo parengusios šių padidinimų paaiškinimus klientams.

- 264 Šešta, *Total* patalpose surastuose užrašuose dėl 2004 m. gegužės 11 ir 12 d. susitikimo, cituojamuose ginčijamo sprendimo 174 konstatuojamojoje dalyje, nurodyta: „liepos 1 d. – <...> + *Mikrovaškas*: 25 -> 50 \$/T“. Todėl tai yra tiesioginis požymis, susijęs su diskusijomis ar net susitarimu dėl mikrovaško kainų.

- 265 Taigi, kaip priminta šio sprendimo 222 punkte, nebūtinai kiekvienas Komisijos pateiktas įrodymas turi atitikti tikslumo ir neprieštaringumo kriterijus dėl kiekvieno pažeidimo elemento. Pakanka, kad ši reikalavimą atitiktų bendrai vertinama įrodymų, kuriais remiasi Sąjungos institucija, visuma.
- 266 Be to, remiantis šio sprendimo 230 punkte cituota teismo praktika, negalima reikalauti iš Komisijos, kad ji pateiktų dokumentus, aiškiai patvirtinančius atitinkamų ūkio subjektų tarpusavio kontaktus. Bet kuriuo atveju Komisijos turimus fragmentiškus ir pavienius įrodymus gali papildyti dedukcijos būdu padarytos išvados, iš kurių būtų galima atkurti reikšmingas aplinkybes.
- 267 MOL užrašai parengti per susitikimus juose dalyvavusio asmens, o jų turinys struktūruotas ir santykinai išsamus. Todėl šių užrašų įrodomoji galia labai didelė. *Sasol* parengti „Blauer Salon“ susitikimų protokolai yra dokumentai, kurių data atitinka faktinių aplinkybių laiką, ir jie parengti *in tempore non suspecto*, t. y. netrukus po kiekvieno techninio susitikimo. Nors juos parengęs asmuo nedalyvavo techniniuose susitikimuose, šis asmuo rėmėsi dalyvio pateikta informacija. Todėl ir šių protokolų įrodomoji galia labai didelė.
- 268 Atsižvelgiant į visus Komisijos surinktus įrodymus konstatuotina, kad per techninius susitikimus buvo diskutuojama apie kainas, produktų kiekį ir kitą slaptą komercinę informaciją, susijusią su mikrovašku, taip pat apie klientams parduoto ar skirto parduoti mikrovaško kiekį.

Dėl ieškovių kitų argumentų

- 269 Ieškovės teigia, kad visiškai arba pusiau rafinuoto parafino vaško (produkto, dėl kurio buvo sudaryti nagrinėjami susitarimai) kainos nebuvo „pagrindas“ nustatyti mikrovaško, kaip „aukštesnės ar žemesnės kokybės produkto“, kaip tai suprantama pagal 2006 m. gairių 13 punktą, kainą, todėl šiai kainai negalėjo būti padaryta įtaka susitarimais dėl visiškai ar pusiau rafinuoto parafino vaško kainų. Mikrovaškas (priešingai nei vaško mišinių ar specialaus vaško atveju) nėra gaminamas iš visiškai ar pusiau rafinuoto parafino vaško. Jo ir visiškai ar pusiau rafinuoto parafino vaško netgi nesudaro tos pačios žaliavos. Visiškai ar pusiau rafinuotas parafino vaškas gaminamas iš mažos koncentracijos žaliavinės naftos, o mikrovaškas – iš didelio klampumo tepalo. Mikrovaško žaliava ir pats mikrovaškas labai skiriasi nuo parafino šlamo ir nuo visiškai ar pusiau rafinuoto parafino vaško. Visa ši išsami informacija Komisijai buvo perduota *Sasol* prašymo atleisti nuo baudos arba ją sumažinti 2–4 puslapiuose.
- 270 Galiausiai ieškovės pateikia nuorodą į atsakyme į pranešimą apie kaltinimus esančią lentelę. Iš jos matyti, kad pusiau rafinuoto parafino vaško kainos ir visiškai rafinuoto parafino vaško kainos kreivės kito labai panašiai, o mikrovaško kainos buvo „labiau neatitinkančios“. Taigi mikrovaško kaina nepriklauso nuo visiškai rafinuoto ar pusiau rafinuoto parafino vaško rinkos, todėl apskaičiuodama bazinį baudos dydį Komisija esą neturėjo teisės atsižvelgti į *Sasol* įvykdytus mikrovaško pardavimus.
- 271 Kalbant apie mikrovaško ypatybes, kurios skiriasi nuo kitų rūšių parafino vaško ypatybių, reikia pažymėti, kad pagal teismo praktiką tai, jog produktai, dėl kurių sudarytas kartelis, gali priklausyti skirtingoms produktų rinkoms, neturi įtakos ginčijamo sprendimo teisėtumui, jei Komisija turi tikrų įrodymų, kad antikonkurencinė veikla tiesiogiai ar netiesiogiai susijusi su visais produktais, apie kuriuos kalbama tame sprendime (šiuo klausimu žr. 2005 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. / Komisija*, T-71/03, T-74/03, T-87/03 ir T-91/03, neskelbiamo Rinkinyje, toliau – Sprendimas *Tokai II*, 90 punktą).
- 272 Atsižvelgiant į tiesioginius įrodymus, kad buvo vykdomos diskusijos dėl kainų ir slaptų komercinių duomenų, susijusių su mikrovašku, taip pat dėl mikrovaško rinkų pasidalijimo (žr. 255 ir paskesnius punktus), reikia daryti išvadą, jog šiais ieškovių argumentais negali būti paneigtas Komisijos požiūris, kad apskaičiuojant bazinį baudos dydį turi būti atsižvelgta į mikrovaško pardavimo apyvartą, teisėtumas.

273 Galiausiai ieškovės tvirtina, kad jos gali pagaminti parafino vašką iš parafino šlamo, tačiau negali pagaminti mikrovaško iš didelio klampumo tepalų. Todėl pati *Sasol* pirkė mikrovašką, taigi nebuvo suinteresuota jo kainos padidėjimu.

274 Tokiam argumentui negalima pritarti.

275 Iš pradžių reikia pažymėti, kad iš bylos medžiagos matyti, jog dirbtinai padidintos parafino šlamo kainos nebuvo taikomos, kai kartelio dalyvės viena kitai tiekė šį produktą. Be to, atsakydamos į rašytinį Bendrojo Teismo klausimą ieškovės pateikė išsamius duomenis apie nuo 2002 m. iki 2005 m. vykdyto mikrovaško pirkimo ir pardavimo apimtį, išreikštą eurai ir tonomis. Iš šių duomenų matyti, kad ieškovių taikoma perpardavimo kaina vidutiniškai 63,7 % viršijo kainą, už kurią jos pirkė mikrovašką. Todėl pagrįstai galima teigti, kad dirbtinės kainos, kurias lėmė kartelis, taip pat nebuvo taikomos kartelio dalyvėms tarpusavyje tiekiant mikrovašką, kaip ir parafino šlamo atveju. Taigi, net jeigu *Sasol* pati negamino mikrovaško, ji galėjo pasinaudoti kartelio poveikiu mikrovaško kainai, nes turėjo galimybę šio produkto gauti iš kartelyje dalyvaujančių gamintojų arba iš kitų šaltinių už konkurencingą kainą ir jį perparduoti už dirbtinai padidintą dėl kartelio kainą.

276 Todėl, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Komisija nepadarė klaidos, kai į pardavimo vertę įtraukė mikrovaško pardavimą.

277 Vadinasi, ketvirtojo pagrindo antra dalis turi būti atmesta.

Dėl trečios dalies, siejamos su klaidomis, padarytomis apskaičiuojant bazinį baudos dydį dėl parafino šlamo

278 Ieškovės tvirtina, kad ginčijamame sprendime Komisija nurodė tik vieną techninį susitikimą, per kurį buvo diskutuojama apie parafino šlamo pardavimą galutiniams klientams, ir kad ji netgi tvirtai neteigė, jog *Sasol* dalyvavo tame susitikime. Todėl pažeidimo, susijusio su galutiniams klientams Vokietijos rinkoje parduotu parafino šlamu, sunkumas negali pateisinti 15 % pardavimo vertės dalies. Be to, Komisija padarė klaidą, nes preziumavo, kad pažeidimas buvo daromas šešerius metus ir šešis mėnesius.

Dėl ieškovių dalyvavimo su parafino šlamu susijusiame pažeidimo epizode, trukusiame nuo 1997 m. spalio 30 d. iki 2004 m. gegužės 12 d.

279 Ginčijamo sprendimo 288 konstatuojamoje dalyje Komisija tvirtino:

„*Sasol* ir *Shell* aiškiai pripažįsta, kad nuo XX a. paskutinio dešimtmečio pabaigos konkurentės tarėsi dėl parafino šlamo kainų ir pateikė informacijos apie tam tikrus ryšius (žr. ir 112 konstatuojamąją dalį). Per 1997 m. spalio 30 ir 31 d. vykusį susitikimą (žr. 145 konstatuojamąją dalį) pasitarimuose dėl parafino šlamo dalyvavo bent jau ENI, *H&R/Tudapetrol*, MOL, *Repsol*, *Sasol*, *Dea* (po 2002 m. – *Shell*) ir *Total*, kurios sutarė didinti kainas. Įrodyta, kad *Shell* ir *Total* buvo atstovaujama bent jau per 1999 m. kovo 8 ir 9 d. susitikimą, skirtą būtent parafino šlamo klausimui (žr. 152 konstatuojamąją dalį). *Sasol* ir *ExxonMobil* atsakyme į pranešimą apie kaltinimus neneigia dalyvavimo šiame susitikime, ir iš tikrųjų tikėtina, kad jos dalyvavo, turint omeny kitą dieną *Shell* atsiųstą vidaus elektroninio pašto žinutę su užrašais, skirtą „visiems gamintojams“. *Sasol*, *Shell* ir *Total* buvo atstovaujama ir per 2004 m. gegužės 11 ir 12 d. techninį susitikimą (žr. 174 konstatuojamąją dalį), per kurį buvo [sudarytas] susitarimas dėl parafino šlamo kainos. Be to, Komisija pažymi, kad dėl parafino šlamo buvo tariamasi per tam tikrus techninius susitikimus, kuriuose dalyvavo *ExxonMobil*, *Sasol*, *Shell* ir *Total*. *ExxonMobil* pripažino, kad dalyvavo šiuose pasitarimuose nuo 1993 m. iki 1996 m. *ExxonMobil* pripažino ir tai, kad nuo 1999 m. iki 2001 m. *ExxonMobil* atstovas [T. H.] medžio drožlių plokščių gamintojų vokiškai kalbančioje Europos dalyje varė dalyvavo pasitarimuose dėl parafino šlamo ir bendrai patvirtino, kad pasitarimai vyko pagal kartelio susitarimus dėl galutiniams klientams parduodamo parafino šlamo. Be to, *Total*

patvirtino, kad vyko pasitarimai dėl parafino šlamo kainos didinimo. Taip pat *Shell* ir *ExxonMobil* patvirtino, jog su parafino šlamu susiję susitikimai vyko ne per techninius susitikimus. Nors ENI, *H&R-Tudapetrol*, MOL ir *Repsol* irgi buvo atstovaujama tam tikruose iš šių susitikimų, Komisija mano, jog nepakanka turimų įrodymų šių įmonių atsakomybei už pažeidimą, susijusį su parafino šlamu, nustatyti. Be to, nors atrodo, kad tam tikri įrodymai susiję su kitais laikotarpiais ir kitomis rinkomis, Komisija mano, jog turimi įrodymai leidžia nuspręsti tik tai, kad pažeidimas dėl Vokietijos rinkoje galutiniams klientams parduodamo parafino šlamo buvo daromas nuo 1997 m. iki 2004 m.“

280 Be to, ginčijamo sprendimo 112 konstatuojamoje dalyje Komisija tvirtino:

„Parafino šlamo klausimas buvo nagrinėjamas per tam tikrus techninius susitikimus [išnaša: ginčijamo sprendimo 144, 145, 152, 157, 174 ir 175 konstatuojamosios dalys]. Be to, susitarimai dėl Vokietijos rinkoje galutiniams klientams parduodamo parafino šlamo bent vieną kartą buvo sudaryti ne per techninius susitikimus, kai *Shell*, *Sasol*, *ExxonMobil*, *Total* ir galbūt kitų įmonių atstovai susitiko ir išsamiau pasitarė dėl parafino šlamo, kitaip tariant, nustatė kainas ir pasikeitė slapta komercine informacija. Pavyzdžiui, įrodyta, kad toks susitikimas vyko Diuseldorfe 1999 m. kovo 8 ir 9 d. Daugumai įmonių, išskyrus *Total*, atstovaujantys asmenys per parafino šlamui skirtą specialų susitikimą buvo tie patys, kurie dalyvavo techniniuose susitikimuose.“

281 Pažymėtina, kad ginčijamo sprendimo 144, 145, 152, 157, 174 ir 175 konstatuojamosios dalys atitinkamai susijusios su 1997 m. birželio 19 ir 20 d., 1997 m. spalio 30 ir 31 d., 1999 m. kovo 8 ir 9 d., 2000 m. vasario 3 ir 4 d., 2004 m. gegužės 11 ir 12 d. bei 2004 m. rugpjūčio 3 ir 4 d. susitikimais.

282 Komisija savo sprendimą įrodyti antikonkurencinius veiksmus dėl parafino šlamo tik tiek, kiek jie susiję su pardavimu galutiniams klientams Vokietijoje, ginčijamame sprendime pagrindė taip:

„<...>

289) Be to, Komisija mano, kad šie pasitarimai vyko tik dėl įmonių galutiniams klientams, kaip antai medžio drožlių plokščių gamintojams, parduodamo parafino šlamo, o ne, pavyzdžiui, dėl parafino vaško. Nors įmonių pareiškimai daugeliu atvejų visai neįrodo, kad buvo išskiriamas nevienodas parafino vaško naudojimas, 152 konstatuojamojoje dalyje nurodytame elektroniniame laiške [dėl 1999 m. kovo 8 ir 9 d. susitikimo Diuseldorfe] minimas tik medžio drožlių plokščių gamintojams parduodamas parafino šlamas. Todėl Komisija mano, kad yra abejonių dėl to, ar pažeidimas susijęs su parafino šlamo pardavimu kitiems nei galutiniams klientams, ir savo išvadas sieja tik su galutiniams klientams parduodamu parafino šlamu. Šiuos argumentus patvirtino *Shell* ir *ExxonMobil*.

290) Iš turimų įrodymų galima suprasti, kad pavieniai pasitarimai dėl parafino šlamo iš esmės buvo susiję su Vokietijos rinka. *ExxonMobil*, *Sasol*, *Shell* ir *Total*, t. y. visos šios įmonės, Vokietijos rinkoje parduoda parafino šlamą ir visi susitikimai, kuriuose buvo tariamasi dėl parafino šlamo, vyko Vokietijoje. Komisija mano, kad nėra pakankamai duomenų, leidžiančių daryti išvadą, jog parafino šlamui taikyti susitarimai buvo susiję ir su kitose šalyse galutiniams klientams parduodamu parafino šlamu.

291) Komisija mano, kad pažeidimas, kiek jis susijęs su galutiniams klientams Vokietijos rinkoje parduotu parafino šlamu, pradėtas daryti per 1997 m. spalio 30 ir 31 d. susitikimą ir nutrauktas per 2004 m. gegužės 11 ir 12 d. susitikimą.

292) Todėl Komisija mano, kad per pasitarimus dėl galutiniams klientams Vokietijos rinkoje parduodamo parafino šlamo buvo sudaromi susitarimai ir (arba) imamasi suderintų veiksmų, kaip tai suprantama pagal [EB] 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį. Ši išvada grindžiama *Shell* ir *Sasol* savarankiškais ir nuosekliais pareiškimais, kuriuos patvirtina *ExxonMobil* ir *Total* pareiškimai. Šią išvadą patvirtina rašytiniai įrodymai.“

- 283 Pirma, dėl 1997 m. spalio 30 ir 31 d. susitikimo, kuriame dalyvavo *Sasol*, Komisija ginčijamo sprendimo 145 konstatuojamojoje dalyje remiasi MOL užrašais, kuriuose yra nuoroda „slack wax: DM 550 -> 600“. Be to, šiuose užrašuose yra išsamios informacijos apie parafino vaško kainų padidėjimus: pateikiamas kiekvieno kartelyje dalyvavusio gamintojo skaičius ir numatytos padidėjimo įgyvendinimo datos.
- 284 Tuo remdamasi Komisija daro išvadą: „kadangi eilutė „Kainų padidėjimas sausio mėn.“ susijusi su ateitimi, šie užrašai patvirtina, jog kartelyje dalyvavusios įmonės susitarė dėl kainų suvienodinimo ir padidėjimo strategijos“ ir kad „užrašai susiję tiek su parafino vašku, tiek su parafino šlamu“.
- 285 Ieškovės teigia, kad užrašai susiję su parafino šlamu, kuris kartelio dalyvams tiekiamas parafino vašku gaminti.
- 286 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, remiantis kartelio dalyvių pareiškimais, kiek parafino šlamą dalyvės tiekė viena kitai, dėl jo kainos nebuvo tariamasi per techninius susitikimus – jos buvo nustatomos per įmonių dvišales derybas. Todėl šis argumentas turi būti atmestas.
- 287 Toliau ieškovės pažymi, kad MOL netiekė parafino šlamo klientams Vokietijoje, todėl užrašai nesusiję su pažeidimo epizodu dėl parafino šlamo. Be to, iš šios informacijos negalima daryti išvados, kad buvo sudarytas susitarimas dėl kainų.
- 288 Reikia pažymėti, kad šie argumentai neturi reikšmės, nes nustatytos kainos bendrai taikomos visiems klientams, įskaitant, kaip šiuo atveju, galutinius klientus Vokietijoje. Be to, Komisija paaiškino priežastis, dėl kurių ginčijamo sprendimo 289–292 konstatuojamosiose dalyse, kurios pakartotos šio sprendimo 282 punkte, ji nusprendė su parafino šlamu susijusius antikonkurencinius veiksmus sieti tik su pardavimu galutiniams klientams Vokietijoje. Ieškovės nepateikė argumentų dėl šių ginčijamo sprendimo ištraukų.
- 289 Be to, Komisija apkaltino ieškoves padarius sudėtinį pažeidimą, kurį sudarė „susitarimai ir (arba) suderinti veiksmai“, todėl nereikalaujama įrodyti, kad buvo sudarytas susitarimas dėl konkrečių kainų.
- 290 Galiausiai ieškovės teigia, kad su šiuo techniniu susitikimu susijusio susitikimo „Blauer Salon“ protokole nekalbama apie diskusijas dėl parafino šlamo.
- 291 Šiuo klausimu pakanka priminti, kad pagal šio sprendimo 230 punkte nurodytą teismo praktiką bet kuriuo atveju Komisijos turimus fragmentiškus ir pavienius įrodymus gali papildyti dedukcijos būdu padarytos išvados, iš kurių būtų galima atkurti reikšmingas aplinkybes, o vertinimas susijęs su visais turimais įrodymais. Todėl negalima pagrįstai reikalauti, kad Komisija įrodytų kiekvieną pažeidimo elementą pateikdama keletą neprieštaraujančių rašytinių įrodymų.
- 292 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Komisija teisingai nusprendė, jog su šiuo techniniu susitikimu susiję MOL užrašai, visų pirma turint omenyje dalyvių pareiškimus, priklausė įrodymų visumai, patvirtinančiai „susitarimų ir (arba) suderintų veiksmų“ dėl galutiniams klientams Vokietijoje parduodamo parafino šlamo buvimą.
- 293 Antra, dėl 1999 m. kovo 8 ir 9 d. susitikimo, apie kurį kalbama ginčijamo sprendimo 152 konstatuojamojoje dalyje, Komisija nurodė:

„*Shell* pateikė ranka rašytus užrašus, kuriuos, anot jos, ruošdamasis šiam susitikimui parengė [S. R.]. Tai paaiškina paskutinę užrašų eilutę, kurioje nurodyta „8/9.3.99 PM = medžio drožlių plokštė“. *Shell* teigimu, „PM“ reiškia „paraffin Mafia“ [parafino mafija] – taip *Shell* vadino įmones, kurios paprastai dalyvavo techniniuose susitikimuose. Užrašuose yra nurodyta susitikimo data, todėl *Shell* paaiškinimas apie susitikimui pasirengti skirtus užrašus yra tikėtinas ir atitinkantis kitus įrodymus. Iš [S. R.] užrašų matyti, kad jis tikėjosi, jog įvairioms įmonėms atstovaujantys asmenys keisis informacija apie parafino šlamo tiekimą tam tikriems dideliems klientams. Kitą dieną po šio susitikimo [S. R.] nusiuntė savo

vadovui [S. T.] elektroninį laišką, kuriame teigė, kad [dalyviai] ketino nuo 1999 m. birželio 1 d. 8–10 % padidinti medžio drožlių sektoriuje naudojamo parafino šlamo kainas. Ranka rašytuose užrašuose dėl šio elektroninio laiško pažymėta: „visi gamintojai mato būtinybę padidinti (kainas)“. Tai rodo, kad bendrovėms atstovaujantys asmenys per susitikimą susitarė didinti parafino šlamo kainas medžio drožlių plokščių pramonėje ir kad [vienas dalyvis] ketino įgyvendinti šį susitarimą nuo 1999 m. birželio mėn. Iš nuorodos į „visus gamintojus“ taip pat matyti, kad kitos įmonės, išskyrus *Total* ir *Shell*, turėjo dalyvauti susitikime.“

294 Iš ginčijamo sprendimo 151 konstatuojamosios dalies matyti, kad *Sasol* neneigia dalyvavusi šiame susitikime.

295 Be to, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 152 konstatuojamosios dalies, *ExxonMobil* neneigia savo dalyvavimo ir pripažįsta, kad jos atstovas „galbūt nuo 1999 m. iki 2001 m.“ keletą kartų dalyvavo daugiašalėse diskusijose su *Sasol*, *Shell/Dea* ir *Total*, kurios buvo konkrečiai susijusios su parafino šlamu, skirtu medžio drožlių plokščių gamintojams vokiškai kalbančioje Europos dalyje.

296 Bendrasis Teismas konstatuoja, kad *ExxonMobil* ir *Shell* pareiškimai ir *Shell* užrašai, cituojami ginčijamo sprendimo 151 ir 152 konstatuojamosiose dalyse, priklauso įrodymų visumai, kuria remdamasis Bendrasis Teismas gali daryti išvadą, kad 1999–2001 m. *Sasol* dalyvavo mažiausiai viename susitikime dėl „susitarimų ir (arba) suderintų veiksmų“, susijusių su galutiniais klientams Vokietijoje skirtu parafino šlamo kainos nustatymu.

297 Trečia, dėl 2002 m. gruodžio 17 ir 18 d. techninio susitikimo, kuriame dalyvavo *Sasol*, Komisija, nagrinėdama *Total* raštą, ginčijamo sprendimo 168 konstatuojamojoje dalyje padarė tokias išvadas:

„Taip pat yra grafikas „Europos rinka“ su nurodytomis datomis, kuris buvo išdalytas per susitikimą. Ant *Total* patalpose surastos kopijos yra ranka užrašytų pastabų, iš kurių matyti, kad per susitikimą buvo diskutuojama dėl skaičių. Šiame rašte yra ir kitų ranka rašytų komentarų, be kita ko: „išlaikymas kovo mėn. bendrovėje *Petrogal*. Parafino šlamas mažiau kaip 500 EUR. 3 savaitių išlaikymas liepos mėn. bendrovėje *MOL*.“ Tai rodo, kad per šį susitikimą buvo diskutuojama apie parafino šlamo kainą.“

298 Reikia pažymėti, kad ieškovės nepateikia jokių argumentų dėl nagrinėjamų ginčijamo sprendimo ištraukų.

299 Todėl minėtas *Total* patalpose surastas grafikas priklauso įrodymų visumai, patvirtinančiai „susitarimų ir (arba) suderintų veiksmų“, susijusių su galutiniais klientams Vokietijoje skirtu parafino šlamo kainos nustatymu, buvimą.

300 Ketvirta, kiek tai susiję su 2004 m. gegužės 11 ir 12 d. susitikimu, kuriame dalyvavo *Sasol*, ginčijamo sprendimo 174 konstatuojamojoje dalyje Komisija kalba apie *Total* patalpose surastus užrašus, kuriuose nurodyta:

„->*Sasol* 40 €/50 \$. – Liepos mėn. pabaiga.

-> Treč.: 38–28.

-> Liepos 1 d. -

+ FRP: 70 -> 6 000 €/T

+ Skridininė žvakė: 50 -> 500 €/T

+ Mikrovaškas: 25 -> 50 \$/T

<...>

-> parafino šlamas 40 €/T.“

- 301 Pagal ginčijamo sprendimo 174 konstatuojamąją dalį „paskutinė eilutė rodo, kad buvo sutarta ir dėl parafino šlamo kainos didinimo“, ir „iš bendrų užrašų rengimo aplinkybių matyti, kad rodyklė prieš kainą rodo sutartos ateities strategijos, t. y. numatomo kainų didinimo, buvimą“.
- 302 Anot ieškovių, nėra pagrindo manyti, kad ši ištrauka iš tikrųjų susijusi su susitarimu dėl galutiniams klientams Vokietijoje parduodamo parafino šlamo. Nė viena 2004 m. gegužės 11 ir 12 d. susitikime dalyvavusi įmonė neminėjo, kad buvo sudarytas toks susitarimas. Be to, kadangi *ExxonMobil*, kuri yra viena iš didžiausių parafino šlamo pardavėjų galutiniams klientams, nėra tarp sprendimo 174 punkte išvardytų susitikime dalyvavusių įmonių, mažai tikėtina, kad per tą susitikimą buvo nagrinėjamas galutiniams klientams parduodamo parafino šlamo klausimas.
- 303 Šiuos argumentus reikia atmesti remiantis tuo, kas jau išdėstyta šio sprendimo 289 ir 291 punktuose, ir turi būti konstatuota, kad nagrinėjami užrašai priklauso įrodymų visumai, patvirtinančiai „susitarimų ir (arba) suderintų veiksmų“, susijusių su galutiniams klientams Vokietijoje parduodamu parafino šlamu, buvimą.
- 304 Apibendrinant reikia daryti išvadą, kad Komisija surinko visus rašytinius įrodymus, patvirtinančius „susitarimų ir (arba) suderintų veiksmų“, susijusių su galutiniams klientams Vokietijoje parduodamu parafino šlamu, buvimą.
- 305 Vis dėlto ieškovės teigia, kad šie įrodymai nepatvirtina, kad susitarimai buvo sudaryti su *Sasol*.
- 306 Dėl antikonkurencinio pobūdžio susitarimų, pasireiškiančių konkuruojančių įmonių susitikimais, kaip yra šioje byloje, Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad EB 81 straipsnis pažeidžiamas tada, kai šių susitikimų tikslas yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškreipimas, todėl jie skirti rinkai dirbtinai organizuoti. Tokiu atveju, siekiant įrodyti atitinkamos įmonės dalyvavimą kartelyje, pakanka, kad Komisija įrodytų, jog ši įmonė dalyvavo susitikimuose, per kuriuos buvo sudaryti antikonkurencinio pobūdžio susitarimai. Kai dalyvavimas tokiuose susitikimuose yra nustatytas, ši įmonė turi pateikti įrodymų, patvirtinančių, kad ji tuose susitikimuose nesiekė jokio antikonkurencinio tikslo ir pareiškė savo konkurentams, kad dalyvauja šiuose susitikimuose turėdama kitokių ketinimų nei jie (230 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija* 81 punktą ir 2007 m. sausio 25 d. Sprendimo *Sumitomo Metal Industries ir Nippon Steel / Komisija*, C-403/04 P ir C-405/04 P, Rink. p. I-729, 47 punktą).
- 307 Priežastis, pagrindžianti šią taisyklę, yra ta, kad dalyvaudama minėtame susitikime ir viešai neatsiribodama nuo jo turinio įmonė leido manyti kitiems dalyviams, kad sutinka su jo rezultatu ir laikysis to, kas sutarta (230 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija* 82 punktą ir 306 punkte minėto Sprendimo *Sumitomo Metal Industries ir Nippon Steel / Komisija* 48 punktą).
- 308 Todėl ieškovių dalyvavimas antikonkurenciniuose susitikimuose ir neatsiribojimas nuo neteisėto turinio pateisina tai, kad Komisija joms inkriminavo pažeidimą, ir Komisija neturi konkrečiai įrodyti, kad jos per šiuos susitikimus sudarė susitarimus. Taigi šiuo klausimu pateiktas ieškovių argumentas nereikšmingas.
- 309 Galiausiai ieškovės teigia, kad pranešime apie kaltinimus 1997 m. spalio 30 ir 31 d. ir 2004 m. gegužės 11 ir 12 d. techniniai susitikimai nebuvo minimi kaip „susitikimai dėl parafino šlamo“.

- 310 Tokiam argumentui negalima pritarti. Ginčijamame sprendime minimi įrodymai dėl susijusio su parafino šlamu pažeidimo epizodo jau buvo pateikti pranešime apie kaltinimus. Taip pat tame pranešime aiškiai nurodyta, kad ieškovėms buvo inkriminuotas su parafino šlamu susijęs pažeidimo epizodas.
- 311 Be to, reikia pažymėti, jog ieškovės neginčija Komisijos išvados, kad su parafino vašku ir parafino šlamu susiję veiksmai sudaro vieną tęstinį pažeidimą. Todėl su parafino šlamu susijusių veiksmų įrodymai turi būti vertinami atsižvelgiant į Komisijos surinktų vieno ir to paties pažeidimo įrodymų visumą. Šie įrodymai patvirtina įmonių, dalyvavusių atliekant su parafino šlamu susijusius veiksmus, tęstinius ryšius.
- 312 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia patvirtinti ginčijamame sprendime padarytą išvadą, kad nuo 1997 m. spalio 30 d. iki 2004 m. gegužės 12 d. ieškovės dalyvavo ginčijamame sprendime nurodytame sudėtinio, vieno ir tęstinio pažeidimo epizode, susijusiame su parafino šlamu.
- 313 Tuo remiantis darytina išvada, kad Komisija nepadarė klaidos, kai apskaičiuodama ieškovėms skirtos baudos bazinį dydį atsižvelgė į pardavimų vertę, kurią sudaro parafino šlamo tiekimas, ir pritaikė nagrinėjamą trukmę atitinkantį dauginimo koeficientą.
- Dėl 15 % koeficiento, pritaikyto apyvartai, kurią sudaro parafino vaško pardavimų vertė, neproporcingumo
- 314 Ieškovės kaltina Komisiją tuo, kad ši pažeidė proporcingumo principą, nes baudos dydį apskaičiavo pritaikydama 15 % koeficientą už galutiniams klientams Vokietijoje *Sasol* parduotą parafino šlamą.
- 315 Remiantis teismo praktika, pagal proporcingumo principą reikalaujama, kad institucijų veiksmai neviršytų to, kas tinkama ir būtina nagrinėjamų teisės aktų teisėtiems tikslams pasiekti, turint omenyje, kad galint pasirinkti iš kelių tinkamų priemonių reikia imtis mažiausiai suvaržančios, o sukelti nepatogumai neturi būti neproporcingi siekiamiems tikslams (1990 m. lapkričio 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Fedesa ir kt.*, C-331/88, Rink. p. I-4023, 13 punktas ir 1998 m. gegužės 5 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Jungtinė Karalystė / Komisija*, C-180/96, Rink. p. I-2265, 96 punktas; 2007 m. rugsėjo 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Prym ir Prym Consumer / Komisija*, T-30/05, neskelbiamo Rinkinyje, 223 punktas).
- 316 Komisijos pradėtos procedūrose dėl konkurencijos taisyklių pažeidimų inkriminavimo proporcingumo principo taikymas reiškia, kad baudos neturi būti pernelyg didelės, palyginti su siekiamais tikslais, t. y. palyginti su tų taisyklių paisymu, o įmonei skirta bauda už konkurencijos teisės pažeidimą turi būti proporcinga pažeidimui, vertinamam kaip visuma, atsižvelgiant visų pirma į jo sunkumą ir trukmę (šiuo klausimu žr. 315 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer / Komisija* 223 ir 224 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką). Konkrečiai kalbant, proporcingumo principas reiškia, kad Komisija privalo nustatyti baudą, proporcingą veiksniams, į kuriuos buvo atsižvelgta vertinant pažeidimo sunkumą, ir šiuo atžvilgiu tuos veiksnius taikyti nuosekliai bei objektyviai pateisinamai (2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Jungbunzlauer / Komisija*, T-43/02, Rink. p. II-3435, 226–228 punktai ir 2010 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Amann & Söhne ir Cousin Filterie / Komisija*, T-446/05, Rink. p. II-1255, 171 punktas).
- 317 Pirma, reikia pažymėti, kad su parafino šlamu susijusį pažeidimo epizodą sudarė, be kita ko, konkurentų slapta veikla nustatant kainas, taigi jis priklauso didžiausią žalą konkurencijai darančių pažeidimų kategorijai.
- 318 Todėl Bendrasis Teismas mano, kad apskaičiuojant baudą parafino šlamo pardavimų vertei pritaikytas 15 % koeficientas yra proporcingas šio pažeidimo epizodo sunkumui.

- 319 Antra, reikia pabrėžti, kad Komisija nuosekliai ir objektyviai pateisinamai atsižvelgė į reikšmingas aplinkybes. Su parafino šlamu susijusiam pažeidimo epizodui taikomas 2006 m. gairių 23 punktas, susijęs su sunkiausiomis pažeidimų formomis, kurių atveju paprastai pateisinama taikyti „viršutinėje skalės dalyje“ esantį koeficientą, t. y. nuo 15 iki 30 % pardavimų vertės. Nustatydamą 15 % parafino šlamo pardavimų vertės koeficientą Komisija paisė minėtų gairių, nes pritaikė mažiausią koeficientą, kuris pagal 2006 m. gaires paprastai gali būti taikomas horizontaliesiems susitarimams ar suderintiems veiksams dėl kainų nustatymo.
- 320 Trečia, vis dėlto ieškovės mano, kad šis koeficientas neproporcingas, atsižvelgiant į nedidelį susitikimų ir dalyvių skaičių, ribotą su parafino šlamu susijusio pažeidimo epizodo mastą ir sąlyginai mažą dalyvėms priklausančios rinkos dalį.
- 321 Kalbant apie tariamai nedidelį susitikimų, per kuriuos buvo nagrinėjamas parafino šlamo klausimas, skaičių, konstatuotina, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 283–310 punktuose pateiktos analizės, buvo daug daugiau nei du susitikimai (su šiuo skaičiumi sutinka ieškovės). Be to, Komisija teisiniu požiūriu pakankamai įrodė, kad laikotarpiu nuo 1997 m. spalio 30 d. iki 2004 m. gegužės 12 d. ieškovės dalyvavo ginčijamame sprendime nurodytame sudėtinio, vieno ir tęstinio pažeidimo epizode, susijusiame su parafino šlamu (žr. šio sprendimo 312 punktą). Todėl argumentą, siejamą su nedideliu susitikimų dėl parafino šlamo skaičiumi, reikia atmesti.
- 322 Dėl susijusio su parafino šlamu pažeidimo epizodo riboto masto, nes jis susijęs tik su pardavimais galutiniams klientams Vokietijoje ir tariamai maža *Sasol* rinkos dalimi, reikia pažymėti, kad, apskaičiuojant bazinį baudos dydį, į šias aplinkybes jau buvo atsižvelgta. Apskaičiuojant pardavimų vertę, kuriai paskui buvo pritaikytas 15 % koeficientas dėl pažeidimo sunkumo, buvo atsižvelgta tik į įmonės *Sasol* apyvartą (atspindinčią tiksliai jos rinkos dalį), kurią sudaro pardavimai atitinkamų klientų grupei (atspindintys su parafino šlamu susijusio pažeidimo epizodo ribotą mastą).
- 323 Todėl šiuos ieškovių argumentus reikia atmesti.
- 324 Ketvirta, ieškovės remiasi tuo, kad jos negamino parafino šlamo.
- 325 Šiuo klausimu reikia priminti, kad dirbtinai padidintos parafino šlamo kainos nebuvo taikomos dalyvėms vykdant tarpusavio tiekimą. Todėl nepaisant to, kad *Sasol* pati negamino parafino šlamo, ji galėjo gauti naudos iš susijusio su parafino šlamu pažeidimo epizodo, nes turėjo galimybę šio produkto gauti už konkurencingą kainą ir jį perparduoti galutiniams klientams Vokietijoje už dirbtinai padidintas dėl kartelio kainas.
- 326 Taigi šis argumentas taip pat turi būti atmestas.
- 327 Vadinas, Komisija nepažeidė proporcingumo principo, kai nustatė 15 % pardavimų vertės dauginimo koeficientą dėl susijusio su parafino šlamu pažeidimo epizodo sunkumo.
- 328 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, šį kaltinimą reikia atmesti, todėl ketvirtojo pagrindo trečia dalis turi būti atmesta.

Dėl ketvirtos dalies, siejamos su diferencijuoto bazinio baudos dydžio, atsižvelgiant į įvairių bendrovių dalyvavimo kartelyje įvairius laikotarpius, nenustatymu

- 329 Ieškovės pažymi, kad remiantis Komisijos sprendimuose suformuota praktika, kai įvairiems adresatams skiriamos baudos už įvairius pažeidimo laikotarpius, skirtinos baudos bazinį dydį Komisija turi nustatyti su pardavimais susijusią minėto bazinio dydžio dalį padalydama iš įvairių laikotarpių skaičiaus.

- 330 Nagrinėjamu atveju dėl pažeidimo trukmės Komisija pritaikė, viena vertus, koeficientą 13 bendrovei *Sasol Wax* už visą pažeidimo laikotarpį ir, kita vertus, koeficientą 10 už laikotarpius, dėl kurių visos ieškovės buvo pripažintos solidariai atsakingomis, atsižvelgdama į tą pačią šių įvairių laikotarpių pardavimų vertę.
- 331 Komisija taip pasielgė nepaaiškinusi, kodėl tinkamai taikant Sąjungos konkurencijos teisės taisykles reikėjo skirti labai griežtas sankcijas vienai Pietų Afrikos bendrovių grupei už pažeidimo laikotarpius, kai šios grupės visiškai nebuvo Europoje (*Schümann* laikotarpis) arba kai ji ten veikė tik per bendrą įmonę (bendros įmonės laikotarpis), nors Komisija nematė pagrindo skirti sankcijų buvusiai HOS patronuojančiajai bendrovei *Vara*, kuriai priklausė trečdalis *Schümann Sasol* kapitalo.
- 332 Taip Komisija esą pažeidė pernelyg didelių baudų draudimo ir bausmių individualizavimo principus.
- 333 Iš pradžių reikia priminti, kad pagal 2006 m. gairių 6 punktą su pažeidimu susijusių pardavimų vertės ir pažeidimo trukmės derinys yra laikomas tinkama pakaitine verte, parodančia ekonominę pažeidimo svarbą ir santykinę kiekvienos darant pažeidimą dalyvavusios įmonės reikšmę. Be to, pagal šių gairių 13 punktą, siekdama nustatyti bazinį skirtinos baudos dydį, Komisija turi remtis tiesiogiai ar netiesiogiai su pažeidimu susijusių įmonės prekių ar paslaugų pardavimų verte atitinkamame geografiniame EEE teritorijos sektoriuje.
- 334 Pagal teismo praktiką tiek, kiek siekiant nustatyti skirtinų baudų proporcijas reikia remtis įmonių, dalyvavusių darant tą patį pažeidimą, apyvarta, laikotarpi, į kurį turi būti atsižvelgta, reikia apibrėžti taip, kad gauti skaičiai būtų kuo lengviau palyginami. Darytina išvada, kad konkreti įmonė gali reikalauti, jog Komisija jos atžvilgiu remtųsi kitu laikotarpiu nei tas, į kurį paprastai atsižvelgiama, tik tuo atveju, jei įrodo, kad pastaruoju laikotarpiu jos apyvarta dėl jai būdingų priežasčių neparodo tikro jos dydžio ir ekonominės galios ar jos padaryto pažeidimo masto (1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Fiskeby Board / Komisija*, T-319/94, Rink. p. II-1331, 42 punktas ir 2009 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. / Komisija*, T-175/05, neskelbiamo Rinkinyje, 142 punktas).
- 335 Ginčijamo sprendimo 634 konstatuojamojoje dalyje Komisija teigė pripažįstanti, kad 2004 m. buvo išskirtiniai metai dėl Sąjungos plėtros gegužės mėn., ir mananti, kad reikia atsižvelgti ne į 2004 m. pardavimų vertę, kaip į vienodą baudos dydžio apskaičiavimo bazę, bet į trejų paskutinių finansinių metų, per kuriuos ūkio subjektas dalyvavo darant pažeidimą, pardavimų vertę.
- 336 Todėl pagrindinio pažeidimo epizodo ir antro pažeidimo epizodo, susijusių su parafino vašku, atveju Komisija rėmėsi 2002–2004 m. *Sasol* įvykdytų parafino vaško pardavimų vidutine verte. Taigi ji gavo 167 326 016 eurų sumą. Kiek tai susiję su trečiuoju epizodu, susijusiu su parafino šlamu, ji rėmėsi 2001–2003 finansiniais metais *Sasol* įvykdytų pardavimų vidutine verte. Taip parafino šlamo atveju ji gavo 5 404 922 eurų sumą.
- 337 Pirma, reikia išnagrinėti ieškovių argumentus *Sasol Wax* situacijos požiūriu.
- 338 Ieškovės teigia, kad baudos dalis, už kurią atsakinga buvo pripažinta tik *Sasol Wax*, yra 67,5 mln. eurų, o tai sudaro maždaug 22 % jos 2007 m. apyvartos. Tokio dydžio bauda galėtų ekonomiškai sužlugdyti *Sasol Wax*, nebent *Sasol* grupė savanoriškai sumokėtų baudą nebūdama kalta ir atsakinga už *Schümann* laikotarpį.
- 339 Kiek šis argumentas susijęs su maksimaliu baudos dydžiu, reikia pateikti nuorodą į šeštojo pagrindo analizę.

- 340 Be to, reikia pažymėti, kad ieškovės nepateikia jokių argumentų tam, kad įrodytų, jog pardavimų vertė, kuria remiantis buvo apskaičiuotas *Sasol Wax* skirtos baudos bazinis dydis, tinkamai neatspindi jos padaryto pažeidimo ekonominės svarbos ar sąlyginės jos reikšmės kartelyje, kaip tai suprantama pagal 2006 m. gaires ir šio sprendimo 334 punkte nurodytą teismo praktiką.
- 341 Taip pat ieškovės neginčija, kad *Sasol Wax*, kaip ankstesnių tiesiogiai kartelyje dalyvavusių bendrovių teisių ir pareigų perėmėja, yra atsakinga už HOS ir *Schümann Sasol* padarytus pažeidimus.
- 342 Reikia pridurti, kad pagal teismo praktiką, apskaičiuojant pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį skiriamas baudas, diferencijuotas atitinkamų įmonių vertinimas neatsiejamai susijęs su Komisijai pagal šią nuostatą suteiktų įgaliojimų įgyvendinimu. Naudodamasi savo diskrecija, Komisija turi individualizuoti sankciją, atsižvelgdama į atitinkamų įmonių veiksmus ir požymius, kad kiekvienu atveju būtų užtikrintas visiškas Sąjungos konkurencijos taisyklių veiksmingumas (žr. 2007 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Britannia Alloys & Chemicals / Komisija*, C-76/06 P, Rink. p. I-4405, 44 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Tačiau ieškovės nenurodo jokios teisės normos, kuri įpareigotų Komisiją individualizuoti pardavimų vertę grupėje.
- 343 Todėl darytina išvada, kad ieškovės neįrodė, jog Komisija padarė kokią nors klaidą, kai rėmėsi įmonės *Sasol* 2002–2004 m. įvykdytų pardavimų vidutine verte, apskaičiuodama kiekvienai ją sudarančiai bendrovei skirtos baudos bazinį dydį už visą laikotarpį, kai ji dalyvavo pažeidimo epizoduose, susijusiuose su parafino vašku, t. y. nuo 1992 m. rugsėjo 3 d. iki 2005 m. balandžio 28 d.
- 344 Dėl tų pačių priežasčių ieškovės taip pat neįrodė, kad Komisija padarė kokią nors klaidą, kai rėmėsi įmonės *Sasol* 2001–2003 m. įvykdytų pardavimų vidutine verte, apskaičiuodama kiekvienai ją sudarančiai bendrovei skirtos baudos bazinį dydį už visą laikotarpį, kai ji dalyvavo pažeidimo epizoduose, susijusiuose su parafino vašku, t. y. nuo 1997 m. spalio 30 d. iki 2004 m. gegužės 12 d.
- 345 Kiek tai susiję su būtinybe *Sasol* grupei sumokėti dalį *Sasol Wax* skirtos baudos, viršijančios 10 % šios bendrovės apyvartos, Bendrasis Teismas mano, kad šis klausimas susijęs ne su bazinio baudos dydžio apskaičiavimu, bet veikiau su šeštojo pagrindo nagrinėjimu.
- 346 Todėl ieškovių argumentai turi būti atmesti, tačiau tai neturi reikšmės šeštojo pagrindo nagrinėjimo išvadoms.
- 347 Antra, reikia pažymėti, kad bendrovės *Schümann Sasol* bendros įmonės laikotarpio veiksmų inkriminavimas bendrovei *Schümann Sasol International* turi būti patvirtintas taikant ieškovių nepaneigtą prezumpciją, kad patronuojančioji bendrovė daro faktinę lemiamą įtaką jai visiškai priklausančios dukterinės bendrovės elgesiui.
- 348 Be to, ieškovės neginčija bendrovės *Schümann* atsakomybės priskyrimo bendrovei *Sasol Wax International* dėl tarp šių dviejų juridinių asmenų įvykusio teisinio perėmimo.
- 349 Todėl darytina išvada, kad ieškovės neįrodė, jog Komisija klaidingai rėmėsi ta pačia pardavimų verte *Sasol Wax* atveju ir vienintelės jos patronuojančiosios bendrovės *Sasol Wax International* atveju.
- 350 Trečia, reikia priminti pirmojo pagrindo pripažinimą pagrįstu ir ginčijamo sprendimo panaikinimą, kiek tai susiję su *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* pripažinimu atsakingomis už *Schümann Sasol* veiksmus bendros įmonės laikotarpiu (žr. šio sprendimo 127 punktą). Todėl nebekyla klausimo dėl susijusio su pardavimų verte, kuria buvo remiamasi apskaičiuojant baudos dydį, tariamo neteisėtumo, kuriuo buvo remiamasi prieš *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* dėl bendros įmonės laikotarpio.

351 Be to, kiek tai susiję su *Sasol* laikotarpiu, kai visas *Sasol Wax* kapitalas netiesiogiai priklausė *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd*, jokia teisės norma neklidė Komisijai remtis ta pačia pardavimų verte apskaičiuojant baudos dydį tiesiogiai darant pažeidimą dalyvavusiai dukterinei bendrovei ir jos patronuojančiosioms bendrovėms.

352 Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, Bendrasis Teismas mano, kad nustatydamas pardavimų vertę Komisija nepažeidė pernelyg didelių baudų draudimo ir bausmių individualizavimo principų. Taigi reikia atmesti ketvirtąjo pagrindo ketvirtą dalį, dėl to turi būti atmestas visas ketvirtasis pagrindas, tačiau tai neturi įtakos išvadai dėl pirmojo ir šeštojo pagrindų pripažinimo pagrįstais.

5. Dėl ieškinio penktojo pagrindo, siejamo su klaidingu nustatymu, kad „Sasol“ atliko organizatorės vaidmenį

353 Ieškovės teigia, kad Komisija padarė teisės klaidą ir įrodymų vertinimo klaidą, nes padarė išvadą, jog *Sasol* skirtinos baudos dalis, susijusi su parafino vašku, turi būti padidinta 50 % (t. y. 210 mln. eurų) dėl to, kad *Sasol* vaidino kartelio parafino vaško srityje organizatorės vaidmenį.

Dėl ginčijamo sprendimo

354 Komisija savo išvadas dėl *Sasol* vaidinto organizatorės vaidmens pateikė ginčijamo sprendimo 681–686 konstatuojamosiose dalyse:

„<...>

681) 2006 m. baudų apskaičiavimo gairių 28 punkte nurodyta, kad „bazinis baudos dydis gali būti padidintas, kai Komisija nustato, jog esama sunkinančių aplinkybių, pavyzdžiui: <...> pažeidimo organizatoriaus arba kurstytojo vaidmuo <...>“ Pranešime apie kaltinimus Komisija pažymėjo, kad ji „taip pat skirs ypatingą dėmesį vadovaujančiam vaidmeniui, kurį *Sasol* galėjo atlikti, kaip matyti iš išdėstytų aplinkybių“. Savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus *Sasol* ginčija tai, kad ji vaidino tokį pažeidimo organizatorės vaidmenį. *Sasol* teigia, kad ji tokį vaidmenį atliko tik dėl techninių susitikimų techninės dalies, nes geriau žinojo veiklą; be to, kadangi *Sasol* priklausė nuo konkurentų tiekimo, ji neturėjo galimybės vadovauti karteliui, nors ir pripažįsta inicijavusi diskusijas dėl kainų; net jeigu HOS – kurios apyvarta buvo nedidelė, palyginti su jos konkurentais – galėjo vaidinti organizatorės vaidmenį, bėgant laikui jos įtaka sumažėjo. Galiausiai *Sasol* tvirtina, kad jos, kaip organizatorės, vaidmuo neatsispindi turimuose įrodymuose. Atrodo, kad *Sasol* mano, jog dėl tam tikrų laikotarpių ir (arba) tam tikrų pažeidimo aspektų organizatorių vaidmenį atliko *Total* ir *ExxonMobil*.

682) Su *Sasol* argumentais negalima sutikti. Iš 4 skyriuje pateiktų įrodymų matyti, kad:

- 1) *Sasol* sušaukė beveik visus techninius susitikimus, išsiųsdama pakvietimus ir pasiūlydama darbotvarkes, o kai kuriuos iš jų organizavo rezervuodama viešbučio kambarius, išnuomodama susitikimų sales ir susitardama dėl vakarienių;
- 2) *Sasol* pirmininkavo techniniams susitikimams ir inicijavo bei organizavo diskusijas dėl kainų;
- 3) po techninių susitikimų bent jau kartais *Sasol* palaikė dvišalius ryšius;
- 4) *Sasol* bent vieną kartą atstovavo vienai iš kitų atitinkamų įmonių (žr. 129 konstatuojamąją dalį).

683) Negalima sutikti su argumentu, kad *Sasol* vienašališkai sušaukdavo bei organizuodavo techninių susitikimų techninę dalį ir jai pirmininkaudavo. Nėra pagrindo manyti, kad *Sasol* atsisakydavo organizatorės vaidmens, kai techninių susitikimų diskusijose buvo nagrinėjami

antikonkurenciniai klausimai, kurie buvo neatsiejama šių susitikimų dalis; pati *Sasol* pripažįsta, kad inicijavo diskusijas dėl kainų. To laikotarpio užrašai neparodo, kad šių susitikimų abiejų dalių organizacinė struktūra buvo skirtinga. Komisija mano, kad bet kuriuo atveju abi susitikimų dalys buvo glaudžiai susijusios ir neįmanoma jų aiškiai atskirti. Galiausiai kiti techninių susitikimų dalyviai manė, kad *Sasol* atlieka kartelio organizatorės vaidmenį. Tai matyti, be kita ko, iš elektroninio laiško, kurį atsiuntė *ExxonMobil* atstovas (žr. 600 konstatuojamąją dalį), siekdamas nutraukti savo dalyvavimą kartelyje. Nėra pagrindo teigti, jog *Sasol* kada nors mėgino priešintis kitų dalyvių suvokimui, kad ji yra kartelio organizatorė. Aplinkybė, kad *Sasol* galėjo būti priklausoma nuo kitų bendrovių tiekimo, nepaneigia fakto, jog ji vaidino kartelio organizatorės vaidmenį. Atsižvelgiant į tai, kad *Sasol* užėmė lyderės padėtį parafino vaško rinkoje, priklausymas nuo tiekimo yra tik vienas situacijos aspektas; kiti aspektai yra tai, kad *Sasol* turėjo tam tikrą galimybę daryti įtaką parafino vaško rinkai ir buvo pajėgi pirkėja. Nors gali atrodyti, kad *Sasol* ir jos pirmtakų pasaulinė apyvarta buvo nedidelė, palyginti su kitų šio sprendimo adresatorių apyvarta, nereikia pamiršti, kad tai yra svarbiausia veikėja parafino vaško rinkoje, vertinant pagal pardavimų vertę. Be to, atitinkamos įmonės ekonominis nepriklausomumas nuo savo konkurentų ar jos galimybė daryti jiems įtaką nėra išankstinė sąlyga organizatorės vaidmeniui konstatuoti. Pagal teismo praktiką tam, kad būtų konstatuotas organizatoriaus egzistavimas, nereikalaujama, kad jis nurodinėtų kitiems, kaip elgtis. Todėl Komisija nemano, kad ši organizatorės vaidmenį gali paneigti *Sasol* nurodytų pareiškimų ištraukos.

- 684) Kadangi nebuvo galima nustatyti *Sasol* vaidinto organizatorės vaidmens dėl parafino šlamo, Komisija daro išvadą, kad sunkinanti aplinkybė, susijusi su vaidintu organizatoriaus vaidmeniu, gali būti taikoma tik kitiems su pažeidimu susijusiems produktams.
- 685) Kiek *Sasol* teigia, kad dėl tam tikrų laikotarpių ar tam tikrų pažeidimo aspektų organizatorių vaidmenį vaidino kitos įmonės, Komisija pažymi, kad šie teiginiai nepagrįsti įrodymais, todėl į juos negalima atsižvelgti.
- 686) Turint omenyje tai, kas išdėstyta, *Sasol* baudos bazinis dydis turi būti padidintas 50 % bazinio baudos dydžio dalies, pagrįstos *Sasol* įvykdytais visiškai rafinuoto parafino vaško, pusiau rafinuoto parafino vaško, vaško mišinių, specialaus vaško, vandeniliu išvalyto vaško ir kieto parafino vaško pardavimais.“

Dėl teismo praktikos

- 355 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką, jei pažeidimą padarė kelios įmonės, nustatant baudų dydį turi būti nustatytas kiekvienos iš šių įmonių vaidmuo jų dalyvavimo darant pažeidimą laikotarpiu (šiuo klausimu žr. 252 punkte minėto Sprendimo *Komisija / Anic Participazioni* 150 punktą). Tuo remiantis, be kita ko, darytina išvada, kad apskaičiuojant baudos dydį turi būti atsižvelgiama į vienos ar kelių įmonių „vadovaujamą“ (organizatorės) vaidmenį kartelyje, nes tokį vaidmenį atlikusios įmonės dėl to turi prisiimti išskirtinę atsakomybę, palyginti su kitomis įmonėmis (šiuo klausimu žr. 2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Finnboard / Komisija*, C-298/98 P, Rink. p. I-10157, 45 punktą).
- 356 Remiantis šiais principais 2006 m. gairių 28 punkte „Sunkinančios aplinkybės“ pateikiamas nebaigtinis aplinkybių, kurioms esant gali būti padidintas bazinis baudos dydis, sąrašas, kur minimas ir pažeidimo organizatoriaus vaidmuo (pagal analogiją žr. 2006 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BASF / Komisija*, T-15/02, Rink. p. II-497, 280–282 punktus ir 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Shell Petroleum ir kt. / Komisija*, T-343/06, 197 punktą).
- 357 Kad būtų pripažinta kartelio organizatore, įmonė turi būti svarbi varomoji jėga kartelyje arba individualiai ir konkrečiai atsakinga už jo veikimą. Ši aplinkybė turi būti vertinama apskritai atsižvelgiant į bylos aplinkybes. Ji, be kita ko, gali būti nustatyta atsižvelgiant į tai, kad įmonė savo konkrečiomis iniciatyvomis spontaniškai suteikdavo pagrindinį impulsą karteliui, arba iš įrodymų

visumos, atskleidžiančios įmonės ryžtą užtikrinti kartelio stabilumą ir sėkmę (356 punkte minėtų sprendimų *BASF / Komisija* 299, 300, 351, 370–375 ir 427 punktai ir *Shell Petroleum ir kt. / Komisija* 198 punktas).

- 358 Tas pats galioja ir tais atvejais, kai įmonė kartelio susitikimuose dalyvavo kitos šiuose susitikimuose nedalyvavusios įmonės vardu ir pranešė jai apie tai, kas tuose susitikimuose buvo nuspręsta. Tas pats pasakytina ir kai minėta įmonė atliko pagrindinį vaidmenį konkrečiame kartelyje, pavyzdžiui, organizavo daugelį susirinkimų, rinko ir skleidė informaciją kartelio viduje ar dažniausiai pateikdavo pasiūlymus dėl jo veikimo (356 punkte minėtų sprendimų *BASF / Komisija* 404, 439 ir 461 punktai ir *Shell Petroleum ir kt. / Komisija* 199 punktas). Nustatant tokį pagrindinį vaidmenį taip pat svarbus yra pirmininkavimas susitikimams ir iniciatyvos ėmimasis, siekiant sukurti kartelį ar padėti naujai dalyvei prie jo prisijungti (šiuo klausimu žr. 2010 m. rugsėjo 8 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Deltafina / Komisija*, T-29/05, Rink. p. II-4077, 333 ir 335 punktus).
- 359 Kita vertus, tam, kad įmonė galėtų būti vertinama kaip kartelio organizatorė, nebūtina, kad ji darytų spaudimą ar net duotų nurodymus, kaip turi elgtis kiti kartelio nariai. Įmonės padėtis rinkoje ar jos turimi ištekliai taip pat nėra pažeidimo organizatorės vaidmens įrodymai, nors jie yra aplinkybių, į kurias atsižvelgiant turi būti vertinami šie įrodymai, dalis (2012 m. rugsėjo 27 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Koninklijke Wegenbouw Stevin / Komisija*, T-357/06, 286 punktas ir 356 punkte minėto Sprendimo *Shell Petroleum ir kt. / Komisija* 201 punktas; taip pat šiuo klausimu žr. 356 punkte minėto Sprendimo *BASF / Komisija* 299 ir 374 punktus).
- 360 Be to, pagal teismo praktiką, atsižvelgiant į sunkias pasekmes kartelio organizatorei skirtinos baudos dydžiui, Komisija pranešime apie kaltinimus turi nurodyti, jos nuomone, reikšmingus įrodymus, kad kaltinama įmonė, kuri gali būti pripažinta organizatore, turėtų galimybę atsakyti į tokį kaltinimą. Vis dėlto, kadangi toks pranešimas yra vienas iš galutinio sprendimo priėmimo etapų ir kadangi jis nėra galutinė Komisijos nuomonė, negalima reikalauti, kad ši institucija jau šiuo etapu teisiškai kvalifikuotų įrodymus, kuriais remsis savo galutiniam sprendimui, pripažindama įmonę kartelio organizatore (2009 m. liepos 9 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Archer Daniels Midland / Komisija*, C-511/06 P, Rink. p. I-5843, 70 ir 71 punktai).
- 361 Galiausiai reikia pabrėžti, kad į dokumentų ir pareiškimų ištraukas, kurių Komisija atitinkamais atvejais aiškiai necitavo nei ginčijamame sprendime, nei pranešime apie kaltinimus, Bendrasis Teismas gali atsižvelgti pasinaudodamas neribota jurisdikcija, jei su šiais dokumentais ir pareiškimais ieškovės galėjo susipažinti per administracinę procedūrą po to, kai gavo pranešimą apie kaltinimus (2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *SCA Holding / Komisija*, C-297/98 P, Rink. p. I-10101, 55 punktas; šiuo klausimu žr. 356 punkte minėtų sprendimų *BASF / Komisija* 354 punktą ir *Shell Petroleum ir kt. / Komisija* 176 punktą).

Dėl pareigos motyvuoti išvadą, kad „Sasol“ atliko organizatorės vaidmenį, įvykdymo

- 362 Ieškovės mano, kad Komisija pakankamai nemotyavo savo išvados, kad *Sasol* vaidino kartelio organizatorės vaidmenį.
- 363 Šiuo klausimu svarbu pažymėti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką individualaus sprendimo motyvai turi aiškiai ir nedviprasmiškai parodyti institucijos, priėmusios ginčijamą aktą, argumentus taip, kad suinteresuotieji asmenys galėtų sužinoti priimtą priemonę priežastis, o kompetentingas teismas – vykdyti jos kontrolę. Reikalavimas pateikti motyvus turi būti vertinamas atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes. Nėra reikalaujama, kad motyvuose būtų nurodytos visos reikšmingos faktinės ir teisinės aplinkybės, nes klausimas, ar jie atitinka EB 253 straipsnio reikalavimus, vertinamas atsižvelgiant ne tik į nagrinėjamo akto tekstą, bet ir į aplinkybes, kurioms esant jis buvo priimtas, bei į

visas atitinkamą sritį reglamentuojančias teisės normas (žr. 1998 m. balandžio 2 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija / Sytraval ir Brink's France*, C-367/95 P, Rink. p. I-1719, 63 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

364 Nagrinėjamu atveju konstatuotina, kad ginčijamo sprendimo 681–686 konstatuojamosiose dalyse Komisija pakankamai tiksliai pateikė įrodymus, kuriais ji rėmėsi pripažindama *Sasol* su parafino vašku susijusio pažeidimo epizodo organizatore. Komisija išdėstė aplinkybes, kurios, jos nuomone, šiuo klausimu reikšmingos, ir nurodė dokumentus, pagrindžiančius šias faktines išvadas.

365 Vadinasi, kaltinimas dėl nepakankamo motyvavimo turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

Dėl Komisijos surinktų įrodymų, siekiant pagrįsti išvadą dėl „Sasol“ atlikto organizatorės vaidmens, vertinimo iš esmės

366 Iš pradžių ieškovės teigia, kad ginčijamame sprendime surinkti įrodymai nepagrindžia išvados, kad *Sasol* buvo kartelio organizatorė, todėl Komisija šiuo klausimu padarė vertinimo ir teisės klaidų.

367 Pirma, reikia išnagrinėti ginčijamo sprendimo 682 konstatuojamojoje dalyje pateiktus įrodymus, pagal kuriuos *Sasol* šaukė beveik visus techninius susitikimus, siūsdavo kvietimus ir siūlydavo šių susitikimų darbotvarkes, organizavo kai kuriuos iš jų, rezervuodavo viešbučio kambarius, nuomodavo susitikimų sales ir susitardavo dėl vakarienių, taip pat pirmininkavo šioms susitikimams ir inicijavo bei organizavo diskusijas dėl kainų.

368 Ieškovės neginčija minėtų aplinkybių tikrumo.

369 Vis dėlto jos teigia, kad *Sasol* nustatinėjo ne kartelio diskusijų, o tik minėtų susitikimų techninės dalies darbotvarkę. Be to, „Blauer Salon“ susitikimų datų ir vietų *Sasol* nenustatinėjo vienašališkai – dėl jų sprendė visi dalyviai.

370 Be to, *Sasol* esą neorganizuodavo kartelio dalyvių diskusijų dėl kainų ir nenustatinėjo kokios nors jų struktūros. Baigusi pirmininkauti techninei susitikimo daliai *Sasol* paprastai inicijuodavo diskusijas dėl kainų, tačiau dėl kainų nustatymo vėliau buvo diskutuojama atvirai ir sprendimus šiuo klausimu visi dalyviai priimdavo tardamiesi prie apskritojo stalo. Nėra pagrindo teigti, kad *Sasol* darė kokią nors spaudimą kuriam nors kitam dalyviui siekdama konkretaus diskusijų rezultato.

371 Bendrasis Teismas mano, kad ieškovių argumentai negali paneigti svarbos to, kad būtent *Sasol* sušaukė beveik visus techninius susitikimus, siūsdavo kvietimus dalyviams, rezervuodavo viešbučio kambarius, nuomodavo susitikimų sales ir susitardavo dėl vakarienių. Šios aplinkybės įrodo, kad praktikoje *Sasol* buvo antikonkurencinių susitikimų organizatorė.

372 Be to, tai, kad *Sasol* siūsdavo kvietimus, turi ypatingą reikšmę, viršijančią praktinio organizavimo svarbą, nes tuo atveju, kai tam tikros kartelio dalyvės nedalyvaudavo viename ar keliuose vienas po kito vykusiuose techniniuose susitikimuose ir todėl nežinodavo kito techninio susitikimo vietos ir datos, jos galėdavo prisijungti prie vėlesnių susitikimų gavusios *Sasol* kvietimą.

373 Tai, kad *Sasol* nustatė darbotvarkę, susijusią bent jau su technine ir teisėta diskusijų dalimi, yra tam tikros viršenybės prieš techninių susitikimų dalyvius požymis, sustiprinantis *Sasol* įgaliojimus, jau turimus dėl jos, kaip didžiausios parafino vaško gamintojos EEE, kuriai 2004 m. priklausė 22,4 % rinkos dalis, statuso.

374 Be to, tai, kad paprastai būtent *Sasol* inicijuodavo diskusijas dėl kainų, taip pat svarbu, nes paprastai *Sasol* techninio pobūdžio teisėtas diskusijas paversdavo į antikonkurencines diskusijas. Taigi, net jeigu *Sasol* parengtoje darbotvarkėje nebuvo informacijos apie antikonkurencines diskusijas (tai yra įprastas

slaptų kartelių padariny), paprastai būtent *Sasol* nustatydavo antikonkurencinių diskusijų vietą tarp aptariamų klausimų. Be to, iš bylos medžiagos matyti, kad paprastai būtent *Sasol* pirmoji paskelbdavo apie tikslinę parafino vaško kainą arba padidinimą, taip pat apie naujų kainų taikymo klientams pradžios datą.

375 Reikia priminti ir tai, jog pagal šio sprendimo 359 punkte nurodytą teismo praktiką tam, kad įmonė galėtų būti vertinama kaip kartelio organizatorė, nebūtina, kad ji darytų spaudimą ar net duotų nurodymus, kaip turi elgtis kiti kartelio nariai. Todėl ieškovės negali pagrįstai remtis tuo, kad *Sasol* nedarė spaudimo kitiems techninių susitikimų dalyviams.

376 Antra, ieškovės neginčija, kad *Sasol* mažiausiai vieną kartą atstovavo vienai iš kitų atitinkamų įmonių, t. y. *Wintershall*. Be to, *Sasol* informuodavo kitas kartelio dalyves, kurių atstovai negalėjo dalyvauti susitikime, apie tai, kas jame sutarta, kaip nurodyta ginčijamo sprendimo 103 konstatuojamojoje dalyje ir ginčijamo sprendimo priedo 185 punkte, kiek tai susiję su *MOL*, *Eni* ir *Repsol*.

377 Trečia, ginčijamo sprendimo 683 konstatuojamojoje dalyje Komisija taip pat pažymi, kad kiti techninių susitikimų dalyviai suprato, jog *Sasol* atlieka kartelio organizatorės vaidmenį. Tai matyti, be kita ko, iš elektroninio laiško, kurį *ExxonMobil* atstovas atsiuntė siekdamas nutraukti šios bendrovės dalyvavimą kartelyje.

378 Ieškovės mano, kad Komisijos surinkti įrodymai nepagrindžia jos išvados, jog kiti dalyviai suprato, kad *Sasol* yra kartelio organizatorė. Bendrovė *ExxonMobil* elektroninį laišką nusiuntė *Sasol* vien dėl to, kad būtent *Sasol* buvo atsiuntusi ankstesnį elektroninį laišką, kuriame buvo nurodyta siūloma susitikimo darbotvarkė.

379 *ExxonMobil* elektroninis laiškas išnagrinėtas ginčijamo sprendimo 600 konstatuojamojoje dalyje. Komisija nurodė:

„*ExxonMobil* pareiškia, kad paskutinis susitikimas, kuriame dalyvavo vienas iš jos atstovų, yra vasario 27 ir 28 d. Miunchene įvykęs techninis susitikimas. Atsakydamas į [M.] (iš *Sasol*) kvietimą į 2004 m. sausio 15 d. <...> susitikimą, [Hu.] (iš *ExxonMobil*), be kita ko, teigia: „Darbotvarkės klausimai yra svarbūs mūsų įmonei. Tačiau atrodo, kad ši konkurentų grupė susitinka neturėdama pramoninės prekybos asociacijos paramos, todėl neturi nei struktūros, nei įstatų. Tokia situacija mums kelia nepatogumų ir norėtume pasiūlyti, kad apie šiuos susitikimus žinotų [*European Wax Federation*] arba jie vyktų kaip techninio komiteto dalis, arba kaip atskiras pakomitetis. *ExxonMobil* nedalyvaus šiame susitikime nesant įsteigtos pramoninės prekybos asociacijos paramos“.

380 Atsižvelgdamas į šio elektroninio laiško kontekstą Bendrasis Teismas konstatuoja, kad žodžių junginys „konkurentų [susitikimai] <...> nesant pramoninės prekybos asociacijos paramos“ reiškia, kad *ExxonMobil* norėjo nutraukti savo dalyvavimą kartelyje, kaip, beje, teisingai konstatavo Komisija. Aiškiau pasakyti nebūtų buvę protinga, atsižvelgiant į slaptą kartelių pobūdį ir baudos riziką, kurią lemtų aiškus antikonkurencinių veiksmų paminėjimas elektroniniame laiške.

381 Tai, kad šis elektroninis laiškas buvo skirtas tik *Sasol*, o ne visoms dalyvėms, neabejotinai rodo, kad *ExxonMobil* manė, jog *Sasol* yra kartelio organizatorė.

382 *Shell* ir *Sasol* pareiškimuose, į kuriuos daroma nuoroda ginčijamo sprendimo 107 konstatuojamojoje dalyje, yra neprieštaraujančių įrodymų, nes abi įmonės teigė, kad susitikimus paprastai organizavo ir jiems pirmininkavo *Sasol* atstovas.

383 Todėl reikia atmesti ieškovių argumentus šiuo klausimu ir patvirtinti Komisijos išvadą, kad kiti dalyviai manė, jog *Sasol* yra kartelio organizatorė.

- 384 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad Komisija surinko neprieštaraujančių įrodymų visumą, kuri, atsižvelgiant į atitinkamą teismo praktiką, pateisina išvadą, kad *Sasol* buvo svarbi varomoji jėga kartelyje ir prisiėmė ypatingą ir konkrečią atsakomybę už jo veikimą, todėl Komisija pagrįstai nusprendė, kad *Sasol* buvo su parafino vašku susijusių kartelio dalių organizatorė.
- 385 Kiti ieškovių argumentai nepaneigia šios išvados.
- 386 Pirma, anot ieškovių, *Sasol* ir kitas dalyves skiria tik tai, kad *Sasol* organizuodavo susitikimus ir jiems pirmininkaudavo, kad ji dažniau inicijuodavo diskusijas dėl kainų ir sutartų kainų padidinimo įgyvendinimą ir kad ji paprastai pirmoji pritaikydavo su visomis dalyvėmis sutartas kainas.
- 387 Iš pradžių konstatuotina, kad ginčijamas sprendimas nėra pagrįstas vien šiais teiginiais, kaip matyti iš pirmą pateiktos analizės.
- 388 Toliau, kaip teisingai pažymi Komisija, be *Sasol*, nėra jokios kitos įmonės, dėl kurios būtų surinkta tiek įrodymų, patvirtinančių organizatorės vaidmenį. Iš ginčijamo sprendimo priedo matyti, kad aiškių įrodymų, patvirtinančių, jog susitikimus organizavo kitos dalyvės, yra tik dėl penkių susitikimų, t. y. vieną organizavo MOL, tris – *Total* ir vieną – *Shell* (iš viso jų buvo 51), o kvietimai ir elektroniniu laišku perduotos darbotvarkės leidžia priskirti *Sasol* vienuolikos susitikimų inicijavimą ir organizavimą.
- 389 Todėl šį argumentą reikia atmesti.
- 390 Antra, ieškovės teigia, kad *Sasol* negalėjo vadovauti karteliui, nes ji priklausė nuo kitų vertikaliai integruotų kartelio dalyvių, iš kurių ji gaudavo parafino šlamą, t. y. parafino vaško žaliavą.
- 391 Tokiam argumentui negalima pritarti. *Sasol* rinkos dalis EEE parafino vaško rinkoje 2004 m. sudarė 22,4 %, todėl *Sasol*, kaip pripažįsta ieškovės, buvo didžiausia parafino vaško tiekėja ir „rinkos organizatorė“. Be to, ji buvo didelė parafino šlamo pirkėja, pavyzdžiui, anot jos pačios, ji buvo didžiausia *Shell* ir *ExxonMobil* gaminamo parafino šlamo pirkėja. Taigi dėl savo perkamosios galios ji turėjo tvirtą derybinę poziciją parafino šlamo gamintojų atžvilgiu. Be to, tai, kad vertikaliai integruoti gamintojai bendrovei *Sasol* nedarė jokio spaudimo dėl parafino šlamo kainų, pakankamai įrodo aplinkybė, kad netgi *Sasol* parafino šlamo perpardavimas galutiniams klientams Vokietijoje buvo pelninga komercinė veikla. Tuo remiantis darytina išvada, jog tai, kad *Sasol* nebuvo vertikaliai integruota, nedarė įtakos jos komercinei svarbai kartelio dalyvėms.
- 392 Trečia, ieškovės mano, kad Komisija negalėjo pagrįstai nuspręsti, jog su parafino šlamu ir parafino vašku susijusiais antikonkurenciniais susitarimais ir veiksmais buvo padarytas vienas tęstinis pažeidimas, ir kartu padaryti išvadą, kad nebuvo galima nustatyti *Sasol* organizatorės vaidmens dėl parafino šlamo. Kadangi neįmanoma vadovauti tik daliai kartelio, Komisija šiuo klausimu esą padarė vertinimo klaidą.
- 393 Kaip teisingai pažymi Komisija, sąvokoms „vienas tęstinis pažeidimas“ ir „pažeidimo organizatorė“ taikomi ne tokie patys kriterijai. Sąvoka „vienas tęstinis pažeidimas“ grindžiama vienu antikonkurenciniu tikslu, o sąvoka „pažeidimo organizatorė“ grindžiama tuo, kad įmonė yra svarbi varomoji jėga kartelyje.
- 394 Todėl jokia teisės norma neįpareigoja Komisijos įrodyti, kad *Sasol* kaip organizatorės vaidmuo apėmė visus pažeidimo epizodus. Priešingai, tai, kad Komisija nepripažino, jog *Sasol* atliko organizatorės vaidmenį dėl susijusio su parafino šlamu epizodo, nepaisant *Sasol* organizatorės vaidmens techniniuose susitikimuose, per kuriuos buvo diskutuojama ir apie parafino šlamą, rodo, kad Komisija laikėsi nešališko požiūrio.

- 395 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Komisija pateikė kelis vienas kitam neprieštaraujančius įrodymus, kurie vertinami kartu leidžia konstatuoti, kad *Sasol* buvo svarbi varomoji jėga kartelyje.
- 396 Todėl Komisija nepadarė vertinimo klaidos ar teisės klaidos, kai, remdamasi nuoseklių ir vienas kitam neprieštaraujančių įrodymų visuma, nustatė, jog ieškovė buvo kartelio organizatorė parafino vaško srityje.
- 397 Todėl šį kaltinimą reikia atmesti.

Dėl tariamai pernelyg didelio, neproporcingo ir diskriminuojančio bazinės baudos padidینimo 50 % dėl organizatorės vaidmens

- 398 Ieškovės mano, kad bazinės baudos padidینimas 210 mln. eurų yra per didelis ir neproporcingas. Todėl jos prašo Bendrojo Teismo panaikinti baudos padidینimą 50 % arba bent jau gerokai šį padidینimą sumažinti, kad jis tinkamai ir proporcingai atspindėtų *Sasol* padaryto pažeidimo sunkumą, palyginti su kitų kartelio dalyvių padarytais pažeidimais.
- 399 Pirma, anot ieškovių, tai, kad *Sasol* tariamai vaidino organizatorės vaidmenį, Komisija nustatė remdamasi vien aplinkybėmis, kurios mažesniu mastu susijusios ir su kitomis kartelio dalyvėmis, todėl nėra kokybinio skirtumo tarp *Sasol* indėlio į kartelį ir kitų dalyvių indėlio. Taigi Komisija pažeidė vienodo požiūrio principą, nes šias aplinkybes ji inkriminavo tik *Sasol*, o ne kitoms kartelio dalyvėms.
- 400 Reikia pabrėžti, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 367–396 punktuose pateiktos analizės, Komisija įrodė, jog *Sasol*, atsižvelgiant į jos vaidintą organizatorės vaidmenį kartelyje, situacija skyrėsi nuo kitų dalyvių situacijos. Tokią išvadą buvo galima padaryti remiantis tiek kiekybiniais, tiek kokybiniais įrodymais, nes tam tikrais veiksmais, parodančiais organizatorės vaidmenį, pagrįstai buvo galima apkaltinti tik *Sasol*. Bet kuriuo atveju Komisija pagrįstai gali diferencijuoti baudos, skirtos įvairioms dalyvėms, bazinį dydį, atsižvelgdama į ypatingą tik vienos dalyvės organizacinės veiklos intensyvumą kartelyje.
- 401 Todėl atsižvelgiant į ypatingą *Sasol* situaciją, palyginti su kitomis dalyvėmis, ir turint omenyje šio sprendimo 181 punkte minėtą teismo praktiką, Komisija nepažeidė vienodo požiūrio principo.
- 402 Antra, ieškovės teigia, kad *Sasol* padarytas pažeidimas nėra sunkesnis už kitų dalyvių padarytą pažeidimą tiek, kad būtų galima pateisinti baudos padidینimą 50 %. Be to, *Sasol* finansinis pajėgumas yra gerokai mažesnis už kitų kartelio dalyvių pajėgumą, todėl baziniu baudos dydžiu jai jau pakenkta daug labiau nei visoms kitoms kartelio dalyvėms.
- 403 50 % padidintas bazinis baudos dydis sudaro 125 % *Sasol Wax* parafino vaško metinių pardavimų EEE. Tai taip pat sudaro 75 % visoms kitoms kartelio dalyvėms skirtų baudų bazinių dydžių sumos, nors *Sasol Wax* rinkos dalis yra maždaug 25–30 %.
- 404 Pagal teismo praktiką baudos dydis turi būti koreguojamas atsižvelgiant į siekiamą poveikį įmonei, kuriai ši bauda skiriama, kad bauda nebūtų nereikšminga arba, priešingai, pernelyg didelė, pirmiausia atsižvelgiant į šios įmonės finansines galimybes, kaip reikalaujama, pirma, dėl būtinybės užtikrinti baudos veiksmingumą, ir, antra, proporcingumo principo paisymo (203 punkte minėto Sprendimo *Degussa / Komisija* 283 punktas ir 2008 m. birželio 18 d. Sprendimo *Hoechst / Komisija*, T-410/03, Rink. p. II-881, 379 punktas).
- 405 Pagal šio sprendimo 316 punkte nurodytą teismo praktiką proporcingumo principo taikymas reiškia, kad baudos neturi būti pernelyg didelės, palyginti su siekiamais tikslais, t. y. palyginti su Sąjungos konkurencijos taisyklių paisymu, o įmonei skirta bauda už konkurencijos teisės pažeidimą turi būti

proporcinga pažeidimui, vertinamam kaip visuma, atsižvelgiant visų pirma į jo sunkumą ir trukmę. Konkrečiai kalbant, proporcingumo principas reiškia, kad Komisija privalo nustatyti baudą, proporcingą veiksniams, į kuriuos buvo atsižvelgta vertinant pažeidimo sunkumą, ir šiuo atžvilgiu tuos veiksnius taikyti nuosekliai bei objektyviai pateisinamai.

406 Šioje byloje reikia pažymėti, kad tai, jog bazinis baudos dydis sudaro 125 % *Sasol Wax* parafino vaško metinių pardavimų EEE, iš esmės išplaukia iš paprasčiausios aplinkybės, kad ji dalyvavo kartelyje trylika metų, o dalyvavimo trukmė yra pardavimų vertei taikomas daugiklis.

407 O tai, kad padidininimas dėl organizatorės vaidmens sudaro 75 % visoms kitoms kartelio dalyvėms skirtų baudų bazinių dydžių sumos, galima paaiškinti tuo, kad parafino vaško rinkos lyderės *Sasol*, kuriai priklausė 22,4 % šios rinkos, pardavimų vertė buvo daug didesnė nei kitų dalyvių pardavimų vertė.

408 Todėl ieškovių atlikti palyginimai nėra reikšmingi analizuojant bazinio baudos dydžio padidinimo 50 % dėl kartelio organizatorės vaidmens proporcingumą.

409 Kita vertus, panašiomis į šios bylos aplinkybėmis pasinaudodamas neribota jurisdikcija Bendrasis Teismas jau yra patvirtinęs, kad bazinio baudos dydžio padidininimas 50 % tinkamai atspindėjo pažeidimo papildomą žalingą poveikį, kurį lemia kartelio organizatorės vaidmuo (359 punkte minėto Sprendimo *Koninklijke Wegenbouw Stevin / Komisija* 302 punktas).

410 Be to, reikia pažymėti, kad bazinio baudos dydžio padidininimas nėra susijęs su įmonės, kuri pripažinta atsakinga už pažeidimą, finansiniu pajėgumu. Šiuo atžvilgiu naudojamas apskaičiavimo elementas yra viso baudos dydžio apribojimas 10 % įmonės metinės apyvartos. Todėl šiuo klausimu pateikti ieškovių argumentai yra netinkami.

411 Vadinasi, atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes ir Komisijos surinktus įrodymus, patvirtinančius, kad *Sasol* atliko kartelio organizatorės vaidmenį, reikia daryti išvadą, jog Komisija nepažeidė proporcingumo principo ir per daug nepadidino bazinio baudos dydžio, kai šį dydį padidino 50 % dėl organizatorės vaidmens.

412 Todėl reikia atmesti kaltinimus, siejamus su vienodo požiūrio ir proporcingumo principų pažeidimu.

413 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia atmesti visą penktąją pagrindą.

6. Dėl ieškinio septintojo pagrindo, siejamo su tuo, kad „Sasol“ nebuvo pritaikytas visiškas atleidimas nuo tam tikrų baudos dalių

414 Ieškovės teigia, kad Komisija padarė teisės klaidą ir pažeidė 2002 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo 23 punktą, nes skirdama *Sasol* baudą rėmėsi tam tikrais įrodymais, kuriuos ši bendrovė pateikė savanoriškai, apie kuriuos Komisija nežinojo, kol *Sasol* nepateikė pareiškimų, ir kurie turėjo didelę ir tiesioginę įtaką pažeidimo sunkumui ir trukmei.

415 Ginčijamo sprendimo 741 konstatuojamojoje dalyje Komisija padarė išvadą, kad po to, kai buvo atlikti patikrinimai, *Sasol* pateikti įrodymai dviejuose 2005 m. balandžio ir gegužės mėn. pareiškimuose ir jų prieduose turėjo didelę papildomą vertę, kaip tai suprantama pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, nes jie padidino Komisijos galimybę įrodyti su karteliu susijusias aplinkybes.

416 Be to, ginčijamo sprendimo 743 konstatuojamojoje dalyje Komisija tvirtina, kad pirmuosius įrodymus, turėjusius tiesioginės įtakos kartelio trukmės nustatymui, pateikė ne *Sasol* – jie buvo rasti per patikrinimus, t. y. jie matomi iš MOL užrašų ir *Sasol* „Blauer Salon“ susitikimų protokolų, ir buvo pateikti *Shell* prašyme atleisti nuo baudos.

417 Tuo remdamasi ginčijamo sprendimo 749 konstatuojamojoje dalyje Komisija *Sasol* skirtiną baudą sumažino 50 %, t. y. maksimaliu sumažinimo dydžiu, kuris pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo gali būti pritaikytas įmonei, kuri nėra pirmoji kartelį atskleidusi įmonė; šiuo atveju pirmoji apie jį pranešė *Shell*.

Dėl pirmos dalies, susijusios su iki 2000 m. vykusiais techniniais susitikimais

418 Ieškovės teigia, kad seniausias susitikimas, minimas *Shell* prašyme dėl atleidimo nuo baudos arba jos sumažinimo, įvyko 2000 m. vasario 3 ir 4 d. Budapešte. *Shell* pareiškime nebuvo jokių konkrečių įrodymų apie susitikimus, vykusius iki šios datos. Taigi Komisija turėjo remtis *Sasol* pareiškimais tam, kad įrodytų tam tikrų susitikimų turinį, visų pirma dėl laikotarpio nuo 1995 m. iki 2000 m.

419 Kiek tai susiję su rastais per patikrinimus MOL užrašais ir „Blauer Salon“ susitikimų protokolais, kurie yra įrodymai, gauti anksčiau už *Sasol* savanoriškus pranešimus, ieškovės mano, kad šie šaltiniai apima ne visus Komisijos sprendime minėtus susitikimus ir kad šiuose užrašuose pateikta informacija daugeliu atvejų nebuvo pakankamai aiški, kad būtų galima nustatyti pažeidimo trukmę. Be to, ieškovės pateikia nuorodą į septynis techninius susitikimus, vykusius nuo 1996 m. iki 2001 m., kurių pagrindinius elementus, kaip antai datą, vietą, dalyvius ir antikonkurencinį turinį, Komisija pakankamai patikimai galėjo nustatyti tik dėl *Sasol* prašymų atleisti nuo baudos ar ją sumažinti.

420 Taigi ieškovės mano, kad, remdamasi būtent *Sasol* pateiktais įrodymais, Komisija galėjo teisiniu požiūriu pakankamai įrodyti, jog pažeidimas buvo daromas nuo 1992 m. iki 1999 m. Todėl jos Bendrojo Teismo prašo pakeisti ginčijamą sprendimą ir visiškai jas atleisti nuo baudų už pažeidimo dalį, susijusią su laikotarpiu nuo 1992 m. iki 1999 m.

421 Konstatuotina, kad ieškovių argumentų nepatvirtina nei ginčijamo sprendimo turinys, nei jame cituojami dokumentai.

422 Pirma, kiek tai susiję su laikotarpiu nuo pirmojo 1992 m. susitikimo iki aštuntojo susitikimo, įvykusio 1995 m. sausio 27 d., Komisija turėjo informacijos apie kartelį iš kitų šaltinių nei *Sasol* prašymas atleisti nuo baudos arba ją sumažinti, t. y. iš surastų per patikrinimus MOL užrašų ir *Sasol* „Blauer Salon“ susitikimų protokolų. Ši informacija buvo susijusi su 1992 m. rugsėjo 3 ir 4 d. (ginčijamo sprendimo 126 konstatuojamoji dalis), 1993 m. kovo 26 d. (ginčijamo sprendimo 129 konstatuojamoji dalis), 1993 m. birželio 2 d. (ginčijamo sprendimo 130 konstatuojamoji dalis), 1993 m. spalio 25 d. (ginčijamo sprendimo 131 konstatuojamoji dalis), 1994 m. birželio 24 d. (ginčijamo sprendimo 132 konstatuojamoji dalis), 1994 m. rugsėjo 30 d. (ginčijamo sprendimo 133 konstatuojamoji dalis) ir 1995 m. sausio 27 d. (ginčijamo sprendimo 134 konstatuojamoji dalis) techniniais susitikimais. Ginčijamame sprendime paminėti su šiais susitikimais susiję MOL užrašai ir „Blauer Salon“ susitikimų protokolai leido Komisijai nustatyti šių susitikimų dalyvius, datą, ir vietą ar net didžiąją dalį diskusijų turinio ir jų antikonkurencinį pobūdį.

423 Kiek tai susiję su laikotarpiu nuo devintojo susitikimo, įvykusio 1995 m. kovo 16 ir 17 d., iki dvidešimt antrojo susitikimo, įvykusio 1999 m. spalio 27 ir 28 d., iš *Sasol* pareiškimų Komisija sužinojo tik apie tris susitikimus, t. y. įvykusius 1999 m. sausio 12 ir 13 d. (ginčijamo sprendimo 150 konstatuojamoji dalis), 1999 m. kovo 2 ir 3 d. (ginčijamo sprendimo 151 konstatuojamoji dalis) ir 1999 m. rugsėjo 23 ir 24 d. (ginčijamo sprendimo 155 konstatuojamoji dalis). Kita vertus, keturių susitikimų, įvykusių 1995 m. birželio 22 ir 23 d. (ginčijamo sprendimo 136 konstatuojamoji dalis), 1996 m. gegužės 14 ir 15 d. (ginčijamo sprendimo 140 konstatuojamoji dalis), 1998 m. vasario 12 ir 13 d. (ginčijamo sprendimo 146 konstatuojamoji dalis) ir 1999 m. liepos 8 ir 9 d. (ginčijamo sprendimo 154 konstatuojamoji dalis), turinį Komisija galėjo nustatyti remdamasi per patikrinimus surastais MOL užrašais. Be to, remdamasi per patikrinimus surinktais įrodymais Komisija taip pat galėjo atkurti dviejų iš šių susitikimų turinį.

- 424 Darytina išvada, kad įrodymai, kuriuos Komisija turėjo iki to laiko, kol *Sasol* nepateikė pareiškimų, leido jai nustatyti, jog pažeidimas buvo daromas iki 2000 m. vasario 3 d. Todėl ieškovių argumentai neturi faktinio pagrindo.
- 425 Antra, ieškovės taip pat negali remtis tuo, kad MOL užrašuose ir „Blauer Salon“ susitikimų protokoluose esanti informacija yra fragmentiška.
- 426 Reikia pažymėti, kad MOL užrašai yra surašyti ranka ir parengti susitikimuose dalyvavusio asmens, o jų turinys struktūruotas ir pakankamai išsamus. Todėl jų įrodomoji galia labai didelė. Kiek tai susiję su *Sasol* „Blauer Salon“ susitikimų protokolais, tai yra pažeidimo laikotarpio dokumentai, parengti *in tempore non suspecto*, t. y. netrukus po to, kai įvyko techninis susitikimas, su kuriuo jie susiję. Todėl jų įrodomoji galia didelė.
- 427 Be to, pagal šio sprendimo 230 punkte nurodytą teismo praktiką, atsižvelgiant į slaptą kartelių pobūdį, negalima reikalauti, kad Komisija pateiktų įrodymų, aiškiai patvirtinančių atitinkamų subjektų kontaktus. Bet kuriuo atveju Komisijos turimus fragmentiškus ir pavienius įrodymus gali papildyti dedukcijos būdu padarytos išvados, leidžiančios atkurti atitinkamas aplinkybes. Todėl antikonkurencinė praktika arba susitarimas gali būti nustatomi iš tam tikro skaičiaus sutapimų ir požymių, kurie, nagrinėjami kartu ir nesant kito logiško paaiškinimo, gali įrodyti konkurencijos taisyklių pažeidimą.
- 428 Minėti užrašai ir protokolai sudaro įrodymų visumą, kuria remdamasi Komisija galėjo padaryti pagrįstą išvadą, kad kartelis jau veikė nuo 1992 m. iki 1999 m.
- 429 Žinoma, du *Sasol* pranešimai palengvino Komisijos darbą, nes juose buvo pateikta papildomų įrodymų ir paaiškinimų, padėjusių suprasti kitus turimus įrodymus. Tačiau ši indėlį tinkamai atspindi bendrovei *Sasol* skirtas 50 % baudos sumažinimas dėl jos bendradarbiavimo.
- 430 Todėl septintojo pagrindo pirmą dalį reikia atmesti.

Dėl antros dalies, susijusios su rinkų ir klientų pasidalijimu

- 431 Reikia priminti, kad pagal ginčijamo sprendimo 653 konstatuojamąją dalį, kadangi įrodyta, jog *ExxonMobil*, MOL, *Repsol*, RWE, *Sasol*, *Shell* ir *Total* taip pat dalyvavo dalijantis klientus ar rinkas, o šis pasidalijimas sudaro antrą pažeidimo epizodą, buvo nustatyta, kad pardavimų vertės dalis, į kurią atsižvelgiama šių įmonių atveju, yra 18 %, o ne 17 % (tokia norma buvo pritaikyta įmonėms, kurios dalyvavo tik pirmame pažeidimo epizode).
- 432 Ieškovės pažymi, kad pagal ginčijamo sprendimo 741 konstatuojamąją dalį informacija, kurią šiuo klausimu pateikė *Shell* prieš joms pateikiant pareiškimus, yra fragmentiška. Jos taip pat teigia, kad išsamūs įrodymai apie klientų ar rinkų pasidalijimą yra pateikti 2005 m. balandžio 30 d. ir gegužės 12 d. *Sasol* pareiškimuose.
- 433 Šiuo klausimu pakanka pažymėti, kad įrodymai, aiškiai patvirtinantys, kad per techninius susitikimus buvo pasidalyta klientais, pateikti MOL užrašuose, cituojamuose ginčijamo sprendimo 145 ir 147 konstatuojamosiose dalyse, *Sasol* protokole, cituojamame ginčijamo sprendimo 168 konstatuojamojoje dalyje, ir *Total* užrašuose, minimuose to paties sprendimo 170 konstatuojamojoje dalyje. Šie įrodymai buvo gauti per patikrinimus, t. y. prieš *Sasol* pateikiant pareiškimus.
- 434 Todėl ieškovių argumentai neturi faktinio pagrindo.

- 435 Dėl minėtuose užrašuose esančios informacijos fragmentiškumo pakanka pateikti nuorodą į išvadas, padarytas šio sprendimo 426 ir 427 punktuose.
- 436 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti antrą dalį, todėl turi būti atmestas visas septintasis pagrindas.

Dėl naudojimosi neribota jurisdikcija ir galutinio baudos dydžio nustatymo

- 437 Primintina, kad Komisijos priimtų sprendimų teisėtumo kontrolę papildo neribota jurisdikcija, kuri Sąjungos teismui suteikta pagal Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį, remiantis EB 229 straipsniu (dabar SESV 261 straipsnis). Ši jurisdikcija, be baudos teisėtumo paprastos kontrolės, teismui suteikia teisę pakeisti Komisijos vertinimą savuoju, todėl ir panaikinti, sumažinti ar padidinti skirtą vienkartinę ar periodinę baudą. Taigi, remiantis Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtintu veiksmingos teisminės apsaugos principu, Sutartyse nustatyta kontrolė reiškia, kad Sąjungos teismas vykdo ir teisinių, ir faktinių aplinkybių kontrolę ir kad jis turi teisę vertinti įrodymus, panaikinti ginčijamą sprendimą ir pakeisti baudų dydį (šiuo klausimu žr. 2007 m. vasario 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Groupe Danone / Komisija*, C-3/06 P, Rink. p. I-1331, 60–62 punktus ir 2003 m. spalio 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *General Motors Nederland ir Opel Nederland / Komisija*, T-368/00, Rink. p. II-4491, 181 punktą).
- 438 Todėl naudodamasis neribota jurisdikcija Bendrasis Teismas sprendimo priėmimo dieną turi įvertinti, ar ieškovėms skirtos baudos dydis teisingai atspindi nagrinėjamo pažeidimo sunkumą ir trukmę taip, kad tos baudos būtų proporcingos atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 3 dalyje nustatytus kriterijus (šiuo klausimu žr. 1999 m. kovo 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Aristrain / Komisija*, T-156/94, Rink. p. II-645, 584–586 punktus ir 2003 m. liepos 9 d. Sprendimo *Cheil Jedang / Komisija*, T-220/00, Rink. p. II-2473, 93 punktą).
- 439 Vis dėlto reikia pabrėžti, kad naudojimasis neribota jurisdikcija nereiškia *ex officio* kontrolės, ir priminti, kad procesas Sąjungos teismuose vyksta pagal rungimosi principą (2011 m. gruodžio 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Chalkor / Komisija*, C-386/10 P, Rink. p. I-13085, 64 punktas).

1. Dėl ieškinio šeštojo pagrindo pirmos dalies, siejamos su tuo, kad atskirai nebuvo nustatyta maksimali riba dėl „Schümann“ laikotarpio

- 440 Ieškovės primena, kad *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Wax International* nebuvo pripažintos atsakingomis už baudos dalį, susijusią su *Schümann* laikotarpiu (t. y. 67,5 mln. eurų), kuri atitinka 22 % *Sasol Wax* apyvartos; tik ši bendrovė, kaip HOS teisių ir pareigų perėmėja, yra atsakinga už *Schümann* laikotarpiu darytą pažeidimą. Vis dėlto Komisija suklydo, kai nenustatė ir netaikė 10 % maksimalios ribos, numatytos Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje, kiek tai susiję su *Schümann* laikotarpiu.
- 441 *Sasol Wax* už *Schümann* laikotarpį skirta bauda yra per didelė ir gali ekonomiškai ją sužlugdyti, nebent *Sasol Ltd* nuspręstų savanoriškai ją sumokėti, o tai reikštų, kad *Sasol Ltd* netiesiogiai prisiima atsakomybę už *Schümann* laikotarpį.
- 442 Todėl Komisija esą pažeidė Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį ir bausmių individualizavimo principą. Dėl to ieškovės Bendrojo Teismo prašo panaikinti ginčijamą sprendimą, kiek juo bendrovei *Sasol Wax* yra skirta bauda, kuri viršija H.-O. Schümann ir jo kontroliuojamos bendrovių grupės 2007 m. apyvartos 10 % maksimalią ribą. Per posėdį ieškovės alternatyviai paprašė šią baudos dalį sumažinti tiek, kad ji neviršytų 10 % *Sasol Wax* apyvartos.

- 443 Komisija mano, kad apskaičiuodama 10 % maksimalią ribą, numatytą Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje, ji, kaip matyti iš teismo praktikos, turi atsižvelgti į ekonominį vienetą, egzistavusį ginčijamo sprendimo priėmimo momentu. Be to, Komisija pažymi, kad nei H.-O. Schumann, nei *Vara* nėra ginčijamo sprendimo adresatai ir tik dėl šios priežasties ji negali taikyti 10 % jų apyvartos maksimalios ribos.
- 444 Pagal teismo praktiką maksimali 10 % apyvartos riba yra taikoma atitinkamos įmonės bendrai apyvartai, nes tik ši bendra apyvarta parodo šios įmonės dydį ir įtaką rinkai (žr. 227 punkte minėto Sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. / Komisija* 5022 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Be to, tokia maksimalia riba siekiama būtent apsaugoti įmones nuo pernelyg didelės baudos, kuri galėtų jas ekonomiškai sužlugdyti (271 punkte minėto Sprendimo *Tokai II* 389 punktas ir 2011 m. liepos 13 d. Sprendimo *Schindler Holding ir kt. / Komisija*, T-138/07, Rink. p. II-4819, 193 punktas).
- 445 Darytina išvada, kad maksimalios 10 % ribos nustatymo tikslą galima pasiekti tik jei, pirma, ši riba taikoma kiekvienai sprendimo, kuriuo skiriama bauda, adresatei. Tik tuo atveju, jei, antra, paaiškėja, kad įmonę, kaip už baudžiamą pažeidimą atsakingą ekonominį subjektą, šio sprendimo priėmimo momentu sudaro kelios sprendimo adresatės, ši riba gali būti apskaičiuojama remiantis šios įmonės, t. y. visų jos sudedamųjų dalių, bendra apyvarta. Kita vertus, jei per tą laiką minėtas ekonominis vienetą buvo išskaidytas, kiekviena sprendimo adresatė turi teisę, kad nagrinėjama maksimali riba jai būtų taikoma individualiai (271 punkte minėto Sprendimo *Tokai II* 390 punktas; 2010 m. rugsėjo 13 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Trioplast Wittenheim / Komisija*, T-26/06, neskelbiamo Rinkinyje, 113 punktas ir 2011 m. lapkričio 16 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Kendrion / Komisija*, T-54/06, neskelbiamo Rinkinyje, 92 punktas).
- 446 Pirma, nagrinėjamu atveju neginčijama, kad *Schumann* laikotarpiu, per kurį buvo daromas pažeidimas, HOS, kuri tapo *Sasol Wax*, nesudarė ekonominio vieneto su *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Wax International*. Vis dėlto ginčijamo sprendimo priėmimo momentu *Sasol Wax* sudarė ekonominį vienetą su kitomis ieškovėmis.
- 447 Antra, reikia pažymėti, kad sprendimai, kuriais Komisija remiasi savo rašytinėse pastabose (33 punkte minėto Sprendimo *HFB ir kt. / Komisija* 528 punktas; 2008 m. liepos 8 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Knauf Gips / Komisija*, T-52/03, neskelbiamo Rinkinyje, 353 punktas ir 271 punkte minėto Sprendimo *Tokai II* 389 punktas), nėra susiję su situacijomis, kai tiesiogiai atsakinga bendrovė pažeidimo laikotarpiu dar nesudarė ekonominio vieneto su patronuojančiomis bendrovėmis, kurioms priklausė jos kapitalas sprendimo priėmimo momentu. Todėl tuose sprendimuose padarytos išvados negali būti pažodžiui pritaikytos faktinei situacijai, kuri skiriasi šiuo esminiu aspektu.
- 448 Trečia, reikia pridurti, kad viena iš pozityvių pasekmių, išplaukiančių iš taisyklių, pagal kurias reikia neatsižvelgti į tai, kad dvi bendrovės formaliai yra atskirtos, ir solidariai skirti baudas vieną įmonę sudarančiai dukterinei bendrovei ir jos patronuojančiajai bendrovei (žr. šio sprendimo 31 ir 36 punktus), yra tai, kad pašalinama rizika, jog bendrovė galės išvengti baudų ar jas sumažinti sutelkdama neteisėtą veiklą nedidelę apyvartą turinčioje dukterinėje bendrovėje. Taisyklė, pagal kurią maksimali baudos riba turi būti nustatyta atsižvelgiant į bendrą įmonės apyvartą, laikytina užtikrinančia tokių rezultatą. Tokį tikslą trukdoma pasiekti taikant skirtingą maksimalų baudos dydį už pažeidimo laikotarpį iki ekonominio vieneto, kurį sudaro tiesiogiai kartelyje dalyvavusi dukterinė bendrovė ir patronuojančioji bendrovė, kuriai ji priklauso Komisijos sprendimo priėmimo momentu, sukūrimo, jei dukterinės bendrovės turtas nėra perduodamas kitiems ūkio subjektams po to, kai ji įsigyjama, ir vėliau, kai nustatomas kartelis.
- 449 Ketvirta, Komisija neginčija ieškovių teiginio, kad, atsižvelgiant į tai, jog *Sasol Wax* negali sumokėti už *Schumann* laikotarpį skirtos baudos dalies, sudarančios 22 % metinės jos apyvartos, kontroliuojanti bendrovė *Sasol Ltd* vietoj *Sasol Wax* turėtų sumokėti baudos dalį, t. y. tą, kuri viršija 10 % maksimalią ribą ir kurios esą negali sumokėti *Sasol Wax*.

450 Penkta, taip pat reikia pabrėžti, kad *Schümann* laikotarpiu *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* negalėjo gauti naudos iš neteisėtos veiklos, nes jos dar nebuvo *Sasol Wax* savininkės.

451 Šešta, reikia atsižvelgti į tai, kad pagal nacionalinę teisę solidari atsakomybė už baudos, skirtos už EB 81 straipsnio pažeidimą, sumokėjimą kiekvienam solidariai atsakingam skolininkui, iš kurio pareikalauta sumokėti, suteikia teisę pateikti reikalavimą kitam skolininkui dėl jo vardu sumokėtos baudos dalies gražinimo (šiuo klausimu žr. 2013 m. balandžio 11 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Mindo / Komisija*, C-652/11 P, 36 ir 37 punktus). Nagrinėjamu atveju ieškovės būtent ir teigia, kad kiltų sunkumų pareikšti regresinį ieškinį *Vara* ir H.-O. Schümann, nes Komisija jų nepripažino atsakingais, ir ši institucija to neginčia.

452 Todėl dėl skirtingo Komisijos požiūrio (žr. šio sprendimo 187 ir 197 punktus) ir dėl to, kad nenustatyta atskira maksimali riba baudos daliai, susijusiai su *Schümann* laikotarpiu, padidėja *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* finansinė atsakomybė už HOS padarytą pažeidimą. Baudos dalį, viršijančią 10 % *Sasol Wax* apyvartos, turėtų sumokėti jos patronuojančiosios bendrovės, o nepripažinus *Vara* ir H.-O. Schümann solidariai atsakingais gali būti padarytas poveikis galutiniam baudos paskirstymui nacionaliniuose teismuose ieškovių, visų pirma trijų dabartinių *Sasol Wax* patronuojančiųjų bendrovių, nenaudai.

453 Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, Bendrasis Teismas mano, kad konkrečiomis šios bylos aplinkybėmis bendrovei *Sasol Wax* už *Schümann* laikotarpiu darytą pažeidimą skirtos baudos dalį reikia apriboti 10 % jos 2007 m. apyvartos. Kadangi ši apyvarta yra 308 600 000 eurų, reikia nustatyti, kad *Sasol Wax* už šį pažeidimo laikotarpį skirta baudos dalis yra 30 860 000 eurų.

454 Taip nustatyta baudos dalis suderinama su vėlesniu Komisijos vertinimu, susijusiu su tuo, kokią poveikį šis sprendimas daro šiuo atžvilgiu.

2. Dėl ieškinio šeštojo pagrindo antros dalies, siejamos su tuo, kad nebuvo nustatyta atskira maksimali riba, kiek tai susiję su bendros įmonės laikotarpiu, išnagrinētu pirmąjį pagrindą pripažįstant pagrįstu

455 Ieškovės pakartoja, kad *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* negali būti pripažintos atsakingomis už bendros įmonės laikotarpį ir *Sasol* laikotarpį. Todėl su šiais laikotarpiais susijusi baudos dalis turėjo neviršyti 10 % *Sasol Wax* apyvartos arba, jei Bendrasis Teismas manytų, kad *Schümann Sasol* ir *Schümann Sasol International*, taip pat *Sasol Wax* ir *Sasol Wax International* šiais laikotarpiais sudarė vieną ekonominį vienetą, – 10 % 2007 m. *Sasol Wax International* apyvartos.

456 Kaip matyti iš antrojo pagrindo nagrinėjimo, reikia patvirtinti ginčijamą sprendimą, kiek Komisija pripažino, kad *Schümann Sasol* ir *Schümann Sasol International*, taip pat jų teisių ir pareigų perėmėjos *Sasol Wax* ir *Sasol Wax International* sudarė vieną ekonominį vienetą.

457 Vis dėlto reikia priminti, kad, atsižvelgiant į galutines išvadas dėl pirmojo pagrindo, ginčijamas sprendimas turi būti pakeistas, kiek Komisija pripažino *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd* atsakingomis už vieno ekonominio vieneto, kurį sudaro *Schümann Sasol* ir *Schümann Sasol International*, padarytą pažeidimą.

458 Pirmą, reikia pažymėti, kad *Sasol Wax* ir *Sasol Wax International* už bendros įmonės laikotarpį skirta baudos dalis (179 657 803 eurų) gerokai viršija 10 % *Sasol Wax International* apyvartos (2007 m. – 480 800 000 eurų).

- 459 Antra, Komisija neginčija ieškovių teiginio, kad, atsižvelgiant į tai, jog *Sasol Wax International* negali sumokėti visos baudos, susijusios su bendros įmonės laikotarpiu, kontroliuojanti bendrovė *Sasol Ltd* vietoj jos turėtų sumokėti baudos dalį, t. y. tą, kuri viršija 10 % maksimalią ribą ir kurios esą negali sumokėti *Sasol Wax International*.
- 460 Trečia, konstatuotina, kad nagrinėjant pirmąjį pagrindą nustatyta vertinimo klaida kelia abejonių dėl įmonės, dariusios pažeidimą bendros įmonės laikotarpiu, sudėties. Be to, solidari įvairių bendrovių atsakomybė už *Schümann Sasol* padarytą pažeidimą galėtų būti pripažinta, jei prieš tai būtų padaryta išvada, kad pažeidimo darymo laikotarpiu visos jos sudarė vieną įmonę, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnį. Kadangi šiuo atveju įmonė buvo apibrėžta netinkamai, negalima atmesti to fakto, kad nesant šių vertinimo klaidų Komisija būtų nustačiusi solidarią *Vara* ir H.-O. Schümann atsakomybę už *Schümann Sasol* tiesiogiai darytą pažeidimą.
- 461 Ketvirta, atsižvelgdamas į šio sprendimo 451 punkte nurodytą teismo praktiką Bendrasis Teismas konstatuoja, kad dėl vertinimo klaidų, padarytų apibrėžiant bendros įmonės laikotarpiu pažeidimą dariusią įmonę, ir dėl to, kad nenustatyta atskira maksimali riba baudos daliai, susijusiai su šiuo laikotarpiu, padidėja finansinės pasekmės ieškovėms už *Schümann Sasol* tiesiogiai darytą pažeidimą. Baudos dalį, viršijančią 10 % *Sasol Wax International* apyvartos, turėtų sumokėti jos patronuojančiosios bendrovės, o nepripažinus *Vara* ir H.-O. Schümann solidariai atsakingais, gali būti padarytas poveikis galutiniam baudos paskirstymui nacionaliniuose teismuose ieškovių, visų pirma *Sasol Holding in Germany* ir *Sasol Ltd*, nenaudai.
- 462 Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, Bendrasis Teismas daro išvadą, kad konkrečiomis šios bylos aplinkybėmis bendrovėms *Sasol Wax* ir *Schümann Sasol International* už bendros įmonės laikotarpiu darytą pažeidimą skirtą baudos dalį reikia apriboti 10 % 2007 m. *Schümann Sasol International* apyvartos. Kadangi ši apyvarta yra 480 800 000 eurų, atitinkama bendrovėms *Sasol Wax* ir *Sasol Wax International* skirta baudos dalis turi būti sumažinta iki 48 080 000 eurų.
- 463 Taip nustatyta baudos dalis suderinama su vėlesniu Komisijos vertinimu, susijusiu su tuo, kokį poveikį šis sprendimas daro šiuo atžvilgiu.

3. Dėl baudos dalies, susijusios su „Sasol“ laikotarpiu

- 464 Galiausiai, dėl *Sasol* laikotarpio, kuriuo buvo daromas pažeidimas, ir su juo susijusios baudos dalies, kuri siekia 71 042 197 eurus, naudodamasis neribota jurisdikcija Bendrasis Teismas mano, kad ieškovėms skirtos baudos dydis yra tinkamas atsižvelgiant į padaryto pažeidimo sunkumą ir trukmę.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 465 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Bendrasis Teismas gali paskirstyti išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai padengti savo išlaidas.
- 466 Nagrinėjamu atveju trys iš septinių ieškovių nurodytų pagrindų buvo pripažinti pagrįstais ir buvo gerokai sumažinta kiekvienai iš jų skirta bauda. Todėl bylos aplinkybės bus tinkamai įvertintos nusprendus, kad Komisija turi padengti savo bylinėjimosi išlaidas ir du trečdalius ieškovių bylinėjimosi išlaidų, o ieškovės turi padengti trečdalį savo bylinėjimosi išlaidų.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (trečioji kolegija)

nusprendžia:

1. Panaikinti 2008 m. spalio 1 d. Komisijos sprendimo C(2008) 5476 galutinis dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (Byla COMP/C.39181 – Žvakių vaškas) 1 straipsnį, kiek Europos Komisija jame konstatavo, kad *Sasol Holding in Germany GmbH* ir *Sasol* dalyvavo darant pažeidimą iki 2002 m. liepos 1 d.
2. Sumažinti *Sasol Wax GmbH* skirtą baudą iki 149 982 197 eurų sumos, kurią solidariai turi sumokėti, pirma, *Sasol Wax International AG* (solidariai atsakinga už 119 122 197 eurų sumokėjimą) ir, antra, *Sasol* ir *Sasol Holding in Germany* (solidariai atsakinga už 71 042 197 eurų sumokėjimą).
3. Atmesti likusią ieškinio dalį.
4. Komisija padengia visas savo ir du trečdalius *Sasol*, *Sasol Holding in Germany*, *Sasol Wax International* ir *Sasol Wax* patirtų bylinėjimosi išlaidų.
5. *Sasol*, *Sasol Holding in Germany*, *Sasol Wax International* ir *Sasol Wax* padengia trečdalį savo bylinėjimosi išlaidų.

Czúcz

Labucka

Gratsias

Paskelbta 2014 m. liepos 11 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

Turinys

Faktinės bylos aplinkybės	2
1. Administracinė procedūra ir ginčijamo sprendimo priėmimas	2
2. Dėl „Sasol“ grupės ir „Vara“ struktūros ir dėl atsakomybės ginčijamame sprendime priskyrimo patronuojančiosioms bendrovėms	5
Procesas ir šalių reikalavimai	6
Dėl teisės	6
1. Dėl ieškinio pirmojo pagrindo, siejamo su tuo, kad „Sasol Ltd“, „Sasol Holding in Germany“ ir „Sasol Wax International“ buvo klaidingai pripažintos atsakingomis už pažeidimą bendros įmonės laikotarpiu	7
Pirminės pastabos	7
Ginčijamas sprendimas	8
Dėl EB 81 straipsnyje daromo kontrolės sąvokos atskyrimo nuo faktinės lemiamos įtakos darymo sąvokos	10
Dėl Komisijos išvados, susijusios su „Schümann Sasol International“ padaryto pažeidimo inkriminavimu „Sasol Holding in Germany“ ir „Sasol Ltd“, pagrįstumo	11

Dėl „Schümann Sasol International“ direktorių tarybos	12
Dėl B. I. vaidmens	13
Dėl lemiamos įtakos Schümann Sasol International direktorių tarybos sprendimams	16
Dėl veiklos valdymo reikšmės	17
Išvada dėl Schümann Sasol International direktorių tarybos	18
Dėl „Schümann Sasol International“ stebėtojų tarybos ir visuotinio susirinkimo	18
Dėl faktinės „Sasol Holding in Germany“ lemiamos įtakos „Schümann Sasol International“ elgesiui rinkoje	19
Dėl ieškovių pasiūlymo dėl įrodymų	20
2. Dėl ieškinio antrojo pagrindo, siejamo su klaidingu atsakomybės už pažeidimą „Sasol“ laikotarpiu priskyrimu „Sasol Ltd“, „Sasol Holding in Germany“ ir „Sasol Wax International“	20
Dėl pirmos dalies, siejamos su teisės klaida, kiek tai susiję su galimybe dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą inkriminuoti jos patronuojančiajai bendrovei remiantis vien prezumpcija, pagrįsta 100 % kapitalo turėjimu	20
Dėl antros dalies, siejamos su tariamai klaidingu konstatavimu, kad prezumpcija nebuvo paneigta	22
Dėl ginčijamo sprendimo	22
Bendrosios pastabos	22
Dėl Sasol Wax veiklos valdymo	23
Dėl strateginių komercinių sprendimų	24
Dėl prezumpcijos nepaneigiamo pobūdžio	25
Išvada	26
Dėl ieškovių pasiūlymo dėl įrodymų	26
3. Dėl ieškinio trečiojo pagrindo, siejamo su solidarios „Vara“ atsakomybės „Schümann“ laikotarpiu ir bendros įmonės laikotarpiu nebuvimu	26
4. Dėl ieškinio ketvirtojo pagrindo, siejamo su klaidingu bazinio baudos dydžio nustatymu	29
Dėl pirmos dalies, siejamos su ginčijamo sprendimo tinkamo teisinio pagrindo nebuvimu	29
Dėl antros dalies, siejamos su tuo, kad mikrovaško pardavimas buvo klaidingai įtrauktas į „Sasol“ pardavimų vertę	31
Dėl įrodymų vertinimo principų	32
Dėl ginčijamo sprendimo ir kartelio dalyvių pareiškimų	35
Dėl tariamo susitarimų dėl mikrovaško kainų nebuvimo	35
Dėl rašytinių įrodymų, susijusių su mikrovašku	36

Dėl ieškovių kitų argumentų	38
Dėl trečios dalies, siejamos su klaidomis, padarytomis apskaičiuojant bazinį baudos dydį dėl parafino šlamo	39
Dėl ieškovių dalyvavimo su parafino šlamu susijusiame pažeidimo epizode, trukusiame nuo 1997 m. spalio 30 d. iki 2004 m. gegužės 12 d.	39
Dėl 15 % koeficiento, pritaikyto apyvartai, kurią sudaro parafino vaško pardavimų vertė, neproporcingumo	44
Dėl ketvirtos dalies, siejamos su diferencijuoto bazinio baudos dydžio, atsižvelgiant į įvairių bendrovių dalyvavimo kartelyje įvairius laikotarpius, nenustatymu	45
5. Dėl ieškinio penktojo pagrindo, siejamo su klaidingu nustatymu, kad „Sasol“ atliko organizatorės vaidmenį	48
Dėl ginčijamo sprendimo	48
Dėl teismo praktikos	49
Dėl pareigos motyvuoti išvadą, kad „Sasol“ atliko organizatorės vaidmenį, įvykdymo	50
Dėl Komisijos surinktų įrodymų, siekiant pagrįsti išvadą dėl „Sasol“ atlikto organizatorės vaidmens, vertinimo iš esmės	51
Dėl tariamai pernelyg didelio, neproporcingo ir diskriminuojančio bazinės baudos padidinimo 50 % dėl organizatorės vaidmens	54
6. Dėl ieškinio septintojo pagrindo, siejamo su tuo, kad „Sasol“ nebuvo pritaikytas visiškas atleidimas nuo tam tikrų baudos dalių	55
Dėl pirmos dalies, susijusios su iki 2000 m. vykusiais techniniais susitikimais	56
Dėl antros dalies, susijusios su rinkų ir klientų pasidalijimu	57
Dėl naudojimosi neribota jurisdikcija ir galutinio baudos dydžio nustatymo	58
1. Dėl ieškinio šeštojo pagrindo pirmos dalies, siejamos su tuo, kad atskirai nebuvo nustatyta maksimali riba dėl „Schumann“ laikotarpio	58
2. Dėl ieškinio šeštojo pagrindo antros dalies, siejamos su tuo, kad nebuvo nustatyta atskira maksimali riba, kiek tai susiję su bendros įmonės laikotarpiu, išnagrinētu pirmąjį pagrindą pripažįstant pagrįstu .	60
3. Dėl baudos dalies, susijusios su „Sasol“ laikotarpiu	61
Dėl bylinėjimosi išlaidų	61